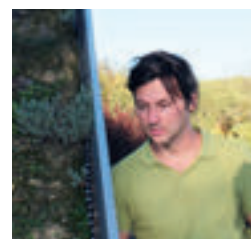

Ericsson -
nastavna baza
Sveučilišta u Splitu
STR.9

Udžbenici
Sveučilišta u
Zagrebu 2014./15.
STR. 10

Samit o klimi u
Parizu: PR-ova
pobjeda
STR. 30-31

god VIII.
broj 75.
1. veljače
A.D. 2016.
www.unist.hr

universitas

hrvatske sveučilišne novine

Prigodni intervju s rektorima Zagrebačkog i Splitskog sveučilišta, nakladnicima Universitas, povodom početka istovremene distribucije Universitas u Slobodnoj Dalmaciji i Jutanjem listu STR. 4-5

Akcijski plan Sveučilišta u Splitu STR. 3

**Predizborni stavovi
HDZ-a i Mosta o
visokom obrazovanju** STR. 12-13

Marasov Shakespeare
10 godina među Hrvatima
STR. 16-17

ZCI za znanost
o podacima i
kooperativne
sustave STR. 14-15

Eduard Vrdoljak: Kako spasiti
tisuće života godišnje u Hrvatskoj
STR. 8

ERAZMUS ++
Kazalište
potlačenih STR. 27

Vraćanje duga
Frani Gotovcu
STR. 26

Ukidanje ropstva 1416.
u Dubrovačkoj republici STR. 11

(Ne)demokratski potencijali
mladih u Hrvatskoj
STR. 21

Kamen
istočnog
Jadrana
STR. 28-29

IN MEMORIAM

IZ NADGROBNOG SLOVA **DAMIRA BORASA**, REKTORA ZAGREBAČKOG SVEUČILIŠTA

Jezikoslovac, poliglota, informatolog i učitelj

U svoje osobno ime, u ime Sveučilišta u Zagrebu, Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, njegova dekana Vlatka Previšića, svih njegovih nastavnika, profesora, zaposlenika i studenata opraštam se od našega dragoga i cijenjenoga kolege, učitelja i prijatelja, sveučilišnoga profesora dr. sc. Bulcsú Lászlá, hrvatskoga jezikoslovca, poliglota i informatologa, umirovljenoga profesora Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji nas je 4. siječnja 2016. godine ostavio u 94. godini života.

Od profesora Lászlá opraštam se ne samo kao rektor Sveučilišta u Zagrebu nego jednako i kao njegov učenik i štovatelj kojega je profesor László doveo na Filozofski fakultet. Opraštam se od njega i u ime nekoliko odsjeka na kojima je profesor László djelovao i ostavio značajnoga traga: Odsjeka za opću lingvistiku i orijentalne studije, danas razdijeljenoga na Odsjek za lingvistiku, Odsjek za indologiju i dalekoistočne studije i Odsjek za turkologiju, hungarologiju i judaistiku, te osobito u ime mojega odsjeka, Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti, čiji je bio osnivač.

Jedan od najvećih poliglota 20. stoljeća

Prof. dr. sc. Bulcsú László rođio se u Čakovcu 9. listopada 1922. od oca Mađara i majke Hrvatice, pa je taj njegov dvostruki identitet ostao u neku ruku njegovim zaštitnim znakom. Nakon studija elektrotehnike u Budimpešti, na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu studirao je slavistiku i godine 1952. diplomirao engleski, ruski i južnoslavenske jezike. Jedno je vrijeme radio kao profesor u sinjskoj gimnaziji. Od 1955. je zaposlen na Filozofskome fakultetu, gdje je do umirovljenja, 1993., pa i poslije, na različitim katedrama predavao slavistiku, rusistiku, opće jezikoslovlje i informatologiju. Od 1964. do 1970. predavao je slavistiku u SAD-u, na Sveučilištu Indiana, Sveučilištu u Chicagu i Sveučilištu Yale.

Govorio je više od 40 jezika, a poznavao i više od 60, i bio jedan od najvećih svjetskih poliglota 20. stoljeća. Doktorirao je 1986. na Sveučilištu u Chicagu s temom *An Information Science Approach to Slavic Accentology*. Bivio se algebarskom lingvistikom, bio je jedan od pionira strojnoga prevodenja i inoviranja jezikoslovnih studija. Na Zagrebačkome je sveučilištu utemeljio informatiku u humanističkim područjima i među prvim započeo računalnu obradu hrvatskih tekstova.

Na Odsjek za opću lingvistiku i orijentalne studije profesora je Lászlá doveo akademik Radoslav Katičić iz njegove službe nastavnika po gimnazijama bivše države, a on je, kao slavist, kroatist, lingvist i demonstrator velikoga Stjepana Ivšića postao pravi pokretač novih lingvističkih stru-

janja, ne samo na Fakultetu nego u Zagrebu uopće. Od njega smo učili svi i tu mu zahvalnost svi i dugujemo, a to u hrvatskoj jezikoslovnoj zajednici nitko ne smije prešutjeti. Već početkom 60-ih postao je stožernom figurom Zagrebačkoga lingvističkoga kruga i to je ostao do svojih zadnjih snaga. Za svakoga je zagrebačkoga jezikoslovca nepisano pravilo bilo da svoju ideju, zamisao, teoriju ili otkriće izloži na Zagrebačkome lingvističkome krugu i ako bi dobila Lászlóvu potvrdu, tada su mogli biti sigurni da su na dobrome tragu.

Učenjačkoj uskogrudnosti usprot, László je bio olimpijski plivački reprezentativac i hrvatski rekorder u plivanju leptirovim stilom. A vrijedno je spomenuti da je profesor László godine 1996. bio osnivač i počasni član Društva mađarskih znanstvenika i umjetnika u Hrvatskoj.

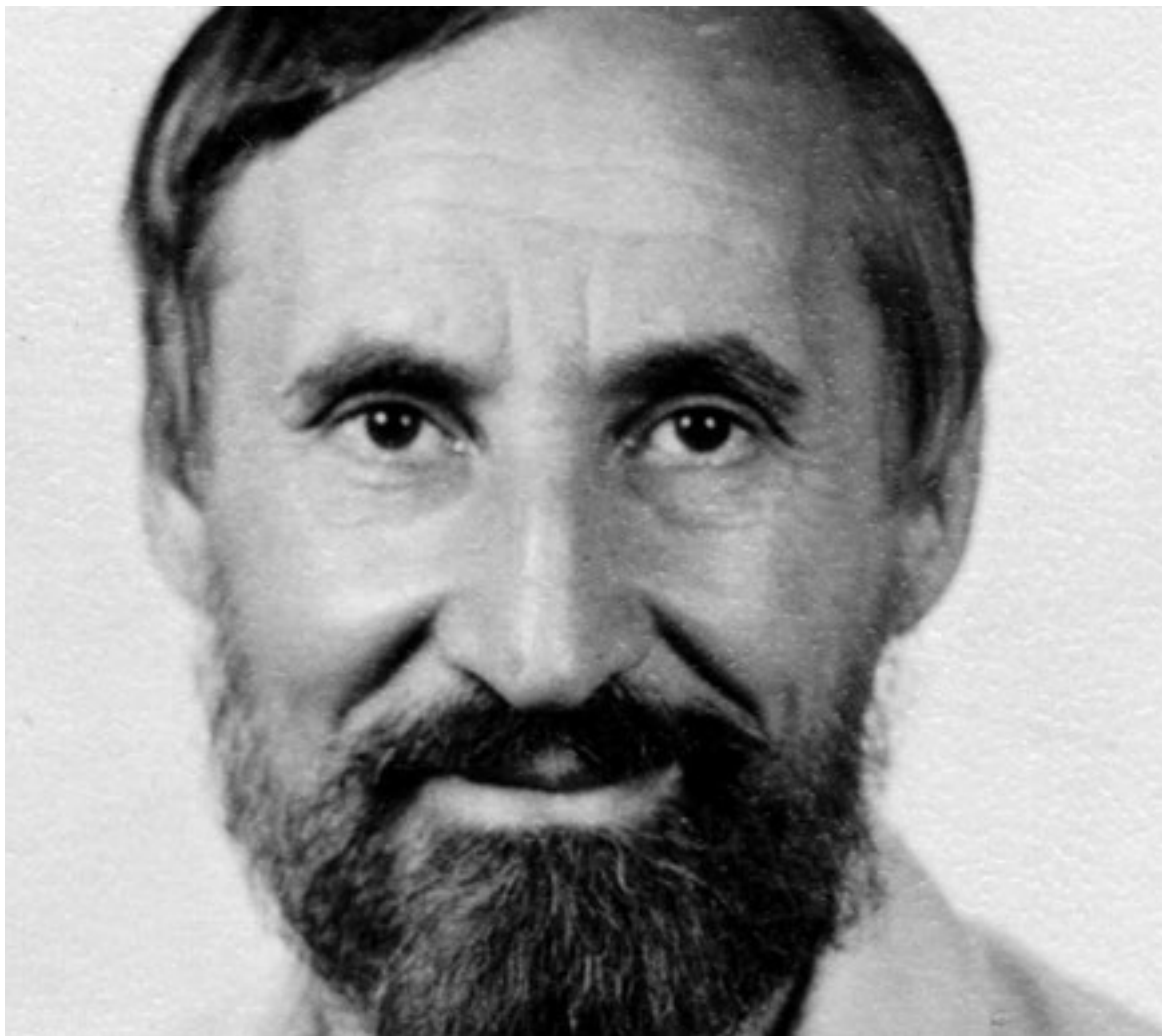
Utemeljitelj informatike u humanistici

László je nakon jedne od svojih američkih stipendija, kasnih sedamdesetih konačno postao punopravnim članom Odsjeka za opću lingvistiku i orijentalne studije, te je počeo redovito održavati legendarnu nastavu iz ustroja mnogobrojnih jezika svijeta ili problematskih jezikoslovnih cjelina. Profesor je László također otvorio Odsjek novim metodama i mogućnostima što ih je otvarao spoj računalna i jezika, pa je stoga osobito značenje u njegovoj nastavi imalo algebarsko i računalno jezikoslovlje. Ujedno je bio i utemeljiteljem istoimene katedre. Dovoljno je samo podsjetiti na pionirsku radionicu o strojnome prevodenju koju je u suradnji s akademikom Željkom Bujasom organizirao daleke 1959..

Postoji, međutim, filološko područje na kojemu je profesor László do danas ostao jedini kompetentan u našoj sredini, a ono nije do danas uvršteno u akademsku ponudu Fakulteta. Riječ je o asiriologiji, filologiji mezopotamskih klinopisnih tekstova iz predbiblijske faze. László je učio akkadski u Chicagu i uspio je duboko ući u područje poredbene semitistike.

Rezultat njegova asiriološkoga rada ponajprije su prijevodi akkadskih tekstova. Lászlóvi su prijevodi uopće poglavlje za sebe: od prijevoda Biblije na staropruski (za vježbu) do Ilijade i Odiseje na tramvajskim kartama, preko babilonskog epa o stvaranju svijeta *Enuma eliš*, oni čuvaju maksimalno vrjednote proizvodnje i versifikacije, broj slogova u riječima, njihovo mjesto u stihu, a istodobno obilato obogaćuju vlastiti materinski hrvatski.

Krajem sedamdesetih godina (1976.) profesor László ustrojio je dvogodišnji studij društveno-humanističke informatike te kasnije četverogodišnji studij informacijskih znanosti na Katedri za društveno-humanističku informatiku. Ta je

Bulcsú László 1922. - 2016.

katedra, kojoj je bio predstojnik, bila temeljem za osnivanje Odsjeka za informacijske znanosti, danas Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti, koji je profesor László osnovao 1981. godine i bio njegovim prvim pročelnikom. Istovremeno je na Odsjeku za opću lingvistiku, od osnutka Katedre za algebarsku i informatičku lingvistiku bio njezinim voditeljem.

Za čistoću hrvatskog jezika

Lászlóvi doprinos oblikovanju hrvatskoga jezika teško je odrediti dosega. Široj je javnosti Lászlóvi rad poznat po zagovaranju morfonološkoga (tvorbenoga) pravopisa i izgradnji hrvatskoga nazivlja, jer je veliku većinu tudica (pa i onih grčkoga i latinskoga podrijetla) zamijenio novotvorenica. László je prijedlog za reformu hrvatskoga pravopisa na tragu Zagrebačke škole, no László je ortografske propise još strože ustrojio.

Druga je odlika Lászlóva spisateljstva jezična čistoća – primjer su njegovi zanimljivi nazivi padeža: nazovnik, rodnik, datnik, tvornik, zovnik, mjestnik, orudnik. Na području hrvatskoga strukovnog nazivlja za informacijske znanosti i druga područja Lászlóvi trud tek

čeka na priznanje i primjenu. Smatraju ga jednim od najplodnijih rječotvoraca u hrvatskome jeziku.

Učitelj u najuzvišenijemu značenju

Osobno, profesor László, značajno je utjecao na moj život, i, dozvolite mi da budem malo opširniji. Upoznali smo se 1977. godine u Multimedijskome centru Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu, gdje sam radio kao mladi inženjer i gdje me prof. László došao potražiti, jer je prethodno neuspješno pokušavao naći nekoga tko bi mu pomogao u računalnoj obradi jezika. Čuo je od nekoga za mene, i već smo prvi dan vidjeli da imamo zajedničke interese i da nas zanima računalna obrada jezika. Shvativši da sam i ja poznavatelj jezika ali i računalnih jezika te matematike počeo je češće dolaziti te smo, sjećam se kao danas, u dugim, višesatnim diskusijama raspravljali o jezičnim strukturama, klasičnim jezicima – pri čemu sam jako puno naučio o lingvistici. Nakon toga me pozvao da radim na Katedri za društveno-humanističku informatiku, te sam nakon više godina predavanja kao vanjski suradnik konačno počeo raditi na Filozofskome fakultetu, od 1. veljače 1984. S ponosom moram istaknuti

da sam mu tada pomogao da utemeljimo Odsjek za informacijske znanosti.

Taj prvi dan, koji mi još i danas u živome sjećanju, bitno je odredio moj život, i zbog toga sam mu duboko zahvalan. Na Odsjeku za informacijske znanosti, na kojem sam sada i doajen po godinama staža, zahvaljujući profesoru László, svome Učitelju, u onome najuzvišenijemu značenju toga pojma, našao sam posao kojemu se i dandanas svakodnevno veselim. Neka mi bude dopušteno reći da smo obojica, u našoj gotovo 40-godišnjoj neprekidnoj suradnji, uzajamno gajili osjećaje prijateljstva i dubokog uvažavanja. Posljednjih godina rjede smo se vidali, ali mi je uvijek bilo drago vidjeti, s koliko me je ponosa susretao, sretan da je njegov učenik i asistent postao rektorom sveučilišta.

Poštovani i dragi profesore László, od srca Vam hvala! Vašim odlaskom Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, svi odsjeci na kojima ste radili, svi vaši poštovatelji, i ja osobno, izgubili smo ne samo cijenjenoga i uglednoga profesora, profesora svjetskoga glasa nego i dragoga i nezaboravnoga prijatelja.

Dragi profesore László, bila Vam laka zemlja!

Čuvao Vas Dragi Bog!
Zbogom, Učitelju!

Akcijski plan - bitan korak u osiguranju strateškog upravljanja Sveučilištem

PIŠE: **MARKO ROSIĆ***

Na sjednici Senata Sveučilišta u Splitu održanoj 28. siječnja usvojen je Akcijski plan Sveučilišta za 2016., koji je kvalitativni iskorak u podizanju razine institucionalne organizacije i procesa strateškog upravljanja unutar svih sastavnica Sveučilišta. Akcijski plan je izvedenica Strategije Sveučilišta u Splitu koja je donesena za razdoblje od 2015. do 2020., strateškog dokumenta koji je usvojio Senat Sveučilišta u listopadu prošle godine. Strategija Sveučilišta u Splitu ne polazi samo od unutarnjih mogućnosti Sveučilišta, nego i od potencijala lokalne i šire zajednice s ciljem sinergijskog rasta i razvoja, a u njoj je Sveučilište u Splitu definiralo viziju sebe kao društvenog predvoditelja koji zagovara i promiče najviša etička, društvena i ekonomska načela te standarde na prostoru javnog dobra.

Operacionalizacija Strategije

U Strategiji Sveučilišta definirana su četiri strateška područja. Prvo je znanost i istraživanje, umjetnost i stvaralaštvo. Drugo područje bavi se studentima, studijima i studentskim standardom. Treće je posvećeno djelovanju Sveučilišta u okruženju, dok se u četvrtom strateškom području definiraju smjernice organizacije Sveučilišta. Unutar strateških područja definirano je ukupno 20 strateških ciljeva i 135 zadataka koje je potrebno izvršiti kako bi se ostvarili postavljeni ciljevi.

Upravo dovršena izrada Akcijskog plana sljedeći je korak u procesu strateškog upravljanja Sveučilištem. Akcijski plan sredstvo je operacionalizacije Strategije te omogućuje pregled aktivnosti potrebnih za

provedbu definiranih zadataka. Na izradi dokumenta sudjelovale su uprave svih sastavnica te je planom definirano 580 aktivnosti koje je potrebno obaviti kako bi se ostvarili zadaci definirani za ovu godinu. Uz svaku definiranu aktivnost definirana je i sastavnica odgovorna za provedbu. Ovih 580 aktivnosti pokrivaju sve zadatke definirane Strategijom kako bi se neki u potpunosti izvršili već ove godine i kako bi napravili važne pomake i kod složenih zadataka koje neće biti moguće izvršiti unutar samo jedne godine.

Što sve Sveučilište planira ove godine

Pregledom Akcijskog plana može se uočiti da je za 2016. predviđeno znatno povećanje odlazne i dolazne mobilnosti studenata i nastavnika. Povećat će se i broj događaja međunarodnog karaktera u organizaciji sastavnica Sveučilišta, kao i broj prijava projekata koji se financiraju iz europskih fondova. Obavit će se dodatne aktivnosti koje bi trebale i u ovoj godini podignuti položaj Sveučilišta u Splitu na rang-listama eminentnih svjetskih sveučilišta. Velika će se pažnja posvetiti suradnji Sveučilišta s gospodarstvom, kako kroz zajedničke projekte, tako i kroz program postakademskog zapošljavanja i mrežu nastavnih baza. Dodatno će se pojačati procesi popularizacije znanosti, kao i suradnja s udrugama bivših studenata. Brojne aktivnosti predviđene su i u području umjetničkog stvaralaštva, snaglaškom na interdisciplinarnu interakciju kulturne baštine i suvremenih kreativnih industrija.

Posebno je mnogo aktivnosti predviđeno kako bi se dodatno povećala kvaliteta studiranja na svim razinama te se po-

sebna pažnja posvetila povećanju broja uspješnih studenata prvih godina preddiplomskih studija, usklađivanju studijskih programa kroz jasno definiranje ishoda učenja te povećanju broja programa cjeloživotnog učenja i sadržaja koji se nude kroz e-učenje. U području studentskog standarda definirano je mnogo aktivnosti kojima je zadatak podizanje studentskog standarda u mnogim segmentima, a jednako se tako Akcijski plan posvećuje i studentima s invaliditetom.

Iskorak Sveučilišta u okruženje

Akcijskim planom predviđa se dodatni iskorak Sveučilišta u svoje okruženje, gdje je cilj djelovati kao pokretač gospodarskog razvoja regije, ali i kao društveno odgovorna institucija koja služi društvu u svim segmentima gdje se javlja potreba za aktiviranjem njezinih ljudskih i materijalnih resursa. U domeni organizacije Sveučilišta Akcijski plan predviđa brojne aktivnosti kojima će se dodatno funkcionalno integrirati Sveučilište radi postizanja najveće efikasnosti, ekonomičnosti, održivog razvoja i interdisciplinarnosti.

Prvi je put da Sveučilište u Splitu svoje ciljeve operacionalizira na ovaj način, te će proces praćenja provedbe Akcijskog plana biti od velike važnosti. Praćenje će se provoditi usporedbom očekivanih i ostvarenih rezultata, te će se rezultati usporedbe naći za godinu dana u završnom dokumentu koji će prikazati rezultate ostvarivanja Akcijskog plana.

**prorektor za logistiku, informacijsku infrastrukturu i optimizaciju Sveučilišta u Splitu*

Predrag Šustar ministar znanosti, obrazovanja i sporta

Predrag Šustar, novi ministar znanosti, obrazovanja i sporta u Vladi RH, rođen u Rijeci 1970., profesor je filozofije na riječkom Filozofskom fakultetu. Nakon diplome molekularne biologije na PMF-u Sveučilišta u Zagrebu, upisuje filozofiju u Pisi i Padovi gdje diplomira 1999., da bi kao dobitnik Fulbrightove stipendije dio doktorskog studija proveo u SAD-u na Sveučilištu Columbia. Nakon doktorata 2003. stalni je zaposlenik Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci na kojem je od 2009. do 2015. dekan. Svoju političku aktivnost započeo je kao član Laburista da bi krajem 2013. godine prešao u HDZ opisavši svoj svjetonazor kao 'tradicionalan i demokršćanski'.

U svojim prvim ministarskim izjavama Šustar je demantirao vijest koja se našla u fokusu saborske i javne pažnje, da će se "zaustaviti pokrenuti proces trenutačne kurikularne reforme; napraviti reviziju strategije i korekciju nedostataka na temelju detaljne analize". Nakon radnog sastanka nove Vlade tu je informaciju ocijenio kao 'nesporazum' rekavši: "Važno je naglasiti da smo mi jedna država, da postoji kontinuitet i da se svi dobri programi, naravno, nastavljaju... Reforma se sigurno nastavlja prema planu, no, ako bude korisnih komentara koji će poboljšati taj dokument, svakako ćemo razgovarati. ... Osobito važnim držim da je za dokument Strategije odgoja i obrazovanja na kojemu se temelji kurikularna reforma, kvalitetne smjernice dala Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti." O devetogodišnjoj osnovnoj školi i ukidanju općeg uspjeha na kraju školske godine koji su predviđeni kurikulumom, te informatici kao glavnom predmetu, Šustar je izjavio da su ti su prijedlozi "na tragu preporuka Europske unije, a sve što nas približava tim dobrim europskim standardima u interesu je hrvatske države".

Novi se ministar znanosti, obrazovanja i sporta 27. siječnja u Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu sastao s rektorom Damirom Borasom. Sastanku je nazočio i saborski zastupnik Tomislav Čuljak, prorektori Sveučilišta u Zagrebu Ante Čović, Ivana Čuković-Bagić, Mirjana Hruškar, Miloš Judaš, Tonči Lazibat i Miljenko Šimpraga te predsjednik Sveučilišnoga savjeta Petar Mišević i sanacijski upravitelj Studentskoga centra Pejo Pavlović. Rektor Boras i ministar Šustar razgovarali su o budućoj suradnji Sveučilišta u Zagrebu i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Rektor Boras, ujedno i predsjednik Rektorskoga zbora Republike Hrvatske, istaknuo je kako je dobra komunikacija između resornoga ministarstva i Rektorskoga zbora važna za daljnji razvoj i unaprjeđenje hrvatskoga znanstvenoga i visokoobrazovnoga sustava.

U Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu u srijedu 27. siječnja 2016. održan je sastanak rektora Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Damira Borasa i novoga ministra znanosti, obrazovanja i sporta prof. dr. sc. Predraga Šustara.

Novi ravnatelj Studentskog centra

Senat Sveučilišta u Splitu 20. je siječnja za novoga ravnatelja Studentskoga centra na četverogodišnji mandat imenovao STENKA DELL'ORCA, dipl. oec. iz Staroga Grada. Novoimenovani je ravnatelj za Universitas izjavio da će „Studentski centar kao sastavnica Sveučilišta u Splitu svoj rad uskladiti sa radom svih drugih sastavnica Sveučilišta, sukladno Statutu, Strategiji i strateškim ciljevima te politici strateškog upravljanja Sveučilištem. Za uspješno funkcioniranje SC-a i njegov kontinuirani razvoj potrebno je donijeti vlastitu strategiju usklađenu sa strategijom Sveučilišta i postaviti jasne ciljeve te ih razvrstati po njihovoj vremenskoj odrednici i sadržaju. Vizija SC-a kao moderne ustanove i efikasnog tržišnog poslovnog subjekta može biti djelotvorna samo ako se ukupni ciljevi usklade na svim razinama.”

UNIVERSITAS

raspisuje

5. po redu Literarni nagradni natječaj za najbolji rad na temu stiha Josipa Pupačića

Evo me, moj svijete, na raskršću tvome i mome

1.

Pravo sudjelovanja na Natječaju imaju svi učenici završnih razreda srednjih škola u Republici Hrvatskoj.

2.

Natječaj će biti proveden u suradnji s Društvom profesora hrvatskoga jezika i uz sponzorsku potporu Croatia osiguranja.

3.

Prosudbeno Povjerenstvo odabrat će nakvalitetnije radove a tri najbolja rada nagraditi. Odluke Povjerenstva bit će objavljene u svibanjskom broju Universitas.

4.

Odabranim učenicima i njihovim mentorima biti će dodijeljene zahvalnice Sveučilišta u Splitu, a nagrađenim učenicima i tri novčane nagrade, prva od 1500, druga od 1000 i treća od 750 kuna.

5.

Nagrađeni radovi bit će objavljeni na stranicama Universitas.

6.

Do sada neobjavljene radove mentorima trebaju poslati preporučenom poštanskom pošiljkom zaključno s 30. travnjem 2016. na adresu: Universitas, Livanjska 5, 21000 Split. Elektroničke pošiljke moraju biti poslone sa službene adrese Škole na adresu universitas@unist.hr.

Jačanje društvene uloge sveučilišta, rada, zajedništva i otvaranje

Damir Boras i Šimun Anđelinović, rektori Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Splitu, o izazovima i postignućima napočetku mandata, o ulozi hrvatskih sveučilišta u razvoju Hrvatske, očekivanjima od nove Vlade i o Universitasu

RAZGOVARAO:
DUŠKO ČIZMIĆ MAROVIĆ

Na početku istovremene distribucije *Universitasa* preko *Slobodne Dalmacije* i *Jutarnjeg lista*, zamolili smo rektore Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Splitu, prof. Damira Borasa i prof. Šimuna Anđelinovića, da nam, kao zajednički nakladnici *Universitasa* dadu i zajednički intervju. Obojica rektora, koji zajedništvo propagiraju i u odnosima obaju sveučilišta i u radu Rektorskoga zbora i u najširoj društvenoj zajednici, našem su se pozivu spremno odazvala.

Prva je godina rektorskog mandata za obojicom. S kakvim se izazovima valjalo suočiti i kako ocjenjujete ostvarenje?

Šimun Anđelinović: U Splitu smo radili na oživotvorenju ključnih stavki moga rektorskog programa - izmjeni Statuta, projektu postakadetskog zapošljavanja, mreži nastavnih baza, reorganizaciji unutar-njegov ustroja, useljenju nove zgrade „tri fakulteta“, funkcionalnoj integraciji... Naše novoosnovano *Vijeće za strateško planiranje*, prvo takve vrste u Hrvatskoj, u kojemu aktivno sudjeluju svi naši redovni profesori i emeritusi, oslonac je za demokratskiju i transparentniju praksu nove Uprave. U svemu tome osobito važnom smatram novu razvojnu Strategiju i na njoj utemeljen Akcijski plan.

Damir Boras: Da novozabrana Uprava 2014./2015. nije samo nastavila s planovima već zacrtanim u strateškim dokumentima Sveučilišta, najbolji je primjer uspjeh našeg prijedloga Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta način rješavanja problema dodjelom stalnih razvojnih koeficijenata javnim sveučilištima, a na osnovi zatečenog broja od oko 1400 znanstvenih novaka u sustavu visokog obrazovanja. Time je osiguran čvrst i relativno širok temelj povećane reprodukcije znanstveno-nastavnog kadra i to u doba kad je kriza blokirala zapošljavanje novih ljudi što je prijetilo da nam se kadrovska piramida okrene naopaoko... Dodjelom ovih razvojnih koeficijenata taj je trend ne samo zaustavljen, nego i preokrenut u korist najvrhnijeg mladog znanstveno-nastavnog kadra.

Od novih projekata najviše je medijskog odjeka dobio Pro-

jekt postakadetskog samozapošljavanja. Zbog čega?

Šimun Anđelinović: Zbog toga jer je riječ o novom obliku cjeloživotnog učenja koji izvršnim studentima daje mogućnost da već tijekom studija izvan redovne nastave dodatnim aktivnostima razviju svoje poslovne ideje. To u značajnom broju slučajeva vodi do otvaranja vlastite tvrtke u kojoj će se student-poduzetnik, ili više njih, i zaposliti. U tom programu studenti dobivaju sva ključna znanja, upravljačke kompetencije i vještine potrebne za pokretanje vlastitog posla. Sa studentima osiguravamo i početni kapital! Sve je to moguće jer u tom složenom Projektu sudjeluju brojni dionici iz gospodarstva, medija, banaka, fondova i osiguravajućih kuća, državnih, regionalnih i lokalnih institucija, sve do različitih udruga. Krajnji je cilj stvaranje studentskih tvrtki zasnovanih na znanju (*spin off, start up*) od kojih koristi nemaju samo studenti, pa ni samo Sveučilište, jer poticanjem poduzetništva temeljenog na znanju i pametnoj specijalizaciji Sveučilište u Splitu postaje pokretač gospodarskog razvoja svoje uže lokalne i šire regionalne sredine. Nije riječ samo o planovima i nadama - prva je generacija studenata već odradila prvi modul projekta Postakadetskog samozapošljavanja.

Jasno je da takav projekt u perspektivi ima šire gospodarsko značenje. No što poduzimate za što neposrednije povezivanje akademske zajednice i gospodarstva?

Šimun Anđelinović: Važan je sistem. Nismo mi izmislili toplu vodu - primjera, dijelom izvrsnih, i za poduzetničko osposobljavanje studenata i za vrhunske oblike suradnje sa gospodarstvom, bilo je i prije, da u Splitu spomenem samo FESB i Ekonomski fakultet. No danas je potrebno da se na tome sa svim svojim kadrovskim tehnološkim, pedagoškim, duhovnim i kulturnim kapacitetima angažirane samo cijelo Sveučilište u Splitu ili Zagrebu, nego sva hrvatska sveučilišta zajedno, što rektor Boras na Rektorskom zboru stalno ističe. Ono najbolje u prvoj godini moga mandata u Splitu je iskustvo da tu obvezu i šansu prepoznaju svi i na Sveučilištu, i u gospodarstvu te mnogi u lokalnoj i regionalnoj zajednici. Bez toga ne bismo ovako brzo mogli oformiti ovako široku mrežu nastavnih

baza, mrežu tvrtki-partnera koji studentima pružaju cjelogodišnju praktičnu nastavu. Stjecanje vještina i sposobnosti pod nadzorom naših nastavnika, a uz sudjelovanje stručnjaka mentora, pravi je način povezivanja akademske zajednice s gospodarstvom. Kvaliteta nastave pritom je u skladu sa standardima i propisima Sveučilišta. Tako izvršne tvrtke faktički postaju dijelom sveučilišta, a sveučilište u gospodarstvo ne ulazi sporadično, kroz više ili manje plaćene pojedinačne projekte, nego kao logistika koja je gospodarstvu na raspolaganju stalno i u svemu... Želim reći da bi za sve ovo rektor Boras mogao ponuditi i upečatljivije argumente, jer smo u sve projekte o kojima govorim ulazili zajedno.

Damir Boras: Ja ovdje još jednom želim istaknuti da je moje rektorsko geslo, geslo Zajedništva. Svako je sveučilište već samo posebi *Universitas professorum et studiorum* - Zajednica studenata i profesora. A Rektorski zbor od prve sjedni-

“
Jasno je da je politička uloga akademske zajednice nezaobilazna, nadstranačka, i iznad razmirica koje proizlaze iz trenutnog rasporeda političke moći

ce kojom predsjedavam, ja vodim pod geslom - *Universitas universitatum*, Zajednica univerziteta, dakle Zajedništvo svih hrvatskih sveučilišta. Naravno da je to ne samo simboličko, nego i vrlo praktično geslo koje do riječi osobito dolazi kada je riječ o projektima čija važnost nadilazi okvire jednoga sveučilišta, a *Projekt postakadetskog samozapošljavanja* nesumnjivo je primjer projekta od nacionalnog značaja.

Rektore Boras, aktualni ste predsjednik Rektorskog zbora, a rektor Anđelinović Vaš je zamjenik. Kakva je i kolika uloga Rektorskoga zbora danas?

Kao predsjednik Rektorskoga zbora RH od prošle se akademske godine trudim znatno poboljšati sveučilišnu suradnju na nacional-

noj razini. I zbog svijesti o nacionalnom značaju zajedništva, ali i u interesu samog Zagrebačkog sveučilišta čije su potrebe veće od potreba ostalih, zbog čega je upravo za Zagrebačko sveučilište strateško i praktično jedinstvo cijele hrvatske akademske zajednice od osobite važnosti. Rektorski se zbor u proteklom razdoblju intenzivno bavio ključnim pitanjima: sustavom financiranja znanosti i visokog obrazovanja, zapošljavanjem i kadrovskom obnovom sveučilišta, problematikom ustavnosti zakonskih odredbi o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, politikom osiguranja kvalitete javnih sveučilišta, vrjednovanjem znanstvenoga rada i dostupnošću znanstvenih informacija - da nabrojim samo neke od najvažnijih tema.

Što se uistinu događa s najavljivanim poboljšanjem sustava financiranja znanosti i visokog obrazovanja?

Damir Boras: Premda se očekivalo da će se u 2015. godini na nacionalnoj razini uspostaviti novi sustav financiranja znanosti i visokog obrazovanja cjelovitim programskim ugovorima, naznake novoga prijedloga modela sufinanciranja troškova studiranja za ak. god. 2015./2016. nisu išle u prilog tom očekivanju. Ministarstvo je financiranja javnih sveučilišta pristupilo istom metodom distribucije sred-

stava Državnoga proračuna, predlažući ponovno parcijalne modele subvencioniranja sustava znanosti i visokog obrazovanja, uz jedinu razliku što se uz sufinanciranje troškova studiranja redovitih studenata sada vežu i materijalni troškovi javnih institucija. Na nacionalnoj je razini i dalje vidljiv planirani pad izdvajanja proračunskih ulaganja u visoko obrazovanje - samo Sveučilištu u Zagrebu nedostajalo bi oko 50 milijuna kuna - a s druge se strane onemogućava i kompetitivno financiranje projekata.

Sveučilište - faktor stabilnosti

Kako se na našem najvećem Sveučilištu s time nosite?

Damir Boras: Suočavamo se s ozbiljnim poteškoćama u financiranju sastavnica. Naime, kako je nastavljen petogodišnji kontinuitet pada prihoda iz Državnog proračuna za materijalne troškove, to se nisu isplaćivala sredstva za rad vanjskih suradnika. A istodobno su nekim sastavnicama troškovi poslovanja povećani zbog izgradnje ili uređenja novih prostora ili uvođenja novih studijskih programa... No s druge su strane na području financiranja istraživanja u posljednjih godinu dana uspostavljena nova, jednostavnija i pravednija mjerila za raspodjelu sveučilišnih potpora istraživanjima, kao i potpora doktorandima. Također je uspostavljena izvr-

sna suradnja s predstavnicima svih glavnih distributera međunarodnih časopisa, knjiga i baza podataka te su sklopljeni iznimno povoljni ugovori za ovogodišnju nabavu brojnih časopisa.

Utječu li te okolnosti i na mnogospominjani rang naših sveučilišta na svjetskim ljestvicama najboljih?

Damir Boras: Začudo ne, usudio bih se reći. Jer, prvo, hrvatska je akademska zajednica na svjetskim tablicama neusporedivo najbolje plasirana hrvatska ekipa. Drugo, kad bi se rangliste sveučilišta radile prema količini znanstvenih efekata po uloženoj jedinici novca, mi bismo zacijelo i u svijetu zauzeli jedno od prvih mjesta. No najinteresantnije je treće - da smo unatoč smanjenim državnim financiranjem znanstvenoistraživačkih projekata, na Leidenskoj rang-listi položaj Sveučilišta u Zagrebu u 2015. poboljšali za nekoliko mjesta, a na *Webometricsu* nam se položaj u 2015. poboljšao za čitavih 39 mjesta pa smo došli na 458. u odnosu na 497. u 2014.

Što je s kvalitetom standarda studiranja, osobito studentskog standarda u onom najužem smislu - smještaja i prehrane?

Šimun Anđelinović: Kronični manjak prostora za nastavu i istraživanja koje smo zatekli u Splitu je ne samo rezultat brzog povećanja broja studenata i studijskih programa, nego i vrlo spo-

Univerzitet prema inovacijama, javnošću i prema vani i prema unutra

rog dovršenja davno započete zgrade 'triju fakulteta': Prirodoslovno-matematičkog, Kemijsko-tehnološkog i Pomorskog. Kad sam preuzeo rektorsku dužnost ta je zgrada već šestu godinu stajala nedovršena, a nije se znalo ni kad će se ni tko će je završiti. Vrlo komplicirane imovinsko-pravne probleme uspjeli smo riješiti za manje od godinu dana i danas u njoj studira više od 4000 studenata. Pribrojimo tome novi studentski restoran u samom centru grada, te skori dovršetak studentske menze za više tisuća obroka na Kampusu, jasno je koliko smo snage upregnuli u podizanje studentskog standarda.

Damir Boras: U okviru priprema za Europske sveučilišne igre Zagreb-Rijeka 2016., najvećeg međunarodnog sportskog događaja u povijesti Hrvatske, u studentskim smo naseljima *Cvjetno* i *Stjepan Radić* obnovili čak 4522 studentska ležaja, u više od 36.000 m² studentskih soba, sa sanitarijama, uređenjem okoliša i infrastrukture, a u *Cvjetnom* i liječnička ordinacija opće prakse i stomatološka ordinacija, prostorije za vježbanje i rekreaciju, plesna dvorana i kongresna dvorana za rad studentskih udruga.

Kako hrvatska akademska zajednica može pridonijeti izlasku Hrvatske iz krize?

Damir Boras: Osim što smo faktor stabilnosti dru-

štva - poput predsjednice države ili Crkve - sveučilišta stvaraju stručnjake koji će obrazovati stanovništvo, osigurati da naša populacija stječe znanja potrebna naciji. Ovoga časa STEM područje najviše mogu pomoći da izađemo iz recesije. Ali da bismo imali dovoljno mladih ljudi koji bi mogli studirati te propulzivne struke moramo obrazovati i dovoljno profesora za osnovne i srednje škole!

Šimun Andelinović: Ja snagu sveučilišta vidim u inovacijama. Svi koji pripremaju znanstveni rad dolaze do novih spoznaja koje se mogu primijeniti kao inovativna rješenja, ali mi ni tehničke znanosti ne koristimo koliko bismo mogli, a kamoli humanističke. Mi na fakultetima znamo kako to treba učiniti, ali transfer znanja u gospodarstvo kod nas je nedopustivo spor, jer ne postoji sustav kojeg bi, na pomoć sveučilištima, trebala organizirati država. Moramo stvarati duhovno jedinstvo između intelektualaca, poduzetnika i radnika jer znanstvenici moraju ući u narod da bi mu dali znanje. Novac koji dobivamo od države istraživanjem i inovacijama moramo vratiti svim građanima.

Ima li dovoljno inicijative iz akademske zajednice?

Šimun Andelinović: Pripremali smo reformu kurikuluma i to je jako dobro. Ali ona je ispod razine suvreme-

ne tehnologije, ni *online* ni *up-to-date*. Autori nisu došli pitati Rektorski zbor *što vi mislite o tome?* A trebali su, da od početka postavimo visoke tehnološke standarde, da obrazovanje postane moderno, kvalitetno i upotrebljivo gospodarstvu.... Da, puno je inercije i na našoj strani. Trebamo se puno brže otvarati društvu, našem narodu, vidjeti što njemu treba i rješavati njegove probleme. S druge strane, šira bi zajednica u sveučilištu trebala vidjeti rješenje, a ne problem. Na tome trebamo raditi zajedno s političkim liderima koji su ovih dana povukli odličan potez došavši na sveučilište s pitanjem: *Možemo li neka gotova rješenja osmišljena na sveučilištu pretvoriti u projekte na državnoj razini?*

Za financiranje kao i u Europi

Ima li primjera koje bi vrijedilo slijediti?

Šimun Andelinović: Švedska je jedna od najnaprednijih zemalja, a kroz čitavu je svoju povijest stvarala inovacije, od davne prošlosti kad su imali najnapredniji brod koji je plovio i oceanima i rijekama, a samo ga je 20 ljudi moglo izvući na obalu. Zahvaljujući baš svojoj inovativnoj tehnologiji, Vikinzi su mogli pohoditi Rusiju i zemlje sve do Mediterana.

A mi inovacijama ne pridajemo pažnju, imamo izdvojeno nastavu, izdvojeno

znanost, izdvojeno tehnologiju, a ne razmišljamo o cjelini onog što radimo.

Damir Boras: Dodao bih da naša sveučilišta suradnju trebaju osigurati i sa sveučilištima u okruženju. Ovog sam časa ja predsjednik tzv. *platforme* u koju su uključeni svi rektori iz glavnih gradova regije. Suradnju s njima ne odbijamo, naprotiv, nastojimo je unaprijediti. Djelujemo na ujednačavanju i prenošenju dobre prakse procjene kvalitete i akreditacija na sve agencije u zemljama bivše Jugoslavije, jer su zakoni gotovo identični. Oni su puno toga preslikali od nas, i snaga je Hrvatske da prenosimo naše standarde. Dolaze nam mnogi ambasadori koji predlažu da Zagrebačko i ostala naša sveučilišta postanu nositelji suradnje, ne samo na akademskoj, nego i na opće društvenoj i državnoj razini. Mađarski je veleposlanik izrazio želju da se Hrvatska uključi ne samo u akademsku razmjenu, nego i u skupinu zemalja V4 pa da postanemo V5. Podržali smo to jer Hrvatska je povijesno, emocionalno, kulturno i politički zemlja srednje Europe. Jednako tako, Hrvatska je na idealnom prostoru da povezuje srednju Europu s Mediteranom. Mi želimo suradnju i mi smo idealna zemlja za to. Povezujući naša sveučilišta s onima iz srednje, mediteranske i jugoistočne Europe, povežemo naša gospodarstva i kulture, jačajući naš utjecaj. Na tome mnogo moramo raditi.

Što bi nova Vlada mogla i trebala napraviti za razvoj sveučilišta?

Damir Boras: Smatram važnim da smo od novoga premijera dobili razumijevanje i stav da sveučilišta moraju biti financirana u skladu s dobrom praksom u Europi, što znači da bismo trebali dosegnuti otprilike 25 posto visoko obrazovanih, a Hrvatska ovaj čas ima 17,5 posto visoko obrazovanih, što je daleko od toga da bi ona mogla biti konkurentna, makar u mlađoj populaciji stojimo bolje. Premda se u javnosti može čuti da se naše visoko školstvo obilato financira, to nije točno. Najsiromašnija od starih članica EU-a, Portugal, izdvaja za tu svrhu 1,2 posto BDP-a, a mi samo 0,72 posto, pa i kad bismo sadašnje financiranje povećali za 50 posto, još bismo bili iza Portugala. Ne tražimo „kruha povrha“ pogače“, nego samo onoliko koliko je u našoj oskudici u postotku BDP-a potrebno imati da dobijemo kvalitetno i budućnosti okrenuto školstvo i visoko školstvo.

Šimun Andelinović: Odgovor na pitanje što bi nova Vlada trebala napraviti za sveučilišta vrlo je jednostavan: trebala bi provesti najavljenju reformu uprave i okretanje stručnosti. U

obje te dimenzije sveučilišta su u prvome planu – izvor su stručnosti i ključni su nosilac uravnoteženja regionalnog razvoja. A gesta kojom bi se izvršno posvjedočila posvećenost reformi uprave i dominaciji stručnosti, mogla bi biti sjednica Vlade na Sveučilištu u Splitu!

Zajednički medijski projekt

Zašto su Zagrebačko i Splitsko sveučilište odlučili pokrenuti Zajednički medijski projekt Universitas?

Damir Boras: Najvažnije ciljeve naših programa ne možemo ostvariti ako s njima ne bude dobro upoznata šira javnost. Zato je jako važno da sveučilišta budu vidljiva u medijima. Kad je o ulozi *Universitasa* riječ poslužiti ću se aktualnim primjerom medijskih reakcija na moj prijedlog o učenju ćirilice u školama iz kojih je jasno ne samo da pravi karakter moje intervencije nije shvaćen, nego i da naši mediji, zapravo, ne shvaćaju ni društvenu ulogu akademske zajednice. Koja nije sektorski ograničena na javnu politiku u visokom obrazovanju, nego ima općedruštvenu, eminentno političku ulogu. Političku ulogu u bitnom smislu te riječi u kojem politika znači i odabir ključnih razvojnih koraka od važnosti za budućnost cijelog društva.

“

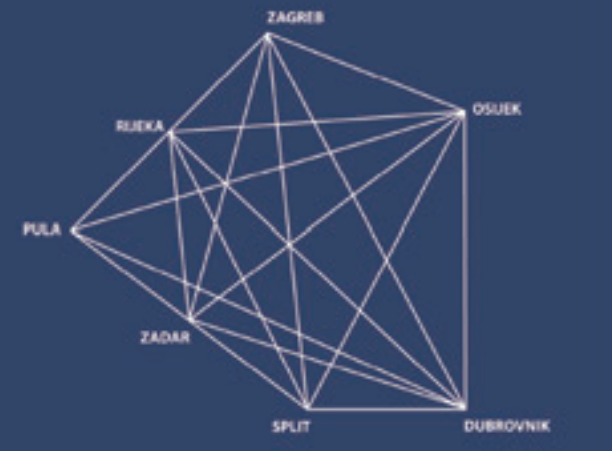
Universitas trebamo kao hrvatske sveučilišne novine, kao glasilo cijele hrvatske akademske zajednice koje promovira najbolje i kritički pokazuje ono što je daleko od dobrog

Odatle je jasno da je politička uloga akademske zajednice nezaobilazna, nadstranačka, i posve indiferentna na razmirice koje proizlaze iz trenutnog rasporeda političke moći. Većina medija mogu konstataciju o potrebi učenja ćirilice u školi nisu u potpunosti razumjeli i to se vidi iz medijskih reakcija na moje izjave o ćirilici. Mogu se podijeliti na one koji upozoravaju da je moj prijedlog došao prerano, i na one koji misle da je došao prekasno. A ne vidi se bit moga upozorenja, tj. da je znanje ćirilice za svakoga obrazovanoga građanina važno, a da je za onoga koji želi promicati nacionalne interese i identitet utemeljen na vrijednostima naše baštine to znanje i neophodno. Ne shvaća se da je moja intervencija upućena

u prvom redu akademskoj zajednici kao poziv na znanstveno propitivanje uloge i mjesta ćirilice i drugih pisama u hrvatskoj tradiciji, te na znanstvenu potragu za optimalnim oblicima obrazovne prakse. Dakle, u *Zajednički medijski projekt* sa Sveučilištem u Splitu ušli smo i radi toga da bismo dobili i osnažili vlastiti medijski glas, i zato jer je *Universitas* već pokazao da razumije i afirmira pun raspon društvene uloge hrvatske sveučilišne zajednice.

Šimun Andelinović: *Universitas* trebamo kao hrvatske sveučilišne novine, kao glasilo cijele hrvatske akademske zajednice, a osobito, moglo bi se reći, snažno glasilo Rektorskog zbora. Kao što smo pri potpisu Zajedničkog medijskog projekta obojica naglasila, svrha je Projekta informiranje i kritičko praćenje znanstvene, umjetničke, stručne i obrazovne prakse obaju sveučilišta, ali i drugih javnih sveučilišta i visokoobrazovnih institucija u Hrvatskoj. Programske su osnove hrvatskih sveučilišnih novina sadržane u strateškim razvojnim dokumentima nakladnika - Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Splitu. *Universitas* treba pridonositi povezivanju akademske prakse sa širom društvenom zajednicom, prije svega s gospodarstvom, a u skladu s nacionalnim interesima unutar zajedničkoga znanstveno-obrazovnoga, kulturnoga i duhovnoga europskoga prostora. Jer ako naša misija uistinu jest stvaranje, održavanje i promicanje znanja kao *javnog dobra*, javnosti trebamo predstaviti najbolje primjere znanstvenika koji za društvo i za najviše vrijednosti čine predivne stvari, a da javnost o tome ne čuje skoro ništa. Pritom *Universitas* osobito, najveću pažnju treba posvetiti afirmaciji mladih znanstvenika. Dati im krila, prezentirati njihov rad javnosti. Popularizirati znanost, pomagati da se različite skupine znanstvenika povežu. Živimo tako užurbano da ni u istom laboratoriju jedni ne znaju što rade oni drugi, a kamoli na tako velikom sveučilištu poput Zagrebačkog, ili u cijeloj Hrvatskoj. Prirodno je da u tome od ključne pomoći bude *Universitas*, koji već imenom zagovara zajedništvo, u bitnome interdisciplinarnost. Treba ocrtaati cijelu spiralu koja od istraživanja vodi znanju, od znanja tehnologiji, od tehnologije poduzetništvu. Treba poticati da iz sveučilišta stalno nastaju spin-off kompanije zasnovane na znanju, koje će zatim postati temelj budućih sveučilišnih uzleta. Naravno da nije dovoljno samo informirati i promovirati najbolje – treba i kritički pokazati mnogo toga što je daleko od dobrog.

Rektorski Zbor

DNEVNI RED 3. SJEDNICE OD 18. 12. 2015.

Nazočni članovi Rektorskog zbora: Damir Boras, Zagreb, Šimun Anđelinović, Split, Pero Lučin, Rijeka, Dijana Vican, Zadar, Alfio Barbieri, Pula i Marin Milković, Sjever

Ostali nazočni: predsjednica Vijeća veleučilišta i visokih škola, prof. Slavica Čosović Bajić; rektor Hrvatskog katoličkog sveučilišta prof. Željko Tanjić; rektorica Sveučilišta u Mostaru prof. Ljerka Ostojić; ministar znanosti, obrazovanja i sporta prof. Vedran Mornar; zamjenik ministra prof. Roko Andričević i pomoćnica ministra prof. Ružica Beljo Lučić; ravnateljica AZVO-a prof. Jasmina Havranek; prorektor Sveučilišta u Dubrovniku prof. Vladimir Lipovac; prorektori Sveučilišta u Osijeku prof. Tomislav Mrčela i prof. Damir Markulak; prorektori Sveučilišta u Zagrebu prof. Ante Čović, prof. Ivana Čuković Bagić, prof. Mirjana Hruškar, prof. Miloš Judaš, prof. Tonči Lazibat i prof. Miljenko Šimpraga; prorektori Sveučilišta u Splitu prof. Boris Maleš i prof. Alen Soldo; prorektor Sveučilišta Sjever prof. Mario Tomiša, i pročelnica Sveučilišta Sjever dr. sc. Anica Hunjet; prorektori Hrvatskog katoličkog sveučilišta prof. Emilio Marin, prof. Gordan Črpić, prof. Ines Sabotić i prof. Hrvoje Štefančić; glavna tajnica Sveučilišta u Rijeci Roberta Hlača Mlinar, dipl. iur., tajnica Rektorskog zbora RH, Paula Pavletić, prof.

Na sjednici su razmatrane sljedeće teme:

- Sveučilište i intelektualno vlasništvo
- Pravo prednosti upisa na visoka učilišta
- Angažman nastavnika s hrvatskih sveučilišta na Sveučilištu u Mostaru
- Pravilnik o načinu korištenja vlastitih prihoda ostvarenih nacionalnim i međunarodnim projektima te ostalih vlastitih prihoda ostvarenih na tržištu i u tržišnim uvjetima, koji se ne financiraju iz državnoga proračuna, javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih institut
- Izbori redovnih profesora u trajno zvanje
- Pokroviteljstvo EUA nad Europskim sveučilišnim igrama
- Nacionalno povjerenstvo za kontrolu prehrane studenata
- Zapošljavanje u vrijeme privremenog financiranja
- Opozivanje Erasmusa+

3. sjednica Rektorskog zbora

INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

Mladen Vukmir, odvjetnik specijaliziran za medijaciju i intelektualno vlasništvo, održao je predavanje na temu: „Prošlost i budućnost nematerijalne imovine u umreženim digitalnim društvima“. Rektor Damir Boras je raspravu zaključio stavom da znanstvenici svoje intelektualno vlasništvo trebaju zaštititi prije objave.

PRAVO PREDNOSTI UPISA NA VISOKA UČILIŠTA

Slijedom provedene rasprave rektor Damir Boras predložio je, a Rektorski zbor jednoglasno donio sljedeći zaključak:

Rektorski zbor RH prihvaća pravorijek Ustavnoga suda vezano uz članak 53. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

IZBORI REDOVNIH PROFESORA U TRAJNO ZVANJE

Slijedom provedene rasprave rektor Damir Boras predlaže, a Rektorski zbor jednoglasno donosi sljedeći zaključak:

I. Rektorski zbor RH će od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta zatražiti da za 2016. godinu izda načelno odobrenje kojim se osobe zatečene u zvanju redovnog profesora na dan 30. srpnja 2013. (sukladno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, članak 63. stavak 3, Narodne novine, br. 94/13) mogu unaprijediti u znanstveno-nastavno zvanje redovnog profesora u trajnom zvanju bez potrebe da ustanova osigura razliku u koeficijentu složenosti poslova od 0,533 po djelatniku.

II. Rektorski zbor RH će od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta zatražiti detaljnu analizu svih do sada odobrenih izbora u znanstveno-nastavno zvanje redovnog profesora u trajnom zvanju u 2015. radi daljnje rasprave na sjednici Rektorskog zbora.

POKROVITELJSTVO EUA NAD SVEUČILIŠNIM IGRAMA

Rektorski zbor RH jednoglasno je podržao traženje pokroviteljstva od European University Association nad Europskim sveučilišnim igrama 2016. te organizaciju europske rektorske konferencije vezano uz sport na sveučilištu tijekom održavanja igara.

POVJERENSTVO ZA KONTROLU PREHRANE STUDENATA

Rektorski zbor RH u Nacionalno povjerenstvo za kontrolu prehrane studenata imenuje prof. Mirjanu Hruškar, prorektoricu za prostorni razvoj i sustav kontrole kvalitete Sveučilišta u Zagrebu.

ZAPOŠLJAVANJE U VRIJEME PRIVREMENOG FINANCIRANJA

Rektorski zbor RH će uputiti dopis Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta s molbom da dodatnim dopisom sveučilištima i sveučilišnim sastavnicama precizira upute o zapošljavanju u vrijeme privremenog financiranja.

OPOREZIVANJE ERASMUSA+

Rektor Damir Boras je nakon rasprave zaključio kako će Sveučilište u Splitu za sljedeću sjednicu Rektorskog zbora pripremiti prijedlog odluke vezano uz problematiku opozivanja Erasmus+ financijske potpore.

IZ RASPRAVE O PRIJEDLOGU PRAVILNIKA O NAČINU KORIŠTENJA VLASTITIH PRIHODA

Zamjenik ministra znanosti, obrazovanja i sporta prof. **Roko Andričević** ukratko je obrazložio *Prijedlog pravilnika o načinu korištenja vlastitih prihoda ostvarenih nacionalnim i međunarodnim projektima te ostalih vlastitih prihoda ostvarenih na tržištu i u tržišnim uvjetima*. Podsjetio je na to da su kod međunarodnih projekata neizravni troškovi u većini slučajeva striktno definirani, ali da definicija indirektnog troška u Poreznoj upravi nije sukladna stavu Europske komisije.

Zagrebački prorektor **Tonči Lazibat** podsjetio je na to da je Rektorski zbor u svibnju 2015. za izradu predmetnog Pravilnika imenovao Povjerenstvo za suradnju s MZOS-om, čiji je član bio i sam. Prva verzija, pod nazivom *Pravilnik o mjerilima i načinu korištenja vlastitih i namjenskih prihoda javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta*, predložena Rektorskom zboru na istoj sjednici, nije bila neprihvatljiva jer se vlastitim prihodom nije smatralo ono što sveučilišta naplaćuju od studenata. Ministarstvo je uvažilo primjedbe Rektorskog zbora, ali zbog Zakona o izvršenju proračuna za 2015. Pravilnik nije mogao obuhvatiti i studentske školarine, pa je stoga kreiran ovaj “djelomični” Pravilnik, koji regulira vlastite prihode i njihovu distribuciju točno definirajući što se može isplaćivati preko plaće, ugovora o djelu ili ugovora o autorском djelu, čime se izbjegavaju različita tumačenja. Uz pohvalu Pravilniku, upućen je i apel Ministarstvu da se u novom Zakonu o izvršenju proračuna za 2016. izbriše napomena da su školarine koje se naplaćuju od studenata namjenski prihodi. Prof. Lazibat smatra da Pravilnik vrlo precizno definira minimalno 15% vrijednosti projekta koja ostaje sveučilištu, a potom i indirektno te ostale direktne troškove zadane projektom. Pri tome, istaknuo je, čl.2. Pravilnika precizno definira neizravne troškove, pa oni koji dogovaraju projekte moraju osigurati da nešto ostane i matičnoj ustanovi. Objasnio je kako u neizravni trošak ulazi sve ono što ostane nakon što se pokriju svi planirani troškovi i sada se tretira kao vlastiti prihod, a Pravilnik, radi Porezne uprave, tumači na koji se sve način ta sredstva mogu dalje trošiti. Pri izradi Pravilnika, naglasio je, vodilo se računa i o različitostima između sveučilišta i zbog toga je iznos neizravnih troškova i naveden kao minimalni iznos.

Rektor **Pero Lučin** smatra da bi Rektorski zbor trebao zauzeti stroži stav o financiranju istraživanja jer politika indirektnih troškova nije jasna, a novac koji dobivamo od države treba jasnije definirati i jasno navesti koliko se točno ulaže u istraživanja. Istaknuo je da su materijalni troškovi, osobito u nekim znanostima poput biologije, kemije i biomedicine, izrazito potfinancirani. Pravilnik je menadžerski ispravno postavljen, ali je upozorio na političku komponentu te na posljedice koje će izazvati smanjenje od 15% ukupnog iznosa projekta namijenjenih neizravnim troškovima.

Zagrebački prorektor **Miloš Judaš** smatra da bi Rektorski zbor trebao zauzeti stav da netko uvijek mora pokriti indirektno troškove.

Rektorica **Dijana Vican** zatražila je da se precizno popiše što su to sve neizravni troškovi. Budući da integrirana i neintegrirana sveučilišta funkcioniraju na različite načine, Sveučilištu u Zadru minimalni iznos od 15% za neizravne troškove ne odgovara, nego stvara lošu atmosferu na Sveučilištu.

Rektor **Šimun Anđelinović** predložio je da Rektorski zbor evaluiira rad Nacionalne zaklade za znanost jer je upitno ispunjava li Zaklada svoju ulogu, budući da bi sredstva kojima Zaklada raspolaže sama sveučilišta mogla podijeliti i pravednije i razvojno korisnije.

Rektor **Alfio Barbieri** konstatirao je da je u slučaju velikog apsolutnog iznosa 15% previše, a u slučaju malog iznosa premalo.

I. Rektorski zbor RH podržava tekst Pravilnika o načinu korištenja vlastitih prihoda ostvarenih nacionalnim i međunarodnim projektima te ostalih vlastitih prihoda ostvarenih na tržištu i u tržišnim uvjetima, koji se ne financiraju iz državnoga proračuna, javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta, koji donosi ministar znanosti, obrazovanja i sporta.

II. Rektorski zbor RH smatra da je ukupan iznos koji je na raspolaganju hrvatskim znanstvenicima preko nacionalnih projekata nedostatan za kvalitetan razvoj znanosti u Republici Hrvatskoj.

III. Rektorski zbor RH prepoznaje probleme financiranja znanosti koji se tiču Hrvatske zaklade za znanost te će organizirati tematsku sjednicu na koju će pozvati predstavnike Zaklade.

4. SJEDNICA REKTORSKOG ZBORA OD 22. 1. 2016.

Uz članove Rektorskog zbora na sjednici su među ostalima radno sudjelovali i novoizabrani predsjednik Vijeća veleučilišta i visokih škola, dekan veleučilišta VERN prof. Vlatko Cvrtila, doc. Zrinko Čustonja, predsjednik Udruge Europske sveučilišne igre 2016., te akademik Dario Vretenar, predsjednik Upravnog odbora Hrvatske zaklade za znanost.

Na 4. sjednici razmatrane su sljedeće teme:

- Europske sveučilišne igre Zagreb-Rijeka 2016.;
 - Primanje novog predstavnika Vijeća veleučilišta i visokih škola u rad Rektorskoga zbora RH;
 - Hrvatska zaklada za znanost;
 - Tretiranje Erasmus+ potpora od strane Porezne uprave;
 - Modernizacija europskog sustava visokog obrazovanja – dopis EUA;
 - Prijedlog Odluke o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora u umjetničko-nastavna i nastavna zvanja u području umjetnosti;
 - Vrednovanje znanstveno-istraživačkog rada i promicanje otvorenog pristupa znanstvenim informacijama i istraživačkim podacima;
 - Obavijest o vanjskom vrednovanju AZVO-a
- O RASPRAVAMA I ZAKLJUČCIMA 4. SJEDNICE REKTORSKOG ZBORA UNIVERSITAS ĆE IZVIJESTITI U BR. 76.

Angažman nastavnika s hrvatskih sveučilišta na Sveučilištu u Mostaru

Prof. dr. sc. Damir Boras izvijestio je o prijedlogu Senata Sveučilišta u Mostaru da se to Sveučilište izuzme od primjene odredbe po kojoj nastavnici hrvatskih sveučilišta mogu biti angažirani izvan matične ustanove najviše jednu trećinu radnog vremena. To bi značilo da angažman na ustrojbenim jedinicama Sveučilišta u Mostaru ne bi ulazio u opterećenje izvan matične ustanove. Prijedlog je da Rektorski zbor, zbog nacionalnih interesa, preporuči da se ograničenja, koja matične ustanove trebaju procijeniti u svakom pojedinačnom slučaju, ne odnose na Sveučilište u Mostaru.

Slijedom provedene rasprave prof. dr. sc. Damir Boras predlaže, a Rektorski zbor jednoglasno donosi sljedeći zaključak:

I. Rektorski zbor RH daje načelnu preporuku da se ograničenja u angažmanu nastavnika hrvatskih sveučilišta izvan matične ustanove ne primjenjuju na Sveučilište u Mostaru.

II. Matična ustanova je dužna donijeti zasebnu procjenu o svakom pojedinačnom slučaju angažmana nastavnika na Sveučilištu u Mostaru.

Novi studiji na Sveučilištu u Osijeku

RAZGOVARAO:
TOMISLAV LEVAK*

Tijekom 2016. godine Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, odnosno njegove znanstveno-nastavne i umjetničkoonastavne te ostale sastavnice, studentima će ponuditi ili pripremiti niz noviteta na planu unaprjeđenja i razvoja nastave i nastavnih programa te studentskog standarda. Stoga je pravi trenutak da za Sveučilišni glasnik razgovaramo s izv. prof. dr. sc. Mariom Vinkovićem, prorektorom za nastavu i studente Sveučilišta u Osijeku.

U protekloj i na početku tekuće akademske godine Senat Sveučilišta u Osijeku dao je suglasnost ili potvrdio pokretanje ili početak ustroja nekoliko novih zanimljivih i željenih studentskih programa. O kojim je studentskim programima točno riječ i u kojem su stupnju realizacije?

U proceduru vrednovanja i akreditacije upućeno je nekoliko studijskih programa koji će značajno unaprijediti ponudu preddiplomskih i diplomskih studija na našem Sveučilištu te privući nove studente, ili im pak omogućiti da na navedenim studijskim programima studiraju bliže svome domu. Apsolutna je novina u Hrvatskoj Studij dentalne higijene, na koji se studenti mogu upisati jedino na Sveučilištu u Osijeku. Studiji arhitekture i urbanizma te Studij fizioterapije također su značajni za razvoj visokoškolskog obrazovanja u istočnoj Hrvatskoj i preveniranje (trajnog) odlaska naših maturanata iz svoga grada, odnosno Slavonije i Baranje.

Koji su od navedenih studijskih programa najznačajniji za razvoj Sveučilišta u Osijeku?

Držim da je svaki od spomenutih, ali i drugih planiranih studija podjednako važan. Gradnjom nove zgrade Građevinskog fakulteta novi Studij arhitekture i urbanizma dobit će sjajne prostore,

Apsolutna novina u Hrvatskoj je Studij dentalne higijene, koji studenti mogu upisati jedino na Sveučilištu u Osijeku. S druge strane, važnost novih studija, Arhitekture i urbanizma te Fizioterapije, jest, između ostalog, što mogu spriječiti trajni odljev mladih iz regije

a studenti izvrsne i poticajne uvjete i okruženje za rad i učenje. Studijem dentalne higijene, dugoročno promatrano, očekujemo da će se riješiti brojni deficiti u preventivnoj i kurativnoj dentalnoj zdravstvenoj zaštiti na našim prostorima. Mi ne samo da bilježimo značajan manjak stomatologa i dentalnih stručnjaka na našem području, nego već gotovo tridesetak godina nemamo čak ni mogućnost obrazovanja potencijalno zainteresiranih, još od razdoblja Više zubarske škole. Studenti Dentalne higijene nakon završetka studija bit će kompetentni samostalno planirati, educirati, informirati i provoditi zdravstvenu zaštitu oralne šupljine na osnovi vrednovanja činjenica i teorijskih znanja unutar područja dentalne medicine. Bit će osposobljeni za samostalan rad u sustavu zdravstva, gdje kao članovi dentalnog tima imaju značajnu ulogu za oralno zdravlje zajednice kroz edukaciju, prevenciju i promociju zdravlja. Navedeni studij više je desetljeća prisutan u SAD-u i na europskom sjeveru, ali, nažalost, ne i kod nas.

Koje još studijske programe planirate pokrenuti u idućih nekoliko godina?

Strategija Sveučilišta, osim spomenutih studija koje pohađaju, ili će uskoro pohađati prvi studenti, predviđa otvaranje novih studijskih programa, poglavito u STEM području. Planira se tako otvaranje zajedničkog studija farmacije, socijalnog rada,

tehničke kulture, ali i tjelesne i zdravstvene kulture. Stremimo za područjima za koja postoji interes, koja tržište rada i europske strategije ocjenjuju deficitarnima i potrebnima *pro futuro*, ali za koja istodobno možemo ponuditi vlastiti kvalitetan znanstveno-nastavni kadar. Ne smije se zanemariti brzi razvoj tehnologija i računalnih znanosti, koje obrazovni proces mora biti u mogućnosti adekvatno pratiti te tržištu rada ponuditi odgovarajuće obrazovne profile i stručnjake. Veći naglasak mora se na preddiplomskoj i diplomskoj razini postaviti na stjecanje praktičnih znanja i brzo integriranje diplomiranih studenata u svijet rada. Ne manje važno, moramo raditi na daljnjem poboljšanju kvalitete naših humanističkih i društvenih studija, bez kojih nema promicanja i unaprjeđenja vrijednosti prema kojima se naše društvo identificira i vrednuje.

Predviđa li se osnivanje novih fakulteta?

To je složeniji proces koji zahtijeva optimalno korištenje postojećih i planiranih resursa. Držim da i s postojećim brojem znanstveno-nastavnih i umjetničko-nastavnih sastavnica, odnosno s postojećim fakultetima, Umjetničkom akademijom sveučilišnim odjelima, imamo potencijala ponuditi inovativne studentske programe *in favorem*

razvoja lokalne zajednice i šireg euroregionalnog prostora. U tom smjeru moramo se, između ostaloga, orijentirati i na otvaranje studijskih programa koji bi se u cijelosti izvodili na stranom jeziku.

Upravo je završen natječaj za gradnju zgrade trećeg studentskog paviljona u sveučilišnom kampusu, kapitalnog projekta vrijednog više od 155 milijuna kuna koji će osigurati novih 790 kreveta. Hoćete li gradnjom tog paviljona i predviđenom prenamjenom bivšeg hotela "Mursa" u studentski dom (oko 250 kreveta) za duže razdoblje zadovoljiti kapacitete potrebne za smještaj nedicimilnih studenata u Osijeku?

Ako bude razumijevanja i istinske podrške policentričnom razvoju hrvatskih sveučilišta, te da se sve ono što ste spomenuli doista i realizira, mislim da ćemo za određeno vrijeme s pravom moći biti zadovoljni što smo se približili europskim standardima.

Imate li povratnu informaciju koliko su osječki studenti zadovoljni razinom studentskog smještaja i prehrane?

Poznato mi je da je Studentski centar proveo anonimnu anketu uz pomoć našeg Studentskog zbora i njezini su rezultati dobri. Međutim, osobno držim da, bez obzira na ishod, uvijek moramo težiti boljem. Sami si konstantno moramo podizati ljestvicu jer samo tako možemo naprijed.

Kako ocjenjujete suradnju Sveučilišta u Osijeku sa Studentskim zborom?

Držim da je suradnja izvršna i da je Studentski zbor učinio doista mnogo posljednjih godina, zahvaljujući uređenom zakonskom okviru i partnerskom odnosu sa Sveučilištem.

**Preneseno iz
10. broja Sveučilišnog glasnika i
redakcijski priređeno za Universitas*

Jeste li zadovoljni rezultatima bolonjske reforme i gdje još postoji eventualni prostor za poboljšanje?

● **Bolonjski proces već dulje vrijeme trpi brojne kritike stručne javnosti. Mišljenja su podvojena, jedni drže da je njime trajno narušena kvaliteta visokog obrazovanja, da mnogi procesi postaju sami sebi svrhom. Drugi prepoznaju i njegove pozitivne strane. Studentima je, držim, daleko jednostavnije svladavati nastavne sadržaje kroz veći broj kolokvija no što je to bio slučaj u predbolonjsko vrijeme. Usustavljen je mehanizam praćenja kvalitete i studenti su u njemu prepoznati kao ravnopravan partner. Sustav je pomogao da se uoče i moguće anomalije te identificiraju neuralgične točke obrazovnog procesa ili njegova specifična dijela. Studentske ankete sve više dobivaju na važnosti, ali studente za njih valja i odgovarajuće pripremiti.**

Prof. Mario Vinković,
prorektor za
nastavu i studente
Sveučilišta u Osijeku

KONFERENCIJA FILOZOFSKOG FAKULTETA

‘Stanje i perspektive obrazovanja odraslih u Republici Hrvatskoj’

Znanstveno-stručni kolokvij
"Stanje i perspektive
obrazovanja odraslih u
Republici Hrvatskoj"
održan je od 21. do
22. siječnja u prostoru
Filozofskog fakulteta na
Peristilu. Organizatori
konferencije su Filozofski
fakultet Sveučilišta u Splitu,
Sveučilište u Zadru, Agencija za

strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatsko andragoško društvo. Pozdravne govore održali su dekan Filozofskog fakulteta Aleksandar Jakir i ravnatelj Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih Mile Živčić. Prodekanica za znanost i međunarodnu suradnju Filozofskog fakulteta Marita Brčić Kuljiš predstavila je projekt "Izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacije stručnjaka za obrazovanje odraslih", u sklopu kojeg se održava i ova konferencija. Govorilo se o važnosti i ulozi cjeloživotnog obrazovanja koje se sve snažnije razvija, što se očituje kroz više od pet stotina ustanova za obrazovanje odraslih, nekoliko tisuća nastavnika i više stotina tisuća dosadašnjih polaznika uključenih u taj sustav. Raspravljalo se o društvu, tržištu rada i obrazovanju odraslih, odnosu formalnog i neformalnog obrazovanja odraslih, kompetencijama provoditelja obrazovanja odraslih, kurikulumskim polazištima obrazovanja odraslih, te utjecaju kvalifikacijskog okvira na provođenje obrazovanja odraslih. Plenarna predavanja održali su rektorica Sveučilišta u Zadru Dijana Vican ("Što je pismenost odraslih danas?") te Milan Matijević, Goran Lapat i Višnja Rajić s Učiteljskog fakulteta u Zagrebu ("Neformalno obrazovanje roditelja u području odrastanja i odgajanja pripadnika net generacije"). Ostali izlagači su profesori i stručnjaci s Ekonomskog fakulteta u Splitu, Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Puli, Pedagoškog fakulteta u Mariboru, Slovenian Third Age University iz Ljubljane, Filozofskog fakulteta u Rijeci, Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Pomorskog fakulteta u Splitu, Filozofskog fakulteta u Splitu, Pučkog otvorenog učilišta "Petar Zrinski", Ustanove za obrazovanje odraslih "Dante", Ustanove za obrazovanje odraslih "Stella Polaris", Visoke škole "Nikola Šubić Zrinski", Hrvatskog andragoškog društva, Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj "Sunce" te Sveučilišta u Sarajevu. Iako Hrvatska ima zakonsku regulativu koja uređuje sustav obrazovanja odraslih (Zakon o obrazovanju odraslih iz 2007.), prema kojoj formalne programe obrazovanja odraslih provode "andragoški djelatnici", ne postoji studij andragogije, dok je prisutna podzastupljenost kolegija u programima nastavničkog obrazovanja koji bi omogućili stjecanje specifičnih znanja i kompetencija potrebnih za kvalitetnu provedbu obrazovanja odraslih. Projektom "Izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacije stručnjaka za obrazovanje odraslih" nastoji se profilirati zanimanje i standardizirati edukaciju nastavnika u sustavu obrazovanja odraslih. Dugotrajno visoka stopa nezaposlenosti te jedan od najnižih postotaka odraslih polaznika koji sudjeluju u cjeloživotnom obrazovanju unutar Europske unije potvrđuju kako je takvo obrazovanje na početku svoga razvoja u Hrvatskoj. Zato je nužno znanstveno i stručno promišljanje njegova suodnosa s tržištem rada i zajednicom u cjelini kroz razvoj edukativnih programa za sve uključene.

Samo zajedno možemo pobijediti rak i spasiti tisuće života godišnje u Hrvatskoj

RAZGOVARAO:
TOMISLAV ČIZMIĆ MAROVIĆ

Prof. dr. sc. Eduard Vrdoljak s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu dobitnik je Državne nagrade za znanost, za značajno znanstveno dostignuće u području biomedicine i zdravstva kao primjer znanstvenika koji je uspješno ujedinio bazično znanje i kliničku izvrsnost u području onkologije te ih sustavno provodi i razvija, što ga svrstava u vodeće onkologe u našoj zemlji s međunarodnom prepoznatljivošću. Profesor Vrdoljak objavio je ukupno 74 znanstvena rada, od toga 47 u časopisima koji se indeksiraju u Current Contents. Ti su radovi citirani prema bazi Web of Science više od 2000 puta, a h-indeks iznosi 13. Korigirani čimbenik odjeka za 10 najboljih radova predloženika pokazuje visokih 68,1. Godine 2008. nagrađen je godišnjim nagradama HAZU-a i grada Splita. Bio je mentor u 2 magisterija i 4 doktorata znanosti. Godišnja nagrada za znanost bila je povod za razgovor sa prof. Vrdoljakom.

U razgovoru koji smo vodili prije gotovo 7 godina istaknuli ste da se naše ukupno znanje o karcinomima svakih 5 godina uveća za 60-70 posto – može li se to reći i za posljednjih 5 godina?

Može se reći. Na krilima molekulske onkologije ili, bolje rečeno, boljeg razumijevanja gena, metaboličkih procesa u tkivu, našeg boljeg razlikovanja bolesnog (u ovom slučaju tumora) i zdravog tkiva, otkrili smo čitav niz meta na tumorima, protiv kojih smo razvili lijekove koji sada polučuju dramatično bolje rezultate nego prije. Primjerice, u međuvremenu se razvila čitava jedna disciplina za koju osobito vjerujem da će biti značajna u budućnosti onkologije i dovesti do izlječenja nekih od sada neizlječivih oblika tumora, a koja se zove imunoterapija tumora. Ona je postojala i prije, ali je životarila kao tek jedan od onkoloških modaliteta liječenja – ostali modaliteti su, primjerice, kirurgija, radioterapija, hormonska terapija, kemo-terapija, fotodinamička terapija, hipertermija – i počivala na aktivaciji imunološkog sustava domaćina u pokušaju naoružavanja 'svih skupina' imunoloških stanica u borbi protiv tumora, što na žalost nije dovodilo do osobito dobrih rezultata.

U međuvremenu su otkriveni principi rada imunološkog sustava, regulatori koji pouspješuju ili koče njegov rad. No, nedugo na-

Zajedničkim radom na primarnoj i sekundarnoj prevenciji (sprečavanju i otkrivanju u ranom stadiju) karcinoma, i edukaciji, kao društvo bismo se mnogo uspješnije suprotstavili najozbiljnijoj bolesti današnjice

kon otkrića navedenih regulacijskih sustava imunološkog sustava, otkriveno je da i značajan udio tumora ima na svojim stanicama navedene regulacijske molekule, dajući tumorima na taj način mogućnost kočenja, inhibicije imunološkog sustava. Dakle, čega se tumor 'dosjetio'? On je razvio vlastite regulacijske inhibitore kojima zapravo koči imunološki nadzor, ili borbu organizma protiv sebe, govoreći imunološkom sustavu „ja sam prijatelj, ne diraj me!“, gaseći citotoksični odgovor imunološkog sustava organizma na tumor. *Inhibicijom te inhibicije* dobili smo aktivaciju imunološkog sustava prema tumoru. Danas se metastatski melanom koji je bio apsolutno neizlječiva bolest može izliječiti kod jedne petine bolesnika, a sutra vjerojatno kod jedne trećine, korištenjem terapije protutijelima koja inhibiraju navedene regulatore, bilo na tumoru ili na imunim stanicama. Nadamo se da će se taj uspjeh prenijeti na sve tumore koji imaju veliku mutacijsku opterećenje, koji su nastali kod djelovanja ozbiljnih kancerogena, primjerice kod pušenja, alkohola ili izlaganja suncu, što preliminarna istraživanja i pokazuju.

Koliko je splitska onkologija ukorak sa svjetskim dostignućima u području?

S ponosom mogu reći da splitska onkologija spada u grupu ponajboljih u Hr-

vatskoj i u regiji. Razlog tome jest dobra integracija s ostalim disciplinama u bolnici i naše zaljubljenost bavljenjem tom disciplinom u pokušaju maksimalne implementacije najsuvremenijih terapijskih opcija kao i predano bavljenje onkološkom znanosti. Ipak, dok je splitska onkologija za hrvatske prilike odlično organiziran sustav, preuzimamo odgovornost, kao vjerojatno najodgovornije osobe, za relativno loše rezultate u ukupnoj onkološkoj slici društva, koji su posljedica slabije edukacije i primarne prevencije, slabije rane detekcije i čitavog niza povezanih stvari na kojima moramo raditi u budućnosti. Lanac puca na najslabijoj karici - mi nismo izolirana struktura unutar cjelokupnog bolničkog sustava, kao ni društva.

Gdje smo slabiji i što možemo napraviti bolje?

Prvo, vjerojatno smo slabiji u primarnoj prevenciji. Još uvijek, primjerice, 33 posto naših studenata stomatologije puši – a radi se o jednoj od obrazovanijih skupina u društvu – a i u općoj populaciji pušenje se nije smanjilo. Drugo, slabi smo i u sekundarnoj prevenciji, u ranoj detekciji raka. Na program mamografije ili detekcije krvarenja u stolici u našoj se regiji odazvalo manje ljudi nego u drugim regijama. To znači da nismo dovoljno dobri u edukaciji našeg puka. U tom kontekstu, organizirali smo Radio Sunce kao projekt Županijske lige protiv raka da bismo educirali širu populaciju i da bismo bili učinkovitiji u širenju kvalitetnih informacija o raku u nadi ranije detekcije i bolje prognoze. Ja bih volio da se prosječ-

na veličina tumora pri dijagnozi smanji i da naš narod shvati rak ozbiljnije. Primjerice, jedan gram tumora ima milijardu tumorskih stanica. Ako mi u Hrvatskoj dijagnosticiramo tumor u stadiju u kojem je prosječno triput veći nego što je to kod Amerikanca, borimo se protiv nekoliko puta jačeg neprijatelja. Također, prosječno petogodišnje preživljenje pacijenata s tumorima u Americi je oko 63 posto, a u Hrvatskoj između 40 i 50 posto - ne znamo točno koliko, nego do brojke dolazimo iz posrednih podataka. I baš to što ne znamo, govori u prilog da možemo i moramo napraviti značajno više u svim aspektima onkološke skrbi; primarnoj prevenciji, ranoj dijagnozi, organizaciji onkologije kao struke, informatizaciji...

Još jedan podatak puno govori - dok kod Nijemaca, Francuza ili Švedana kod muškaraca dominira rak

prostate koji je u 80 posto slučajeva izlječiv, u Hrvatskoj kod muškaraca dominira rak pluća koji je u 95 posto slučajeva neizlječiv. Da bismo bili učinkovitiji u liječenju, moramo promijeniti distribuciju ili sliku tumora. Tumori koji nastaju kao posljedica neželjenih ljudskih aktivnosti trebaju biti smanjene učestalosti, a smanjit će se kroz programe primarne i sekundarne prevencije.

Jesu li se brojke koje ste iznijeli 2009. godine - 21 tisuća oboljelih i 13 umrlih od raka godišnje u Hrvatskoj – ipak popravile?

I dalje smo oko tog broja, nažalost. Još uvijek smo druga vodeća zemlja u Europi po smrtnosti i učestalosti raka kod muškaraca. Hrvatska je, zajedno s centralnom i istočnom Europom, onkološki regija-služaj. Rak je najvažnija bolest današnjice i zbilja ga moramo adresirati kroz najozbiljnije programe, jer je on danas jedan od glav-

nih uzročnika smrti ne samo u našoj zemlji, već i u cijeloj regiji.

Što je s argumentom da je rak očekivana posljedica produženja života, odnosno smanjenja smrtnosti od ostalih bolesti koje su ljude ubijale u ranijoj dobi?

To objašnjenje 'drži vodu' samo djelomično. Zaista, danas ljudi žive dovoljno dugo i ne umiru od bolesti koji su ih u ranijim vremenima ubijale u mladoj dobi, kao što su to bile zarazne bolesti. No, to ne mora značiti da, ako imaju vremena oboljeti od raka, od njega zaista i moraju oboljeti, ili da, ukoliko su oboljeli, od njega moraju i umrijeti. U posljednjih 15 ili 20 godina u cijeloj zapadnoj Europi i razvijenom svijetu - Australiji, Novu Zeland, SAD, Kanadu - dolazi do pada smrtnosti od raka. S dobrim menadžmentom, dobrom organizacijom kroz, primjerice, nacionalni plan protiv raka, kroz dobru alokaciju sredstava te dobrim praćenjem i organizacijom, ja sam uvjeren da se smrtnost od raka u Hrvatskoj također može smanjiti - ovdje govorim o tisućama spašenih života. No, radi se o zajedničkoj borbi - koliko je god važan liječnik, važan je i bolesnik, društvo, kultura, zajednička organizacija i strategija prilaska problemu karcinoma.

Jeste li zadovoljni interesom studenata za onkološku karijeru?

Da, zadovoljan sam. Mi stariji uvijek mislimo da su studenti nekad bili bolji, i zaista, uvijek možemo biti bolji, no svaka generacija iznjedri izvanredne ljude i mislim da radimo dobar posao u kliničkoj i znanstvenoj edukaciji novog naraštaja onkologa.

Eduard Vrdoljak

Eduard Vrdoljak –
Predstojnik Klinike
za Onkologiju KBC-a
Split i predsjednik
Hrvatskog
onkološkog društva

Povod našeg razgovora je Državna nagrada za znanost koju ste dobili za 2015. godinu – što Vam ona znači?

Pravi znanstvenik uživa u poslu kojim se bavi. Popodneva, večeri ili vikendi nisu mu nikakav problem kada je posvećen tom životnom opredjeljenju. Kao što slikaru nije teško slikati, tako znanstveniku nije teško znanosti posvetiti gotovo sve svoje slobodno vrijeme. Moja znanost i moji pacijenti najveći su mi motiv. Nagrade čovjek dobiva kada društvo prepozna njegovu aktivnost i to, naravno, nešto znači. Nagrade su vjerojatno zaslužene znanstvenom produkcijom – mnogo sam publicirao i dosta sam citiran, no jednako tako, mislim da smo pokazali da se u hrvatskoj klinici može napraviti značajne iskorake koji mogu promijeniti liječenje bolesnika, ne samo kod nas, nego i u svijetu. Participirali smo u značajnim kliničkim istraživanjima, inicirali značajna klinička istraživanja, i blago pridonijeli svjetskom fundusu znanja u kliničkoj onkologiji.

Računski centar osamdesetih prošloga stoljeća

Ericsson - nastavna baza Sveučilišta u Splitu

PIŠE: **MARIJA PLAZONIC ŠOLIC**

Nakon 34 godine neprekidne i uspješne suradnje Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje sa tvrtkom Ericsson Nikola Tesla, Sveučilište u Splitu i FESB potpisali su 13. siječnja s Ericssonom Sporazum o uspostavi nastavne baze. U ime Sveučilišta u Splitu sporazum je potpisao rektor prof. Šimun Anđelinović, za Ericsson Nikola Tesla predsjednica Uprave mr. sc. Gordana Kovačević, a u ime FESB-a dekan prof. Sven Gotovac.

Sveučilište u Splitu u svojim je razvojnim smjernicama poseban naglasak stavilo na neposrednu suradnju Sveučilišta i gospodarstva, posebice gospodarstva regije, ne samo na znanstvenoistraživačkim i stručnim projektima, nego i na snažnijoj prisutnosti gospodarstva u nastavnom procesu, među ostalim, i na način da stručnjaci iz gospodarstva te drugih institucija koje nisu u sastavu Sveučilišta postanu nastavna baza Sveučilišta.

Više od 400 inženjera, većina s FESB-a

Sporazum je i poticaj da se dodatno unaprijedi znanstvenoistraživačka i nastavna suradnja između Ericsson Nikole Tesle i FESB-a. Uspostava znanstvenoistraživačkih projekata od zajedničkog interesa kroz koje bi se mladi istraživači iz Ericsson Nikole Tesle obrazovali na poslijediplomskom studiju Elektrotehnike i komunikacijske tehnologije rezultiralo bi višestrukom koristi. Ostvario bi se prijenos znanja između partnera na projektima, ali bi se ostvarila i formalni uvjeti da stručnjaci Ericsson Nikole Tesle značajnije participiraju u nastavnom procesu FESB-a. Stjecanjem akademskih titula doktora znanosti i izborom u naslovna znanstveno-nastavna zvanja, ti bi stručnjaci mogli uspostaviti i dodatne redovite ili izborne kolegije na sveučilišnim studijima FESB-a i time dodatno podignuti njihovu kvalitetu, zaključeno je na potpisivanju sporazuma.

Tvrtka Ericsson Nikola Tesla svoje djelovanje u Splitu započela je u prostorima FESB-a prije 34 godine. Laboratorij 317 bio je inkubator u kojemu je, kao svojevrsan start-up, zapo-

Nakon dugih godina suradnje s FESB-om, Ericsson Nikola Tesla postaje nastavna baza svih zainteresiranih sastavnica, čime se dobra praksa suradnje s FESB-om prenosi na čitavo Sveučilište

čeo svoj razvitak vrlo uspješan splitski dio tvrtke. Pet mladih inženjera zaposlilo se 8. veljače 1982. godine u novom dislociranom odjelu tvrtke Nikola Tesla. Bili su to Živana Mijačika (tada Rakić), Ivan Maslov, Vjeran Radatović, Ivo Radonić i Igor Bojović. Prof. dr. sc. Anton Afrić, profesor na FESB-u i tadašnji rektor Sveučilišta u Splitu, i dr. sc. Antun Carić iz tvrtke Nikola Tesla dali su značajan doprinos u razvitku i provedbi ovog iskora u povezivanju akademske zajednice i gospodarstva u području informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Nova splitska grupa započela je rad u području razvoja softvera za tranzitne internacionalne i lokalne telefonske centrale.

Danas, razvojno-istraživački centar Ericssona Nikole Tesle koji djeluje u Splitu okuplja više od 400 inženjera (najvećim dijelom s FESB-a). Oni aktivno sudjeluju u kreiranju suvremenih telekomunikacijskih trendova, čime Split postaje prepoznatljiva točka globalnog razvoja informacijskih i komunikacijskih tehnologija, a suradnja tvrtke Ericsson Nikola Tesla i Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje primjer je uspješna povezivanja gospodarstva i akademske ustanove.

Razvojno-istraživački centar svojim aktivnostima obuhvaća cijeli životni ciklus programske opreme, od ideje do održavanja proizvoda kod kupca. Proizvodi su prisutni na svim kontinentima, kod većine svjetskih operatera u njihovim telekomunikacijskim mrežama, kao dio cjelokupnog Ericssonova telekomunikacijskog rješenja. Glavne aktivnosti centra su na području razvoja poslužitelja za mobilne komunikacije i poslužitelja za fiksne mreže. Proizvedena programska oprema u dijelu razvojno-istraživačkog centra u Splitu nalazi se u radu kod približno 160 svjetskih operatera. Niz godina djelatnici centra sudjeluju u globalnom razvoju generaci-

Sven Gotovac

ja mobilne komunikacije (2G, 2.5G, 3G), pa tako i sada sudjeluju u razvoju "Long Term Evolution" LTE/4G.

Stručnjaci Ericsson Nikole Tesle u nastavi

Tijekom više od tri desetljeća zajednički je razvijen širok spektar različitih oblika suradnje koji su značajno pridonijeli razvitku tvrtke Ericsson Nikola Tesla, ali i znanstvene i nastavne djelatnosti Fakulteta.

Kontinuirano se odvija suradnja u izradi završnih radova, diplomskih radova, te magistarskih i doktorskih radova. Samo tijekom prošle akademske godine izrađeno je u okviru te suradnje 17 diplomskih radova. Stručnjaci Ericssona Nikole Tesle sudjeluju u izvođenju praktične nastave u okviru stručnih predmeta iz područja informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Primjerice, aktivno surađuju na kreiranju i održavanju laboratorijskih vježbi iz predmeta Programsko inženjerstvo u telekomunikacijama, Bežične komunikacijske mreže, te Transmisijski sustavi u okviru diplomskog studija Komunikacijske i informacijske tehnologije i diplomskog studija Računarstva. Tijekom prošle akademske godine 27 studenata završnih godina studija bilo je angažirano na projektima tvrtke Ericsson Nikola Tesla u Splitu.

Djelatnici tvrtke Ericsson

Nikola Tesla održali su brojna stručna predavanja u okviru redovitih kolegija studentima diplomskih studija Elektronike i računalnog inženjerstva, Komunikacijske i informacijske tehnologije i Računarstva. Time se studenti neposredno upoznaju s najnovijim tehnološkim trendovima te izazovima iz područja informacijskih i komunikacijskih tehnologija na kojim rade djelatnici Ericsson Nikole Tesle, ali i cijele Ericsson korporacije.

Desetljeća uspješne suradnje

Više od dva desetljeća traje suradnja u znanstvenoistraživačkim projektima i organizaciji međunarodne znanstvene konferencije SoftCOM. Već petu godinu stručnjaci tvrtke Ericsson Nikola Tesla organiziraju stručnu radionicu o programskom inženjerstvu u praksi. Ustrojen je zajednički istraživački laboratorij u okviru kojega su provedeni brojni zajednički projekti. Već osam godina organizira se ljetni kamp za studente. Tijekom prošle akademske godine u okviru ljetnog kampa izrađeno je 6 student-skih projekata u kojima je sudjelovalo 15 studenata. U sklopu konferencije SoftCOM održana je završna radionica s prezentacijama projekata. Svojim donacijama tvrtka Ericsson Nikola Tesla pridonijela je i opremanju laboratorija te razvitku informacijske i komunikacijske infrastrukture Fakulteta. Prva digitalna telefonska centrala u zgradi FESB-a nabavljena je i instalirana uz potporu donacije tvrtke Ericsson Nikola Tesla. Već dvije godine uzastopno, povodom dana Fakulteta, tvrtki Ericsson Nikola Tesla dekan FESB-a dodjeljuje zahvalnicu kao tvrtki koja je zaposlila najviše studenata s FESB-a.

Potpisivanjem Sporazuma o nastavnoj bazi ostvareni su formalni preduvjeti da Ericsson Nikola Tesla, nakon dugih godina suradnje s FESB-om, postane nastavnom bazom svih zainteresiranih sastavnica te da se dobra praksa s FESB-a prenese na čitavo Sveučilište u Splitu. To će omogućiti i pokretanje novih interdisciplinarnih projekata povezanih s informacijskom i komunikacijskom tehnologijom te doprinijeti i funkcionalnoj integraciji Sveučilišta.

Spli T

ZGRADATRI FAKULTETA

Počela nastava za studente PMF-a

Nakon što je potpisan Ugovor o primopredaji prostora u Zgradi tri fakulteta, krajem prosinca počela se djelomično održavati nastava u novom objektu za studente PMF-a. Tim povodom rektor Šimun Anđelinović je s dekanom Antom Bilušićem i Nikolom Koceićem Bilanom posjetio studente 1. godine matematike na kolegiju Uvod u matematiku pod vodstvom Snježane Braić.

EDUKACIJA O PRIPREMI I PROVEDBI EU PROJEKATA

Diplome za uspješno završen program

Polaznicima edukacije o pripremi i provedbi projekata financiranih iz sredstava Europske unije – EU ŠKOLA, 18. prosinca ravnatelj JU RERA SD Jozo Sarač dodijelio je diplome za uspješno završen program. Od 38 polaznika 15 je sa Sveučilišta u Splitu, koje se ove godine snažno uključilo u edukaciju u organizaciji JU RERA SD s ciljem jačanja znanja i vještina svojih zaposlenika.

SEDMA AKCIJA U SURADNJI S CARITASOM

'Dobro srce studenata Splita'

Uspješno je završena sedma humanitarna akcija 'Dobro srce studenata Splita' u kojoj su od 17. do 21. prosinca studenti i djelatnici Splitskog sveučilišta prikupili značajnu količinu hrane, odjeće, obuće, igračaka i higijenskih potrepština. Donacije su predane Caritasu Splitsko-makarske nadbiskupije za potrebite obitelji iz njihova programa pomoći.

POSJET GRADONAČELNIKA I PREDSJEDNIKA GRADSKOG VIJEĆA

Mogućnosti proširenja suradnje

Povodom božićnih i novogodišnjih blagdana 23. prosinca Sveučilište u Splitu posjetili su gradonačelnik Splita Ivo Baldasar sa zamjenicom Aidom Batarelo, i predsjednikom Gradskog vijeća Borisom Čurkovićem. Ugostio ih je rektor Šimun Anđelinović s prorektorima i suradnicima, a razgovarali su o zajedničkim projektima te mogućnostima proširenja međusobne suradnje.

Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu odobreni ak. god. 2014./2015.

PRIREDIO: MILAN MATIĆ

BIOMEDICINA I ZDRAVSTVO

Medicinski fakultet

PSIHIJATRIJA, autori: prof. Dražen Begić, prof. Vlado Jukić i prof. Vesna Medved

HEMATOLOGIJA, autori: prof. Boris Labar i suradnici

OFTALMOLOGIJA I OPTOMETRIJA, urednik: prof. Branimir Cerovski

TRANSPLANTACIJA BUBREGA, autori: prof. Nikolina Bašić Jukić i prof. Željko Kaštelan

Stomatološki fakultet

NEUROIMUNOLOGIJA, autori: prof. Vanja Bašić Kes i suradnici

LOKALNA ANESTEZIJA U DENTALNOJ MEDICINI, autori: prof. Davor Katanec, prof. Vanja Vučićević Boras, prof. Irina Filipović Zore, doc. Dragana Gabrić, dr. sc. Ivana Šutej

KONZULTATIVNO-SURADNA PSIHIJATRIJA, urednik: prof. Danijel Buljan i suradnici

OSNOVE STOMATOLOGIJE, autori: doc. Marin Vodanović, prof. Hrvoje Brkić i dr. sc. Ivana Savić Pavičin

PROFESIONALNE BOLESTI I BOLESTI VEZANE UZ RAD STOMATOLOGA, urednik: doc. Marin Vodanović

Veterinarski fakultet

OSNOVE EKOLOGIJE: SVEUČILIŠNI UDŽBENIK ZA STUDENTE VETERINARSKE MEDICINE, autori: prof. Đuro Huber, prof. Tomislav Gomerčić i prof. Josip Kusak

BIOTEHNIČKE ZNANOSTI

Agronomski fakultet

VODA U AGRO-EKO SUSTAVIMA, autori: prof. Gabrijel Ondrašek, prof. Dragutin Petošić, akademik Franjo Tomić, doc. Ivan Mustać, dr. sc. Vilim Filipović, dr. sc. Marko Petek, dr. sc. Boris Lazarević i Marina Bubalo, mag. ing.

DRUŠTVENE ZNANOSTI

Ekonomski fakultet

MATEMATIKA ZA EKONOMSKE ANALIZE, autorica: izv. prof. Zrinka Lukač

STATISTIKA, urednice: prof. Vlasta Bahovec i prof. Nataša Erjavec

KOMPENZACIJSKI MENADŽMENT, autorica: prof. Lovorka Galetić

INTERNA REVIZIJA, autori: prof. Boris Tušek, prof. Lajoš Žager i dr. sc. Ivana Barišić

RAČUNOVODSTVO MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA, autorice: prof. Kata

rina Žager i dr. sc. Nikolina Dečman

ENGLISH FOR BUSSINES: A COURSE BOOK FOR UNDERGRADUATE PROFESSIONAL DEGREE PROGRAMMES IN ECONOMICS AND BUSINESS, autori: Boglarka Kiss Kulenović, M.A., mr. sc. Iva Planišek-Čikara, mr. sc. Mirna Linčir Lumezi, dr. sc. Borka Lekaj Lubina

POSLOVNO UPRAVLJANJE U TRGOVINI, autor: doc. Dario Dunković

SLOBODA PRUŽANJA USLUGA NA UNUTARNJEM TRŽIŠTU EUROPSKE UNIJE, autori: prof. Hana Horak, prof. Nada Bodiroga-Vukobrat i doc. Kosjenka Dumančić

ODNOSI S JAVNOŠĆU, autorica: prof. Ana Tkalac Verčić

MARKETING MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA, autori: prof. emer. Nataša Renko i doc. Ružica Brečić

Fakultet organizacije i informatike

UVOD U BAZE PODATAKA, autori: prof. Mirko Maleković i izv. prof. Korneilije Rabuzin

Kineziološki fakultet

SPORTSKA PREHRANA, autori: doc. Zvonimir Šatalić, dr. sc. Maroje Sorić i prof. Marjeta Mišigoj-Duraković

Pravni fakultet

INDIVIDUALNO PLANIRANJE U SOCIJALNOM RADU, autori: prof. Kristina Urbanc, prof. Branka Sladović Franz, prof. Lana Mužinić, doc. Maja Laklija, doc. Ivana Milas Klarić, prof. Silvija Rusac, mr. sc. Nataša Krušelj Gaća i Štefica Karačić

KAZNENO PROCESNO PRAVO - PRVA KNJIGA: INSTITUCIJA, VI. IZDANJE, autor: akademik Davor Krapac

Učiteljski fakultet

KINEZILOGIJA, autori: prof. Ivan Prskalo i izv. prof. Goran Sporiš

PEDAGOGIJA ZA UČITELJE I NASTAVNIKE, autori: prof. Milan Matijević, izv. prof. Vesna Bilić i prof. Siniša Opić

HUMANISTIČKE ZNANOSTI

Filozofski fakultet

BAROKNE ČETVEROLISNE CRKVE U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ, PRILOG ISTRAŽIVANJU TIPOLOGIJE SAKRALNE ARHITEKTURE 18. STOLJEĆA, autorica: doc. Dubravka Botica

PRAPOVIJESNI KIKLADI. KULTURE RANOG BRONČANOG DOBA NA KIKLADSKOM OTOČJU, autorica: prof. Helena Tomas

ČASOPISI I ZNANSTVENA KOMUNIKACIJA, autorica: doc. Ivana Hebrang Grgić

NOVA POST VETERA COEPIT. IKONOGRAFIJA PRVE KRŠĆANSKE UMJETNOSTI, autor: prof. Dino Milinović

PRIRODNE ZNANOSTI

Prirodoslovno-matematički fakultet

MORFOLOGIJA BILJAKA, RAZVOJ, GRADA I ULOGA BILJNIH TKIVA, ORGANA I ORGANSKIH SUSTAVA, autor: izv. prof. Toni Nikolić

TEHNIČKE ZNANOSTI

Fakultet elektrotehnike i računarstva

NAPAJANJE ELEKTRIČNE VUČE, autori: prof. Ivo Uglešić i dr. sc. Milivoj Mandić

MATEMATIKA 3 ZA STUDIJ RAČUNARSTVA, autori: prof. Neven Elezović, doc. Domagoj Kovačević, dr. sc. Anamari Nakić, prof. Mario Osvin Pavčević i prof. Darko Žubrinić

Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije

IONSKA KROMATOGRAFIJA, autori: prof. Tomislav Bolanča, doc. Šime Ukić

Fakultet prometnih znanosti

MATEMATIKA 2 - ODABRANA POGLAVLJA ZA PRIMJENU U PROMETU, autori: doc. Božidar Ivanković, dr. sc. Tomislav Fratrović, Diana Rupčić i Jelena Rupčić

ZRAKOPLOVNA PROSTORNA NAVIGACIJA, autor: prof. Doris Novak

AUTOBUSNI KOLODVORI, autori: prof. Gordana Štefančić, mr. sc. Ivica Presečki i Saša Križanović, mag. ing. traff.

Građevinski fakultet

TEORIJA I TEHNOLOGIJA BETONA I - OD KOMPONENATA DO BUDUĆNOSTI, PRIMJENE, autorice: prof. Dubravka Bjegović i izv. prof. Nina Štirmer

ORGANIZACIJA GRAĐENJA, autor: prof. Mladen Radujković

UVOD U GRADITELJSTVO, autor: prof. Jure Radić

Grafički fakultet

OSNOVE DIGITALNOG TISKA, autor: doc. Igor Majnarić

Rudarsko-geološko-naftni fakultet

HIDROLOGIJA, autor: prof. Ranko Žugaj

STATISTIKA U GEOLOGIJI, autori: prof. Tomislav Malvić i prof. Gordana Medunić

EKONOMIKA ENERGIJE. PROIZVODNJA, POTROŠNJA, KORIŠTENJE I TRGOVANJE ENERGIJOM U SUVREMENOM GLOBALIZIRANOM GOSPODARSTVU, autori: prof. Igor Dekanić i izv. prof. Daria Karasaliho- vić Sedlar

PROIZVODNO INŽENJERSTVO NAFTE I PLINA, autor: prof. Marin Čikeš

Važnost sveučilišne knjige

Prisnost ljudi i knjiga, simbiotska ovisnost takoreći, jedna je od rijetkih stalnica civiliziranoga homo sapiensa. Antički, srednjovjekovni i suvremeni čovjek međusobno su gotovo neprepoznatljive vrste – od mode, jezika od društvenih paradigmi, mentaliteta, tehnologije i jezika do mode – a ipak će svaki od njih znati prepoznati *knjigu*. A onaj koji knjigu poznaje, razumije i zbog čega je tome tako. Stvoritelj je i širitelj ideja, a kao pozivatelja na promjenu teško ju je prigušiti. Druženje s knjigama usavršava izražavanje te analitičnost i kritičnost mišljenja - ključeve našeg uspješnoga života u zajednici. Knjiga je učitelj koji poučava empatiji. Vrijeme uz knjigu pametno je provedeno vrijeme, i zbog učenja, i zbog razonode.

Obrazovna uloga knjige nije zastarjela

Iako se čini da obrazovna uloga knjiga zastarijeva, ona je aktualna kao i negda. Multimedijski sadržaji važna su pomagala u suvremenom obrazovanju i vrsno prenose određene tipove znanja koji pripremaju mlade generacije na najnovije mogućnosti zaposlenja. Svedjedno, knjiga daleko prednjači u svojoj obrazovnoj ulozi. Nju jedinu odlikuje izniman obujam provjerenih i povezanih informacija stavljenih u razumljiv kontekst (za razliku, recimo, od internetskih sadržaja – raspršenih, neujednačenih i rijetko provjerenih). A osim što je učilo od velikoga značaja, ona navigira mladoga čovjeka, oblikuje ga i olakšava mu da se otisne na svoj životni put. *Reci mi što čitaš i reći ću ti tko si*.

Sveučilišna knjiga posebna je vrsta knjige. Ona je plod koordiniranoga napora velikoga broja ljudi. Njezino nastajanje zahtijeva praćenje svjetskih otkrića i trendova, znanstveno istraživanje i uobličene smislene cjeline iskaza primjenjivog na našim studijima. Krojena je za naše studente. Ali tako izbrušeno djelo dar je ne samo studentima nego i cijeloj zajednici.

Sveučilište je zapravo pravo nasadište znanja i knjiga. Vrijednost jednog sveučilišta nerijetko se mjeri upravo doprinosom njegovih vlastitih nastavnika orječivanju znanja kroz sveučilišne udžbenike, priručnike ili monografije. Oduvijek rezultat samo intrinzične motivacije najvrsnijih nastavnika, ta su sveučilišna djela, stvarana u duhovnom zanosu, inspirirana željom da se jasnoćom i čistoćom jezika potpuno približe mladom čovjeku željom znanja, rezultat istinskog samoostvarenja. Izvorna sveučilišna nastava literatura nekog sveučilišta, neke zemlje, jedan je od najupečatljivijih dokaza kako jedino samostvarajuće sveučilište osigurava poticajno, sigurno i kvalitetno mjesto za intelektualno sazrijevanje i samoostvarenje.

Manualia Universitatis studiorum Zagrabienis

Sveučilište u Zagrebu, najstarije i najsveobuhvatnije naše sveučilište, sveučilišnoj knjizi posvećuje iznimnu pozornost. Jer jedna je od najvažnijih zadaća našeg Sveučilišta da na svim područjima - biotehničkom, biomedicinskom, društveno-humanističkom, prirodoslovnom, tehničkom i umjetničkom - prikladnom literaturom opskrbi gotovo 80.000 studenata koji na Sveučilištu u Zagrebu danas studiraju na čak 559 studijskih programa.

Najbolja i najpotrebnija pisana djela nastala kreativnošću, mudrošću i znanjem naše sveučilišne zajednice, prepoznata su i dobivaju priznanje u obliku znaka *Manualia Universitatis studiorum Zagrabienis*. Taj znak je potvrda kvalitete, potrebe i prihvaćenosti od akademske zajednice. Znak je i identiteta jer hrvatska izvornost identitetu pridodaje kvalitetu i autentičnost.

Ovdje donosimo pregled 46 naslova knjiga koje su u akademskoj godini 2014./2015. zaslužili ovaj prestižni znak udžbenika Sveučilišta u Zagrebu, nadajući se da su oni ne samo obogatili i olakšali stjecanje znanja iz pojedinih predmeta o kojima govore, nego da su našim studentima učvrstili svijest da je studiranje i proučavanje upravo onoga što čovjek voli, najbolja garancija njegova uspjeha. A naše je uvjerenje i poruka da je pravi put prema uspjehu uroniti u knjigu. I to ne tek pod prisilom vanjske obaveze, nego upravo odlukom vlastite volje.

UZ 600 GODIŠNJICU UKIDANJA ROPSTVA U DUBROVAČKOJ REPUBLICI

Ukidanje trgovine robljem u Dubrovniku i zaklada ‘Blaga djela’

Priča o ropstvu i njegovu ukidanju iz 1416. godine, kad robovi zapravo i nisu ukinuti kao kategorija stanovništva, manje je važna od povijesti najdugovječnije dubrovačke i hrvatske institucije koja se bavila otkupom robova, a u kontinuitetu od gotovo sedam stoljeća i nešto izmijenjenom obliku opstoji i danas

Piše: **VINICIJE B. LUPIS**

Među brojnim ključnim činjenicama pravnih, kulturnih i humanističkih činjenica iz povijesti Dubrovnika i Dubrovačke Republike navodi se među najznačajnijim - zakon o zabrani trgovanja robljem, kojeg je donijelo Veliko vijeće 27. siječnja 1416. godine. Akt kojim se ta trgovina okarakterizirala kao “sramotna i nečovječna, jer smo svi stvoreni na sliku i priliku Stvoritelja, a ne da postajemo trgovačka roba koja se prodaje”. Vlast je nedvosmisleno zabranila i bilo koje posredovanje u toj trgovini svojim državljanima, odnosno onima koji se smatraju Dubrovčanima. Ova odluka o zabrani ropstva nije nastupila iznenada, ali nije niti ukinula kategoriju ropstva u taj tren.

Roblje sa sela i ratni zarobljenici

Ova se odluka donosi u zanimljivom razdoblju dubrovačke povijesti, kad je dubrovačkim nadbiskupom bio dugogodišnji biskup Antun iz Riate (od 1409. do 1440.), teolog i crkveni diplomat. Franjevac nadbiskup dolazi u Dubrovnik po imenovanju pape Grgura XII. (1406. – 1415.), a poslije odluke Velikog vijeća od 29. VIII. 1409., kad je Senat odlučio kako ni jedan Dubrovčanin nije smio primiti službe nadbiskupa, uz teške kazne. Novi dubrovački nadbiskup franjevac izravno i neizravno je bio uključen u povratak rimskih papa iz avignonskog sužanjstva. Ovaj ugledni crkveni diplomat snažno je utjecao na duhovni život Dubrovnika svoga vremena. Njegovim zauzimanjem Dubrovačka Republika osniva 9. veljače 1432. nahodište („Ospedale della misericordia“) među prvima u Europi. Stoga, neće čuditi da je svojom franjevačkom karizmom i humanizmom prema bratu čovjeku mogao indirektno utjecati na ovu odluku. Bilo je to i vrijeme djelovanja učenog humanista, teologa dominikanca Ivana Stojkovića (1395. – 1443.), Dubrovčanina, koji isposlovaio prijašnje papinske povlastice o plovidbi i trgovanju s nekršćanskim zemljama Istoka – na Levant.

Još od 960. godine postoji mletačka odredba o zabrani trgovine robljem. Prodaja roblja u srednjovjekovnoj hrvatskoj državi spominje

se 1075. godine, kad se kralj Zvonimir obvezuju papi kako će zabraniti prodaju ljudi u svom kraljevstvu. Trgovanje ljudima, osim na Crnom moru, bilo je najintezivnije na istočnoj jadranskoj obali i stoga se naziv *sclavus* u većini razvijenih europskih jezika koristio za oznaku nižeg sloja sluga. Središte trgovine robljem bio je Dubrovnik, trgovište na Neretvi, te drugi dalmatinski gradovi od Kotora do Zadra. Ponajviše se trgovalo ženama mlađe dobi između 20 i 30 godina, kao i djevojčicama od 5 do 13 godina. Tijekom 13. stoljeća trgovina robljem zamire, a pedesetih godina 14. stoljeća dolazi do njezine obnove, uzrokovane prije svega gubitkom radne snage zbog Crne smrti koja je poharala Europu.

Robovi su se ponajviše prodavali s područja Travunje, Huma i Bosne i to ponajviše bogumili i pravoslavni. Bilo je više sudskih slučajeva, gdje su ropkinje oslobođene kad se dokazalo kako se radi o katolkinjama. No, dok je do turske invazije na hrvatske zemlje i jugoistočnu Eu-

Vinicije B. Lupis

ropu većinom roblje dolazilo sa sela, sada većinu robova čine ratni zarobljenici i 1398. u Dubrovniku se pojavljuje prvi slučaj prodaje turskih zarobljenika. Trg Drijeva i zatim Brštanik krajem 14. stoljeća postaju najznačajnije trgovištee robova, a najpoznatiji trgovac robova bio je Dubrovčanin Žore Bokšić. Među dubrovačkim kupcima robova većinu čine Dubrovčani, uz Mlečane, uz trgovce iz Kraljevine Cipra i Jeruzalema, Drača, Negroponta, Mallorce i Marseillesa.

Tijekom kasnog 14. st. prevladava u Dubrovniku uzimanje u službu poluslobodnih ljudi i dolazi do raz-

Središte trgovine robljem bio je Dubrovnik, trgovište na Neretvi, te drugi dalmatinski gradovi od Kotora do Zadra.

bilo je potpuno zabranjeno trgovanje s kršćanima, bez obzira je li za vlastite potrebe ili ne. Ostali priobalni gradovi su se borili zakonskim odredbama protiv odvođenja radne snage sa svoga teritorija, ali najustojtrajnu borbu vodila je dubrovačka vlada. Još prije donošenja konačne zabrane, 1415. bilo je zabranjeno dubrovačkim sucima i trgovcima na trgu Drijeva u Neretvi da trguju robljem. Dubrovačka vlada je navela kao razlog kako je ta trgovina sramotna, bezbožna i odvratna, protiv svake čovječnosti i nanosi veliku sramotu gradu, zato što je svaki čovjek stvoren na Božju sliku i priliku. Donesene su tada i brojne penalne mjere. Posljednji grad koji se opirao trgovinom robljem bio je Kotor.

Prenaglašena povijesna činjenica

Odluka o zabrani trgovine robljem bila je prije svega samostalna odluka Dubrovnika. No, u Dubrovniku nije nikada donesena odluka o oslobađanju robova, već je, nakon zabrane trgovanja, kroz prirodni proces došlo do njihova nestanka. Ipak, valja naglasiti kako izvoz robova nije ugašen, već se obnavljao u jeku turskih ratova. Zato je du-

brovačka odluka o ukidanju trgovanja robljem sagledana u kontekstu povijesnih činjenica - kako nije nikada donesen pravni akt o ukidanju kategorije robova - prenatlažena. No, postoje druge važne činjenice iz dubrovačke povijesti o humanom odnosu, a to su dubrovačke oporuke, gdje se ostavlja novac za otkup robova.

U Dubrovačkoj Republici odavna su se osnivale razne dobrotvorne zaklade. Možemo ih pratiti od XIV. stoljeća dalje. Upravu nad zakladama preuzeli su tezorijeri, koji su upravljali financijama države i Gospe Velike. Rizničari Gospe Velike (*Tesorieri di S. Maria Maggiore*) i punomoćnici Gospe Velike (*Procuratori di S. Maria Maggiore*), koji su kao državni rizničari spomenuti u Statutu od 1272., svojom su djelatnošću vezani uz početke *Opere Pije*. Kao državni magistrati, vodili su sve novčane poslove i bili su odgovorni za sve zaklade, čime je zakladništvo bilo pod državnim patronatom. Od tog je nastala ustanova nazvana latinski *Opera pia*, hrvatski *Blago djelo*, kojom su upravljali tezorijeri – rizničari Gospe Velike. Danas se ne može fiksirati točan nadnevak njezina postanka jer je

ovaj zbir zaklada nastajao postupno, ali se može uzeti kao najstarija zaklada Nale Cherse Sergija iz 1348. godine, i tako se može reći da je riječ o dobrotvornoj instituciji starijoj gotovo 680 godina.

Jedina institucija koja je nadživjela Republiku

Zbir višenamjenskih zaklada, pod jedinstvenim nazivnikom *Opera pia*, važna je i osobita institucija dubrovačke povijesti, i ona je bila jedina državna institucija koja ju je nadživjela. Dana 26. veljače 1876. kralj Franjo Josip odobrio je *Zakon kriepostan za Kraljevinu Dalmaciju, kojim se uređuje zavod blagoga djela u Dubrovniku*, i taj je za ovu zakladu važio više -manje sve do zakona o udrugama iz devedesetih godina XX. stoljeća, a u njega

“

Tijekom 13. stoljeća trgovina robljem zamire, a pedesetih godina 14. stoljeća dolazi do njezine obnove, uzrokovane prije svega gubitkom radne snage zbog Crne smrti koja je poharala Europu

su bile ukopljene i zaklade za otkup robova i okuženih. Uistinu, priča o ropstvu i njegovu ukidanju iz 1416. godine, kada ono nije ukinuto kao kategorija stanovništva u državi, manje je važna od povijesti jedne najdugovječnije dubrovačke i hrvatske institucije koja se bavila otkupom robova, a u kontinuitetu od gotovo sedam stoljeća i nešto izmijenjenom obliku opstoji i danas. Ovdje apeliramo, kako bi hrvatska država ovu instituciju – i to jedinu koja je preživjela Dubrovačku Republiku - trebala zaštititi posebnim zakonom.

Kategorija otkupa robova i samilost prema porobljenom čovjeku usko je povezana s kršćanskim milosrdjem koje je s franjevačkim humanizmom ljubavi prema bratu čovjeku prožela dubrovačko biće i osmislio dugovječnu zakladu koja se borila protiv ropstva.

Zaključno, sama odluka o ukidanju ropstva u Dubrovniku, nasuprot one hrvatskog kralja Zvonimira iz 1075., i nije najstarija, ali je zanimljiva pri sagledavanju ovog fenomena u svjetskoj povijesti i legislative jednog društva koje je postalo svjesno prirode jedne nehumane djelatnosti.

Želeći političkim strankama skrenuti pozornost na iznimnu važnost područja obrazovanja, Hrvatski studentski zbor 23. rujna 2015. političkim strankama uputio je 12 pitanja bitnih za postizborno obrazovnu politiku. U rujanskom broju Universitas je objavio pitanja, a u listopadskom sažetak svih odgovora stranaka koje su se odazvale (HDZ, HSP, HSPAS, Most, ORAH, SDP). Činjenica da je odgovorilo samo šest stranaka ukazuje da je većina podcijenila značenje biračkoga tijela od 170 tisuća studenata i 12 tisuća sveučilišnih djelatnika. Postizborne rasprave taj dojam nisu narušile. Danas objavljujemo cjelovite odgovore HDZ-a i Mosta, ključnih stranaka nove Vlade i najodgovornijih za javne politike koje će ta Vlada voditi.

REDAKCIJA

1. PLANIRATE LI USKLADITI IZDVAJANJA ZA OBRAZOVANJE IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA S PROSJEKOM ZEMALJA EUROSKE UNIJE? AKO DA, NA KOJI NAČIN BI U PRORAČUNU BILA OSIGURANA OVA DODATNA SREDSTVA?

MOST Da. Planiramo cjelokupnu racionalizaciju državnog proračuna što uključuje rezanje mnogih nepotrebnih davanja, čime će se osigurati novac za obrazovanje i druge potrebne izdatke (ovdje ne mislimo samo na standardna pitanja školarina, domove, prehrane i sl., nego i na djelatno poticanje niza studentskih projekata, tribina, konferencija, studentskih medija i svega onoga što je potrebno da bi se išlo ukorak s europskim standardima).

HDZ Hrvatska znatno zaostaje za prosjecima EU-a i ne slijedi njezine preporuke i direktive. Tako je EU prosjek za obrazovanje oko 4,5% BDP-a, dok se u Hrvatskoj izdvaja samo 3,5% - s posebnom napomenom da u apsolutnim iznosima brojke izgledaju još poraznije jer je BDP 2015. još uvijek niži nego što je bio 2011. godine. EU prosjek za znanstvena istraživanja premašuje 2,5% dok je hrvatski oko 0,7%. Isto tako potrebno je istaknuti da su ekonomsku krizu znatno lakše premostile one članice EU-a koje su upravo u tom razdoblju, a prema preporukama Europske komisije, pojačano ulagale u obrazovanje i znanstvena istraživanja. Također, zbog konstantnog smanjivanja sredstava za odgoj i obrazovanje, visoko obrazovanje i znanstvena istraživanja tijekom Kukuriku mandata danas nema dovoljno novca ni za redovnu djelatnost, a kamoli za razvoj i poboljšanje sustava.

Zbog toga je nužno odmah u 2016. u državnom proračunu osigurati dovoljno sredstava za redovnu djelatnost sustava obrazovanja i znanosti, što konkretno znači da bi proračun MZOS-a minimalno morao biti na razini iz 2011. godine - da se sa 11,5 povećava na 12 milijardi kuna. Isto tako potrebno je odmah pokrenuti mjere za povećanje ulaganja u sustav iz ostalih izvora kao što su poticanje donacija privatnog sektora te učinkovitije korištenje sredstava iz raspoloživih fondova EU-a.

U HDZ-u na znanost i visoko obrazovanje gledamo kao na bitan čimbenik pokretanja gospodarstva i razvoja društva u cjelini, za razliku od politike SDP-ove vlade koja je ignoriranjem znanosti i visokog obrazovanja dovela do stigmatiziranja znanstvenika i profesora kao svojevrsnih „društvenih parazita“ koji isključivo troše proračunska sredstva, a gotovo ničim ne pridonose razvoju i napretku društva.

Smanjenim financiranjem u prošle se četiri godine urušila kvaliteta sustava visokog obrazovanja u svim segmentima, a osobito ljudskog potencijala.

Zbog toga smo u našem programu predviđeli uvođenje novih izvora financiranja visokoga obrazovanja i znanosti.

Primjerice, promjenama zakonodavnog okvira uspostaviti ćemo mehanizme stvarnoga programskog financiranja koji će visokoškolskim institucijama, odnosno njihovim čelnicima i jedinicama, omogućiti veću autonomiju, ali i odgovornost pri planiranju i provedbi istraživačkih aktivnosti te razvoju ljudskih potencijala uz stimulativan sustav nagrađivanja djelatnika.

Dio posebnih mjera kojima bi se dodatno povećalo ulaganje u sustav visokog obrazovanja:

- uspostava izravne institucionalne stimulativno-financijske potpore akademskim strukturama za apliciranje na sredstva iz projekata i programa EU-a;
- već spomenuta porezna stimulacija donacija u institucije visokog obrazovanja i znanosti;
- poticaji za razvoj programa cjeloživotnoga učenja na visokim učilištima;
- unaprjeđenje sustava različitih poticaja za upis studija deficitarnih struka;
- poticanje sudjelovanja privatnog sektora u financiranju kako redovitog obrazovanja, tako i usavršavanja uz rad

2. PODRŽAVATE LI ZAMJENJIVANJE INDIREKTNIH POTPORA STUDENTIMA (SUBVENCIONIRANA

Predizborni stav ključnim pitanjima

PREHRANA, SMJEŠTAJ, PRIJEVOZ...) S DIREKTNIM POTPORAMA (STIPENDIJAMA)? AKO DA, SMATRATE LI DA JE ZA DIREKTNE POTPORE POTREBNO OSIGURATI MANJE, JEDNAKO ILI VIŠE SREDSTAVA NEGO ZA INDIREKTNE POTPORE?

MOST Planiramo nastaviti i s direktnim i s indirektnim potporama. Za konkretne mjere potrebna je specijalna analiza. U svakom slučaju, čak i bez zamjenjivanja potpora, direktne potpore treba povećati pa naravno da bi u slučaju naznačenog zamjenjivanja iznos za direktne potpore rapidno trebao rasti.

HDZ Smatramo da u Hrvatskoj trenutno nema dovoljno uvjeta - prvenstveno financijskih - da se indirektne potpore zamijene direktnima.

U tom bi slučaju sasvim sigurno pao studentski standard, a visoko obrazovanje postalo bi nedostupno za određene skupine studenata.

Jedini trenutno prihvatljiv sustav jest kombinacija direktnih i indirektnih potpora. Osim toga, nakon što se unaprijedi i racionalizira sustav direktnih potpora studentima - prije svega kroz racionalizaciju rada studentskih centara i veću suradnju s lokalnim zajednicama - u državnom će se proračunu osloboditi veća sredstva za direktne potpore studentima, čime bi ukidanje indirektnih potpora izgubilo smisao.

Isto tako time bi se omogućilo i uvođenje potpuno besplatnog studiranja (besplatna prehrana, besplatan smještaj, besplatan prijevoz, članstvo u bibliotekama i bazama znanstvenih časopisa, davanje stipendija dostatnih za pokrivanje osnovnih životnih potreba...) za najugroženije skupine studenata, čime bi se napokon i postigao cilj jednako dostupnog obrazovanja za sve.

3. PODRŽAVATE LI POVEĆANJE BROJA JAVNIH SVEUČILIŠTA U REPUBLICI HRVATSKOJ? KOLIKO JAVNIH SVEUČILIŠTA SMATRATE DA JE POTREBNO REPUBLICI HRVATSKOJ?

MOST Ne podržavam. Hrvatska treba četiri sveučilišta, najviše pet.

HDZ Još prije 10 godina pokrenuli smo regionalni razvoj visokog obrazovanja kroz mrežu veleučilišta i visokih škola, čime je visoko obrazovanje postalo dostupno i onim studentima koji nemaju mogućnost studirati izvan mjesta stanovanja. Isto tako smatramo da osnivanje novih sveučilišta ne smije biti izvan okvira i uvjeta koje propisuje Zakon, pri čemu prvenstveno mislimo na dovoljan broj stalno zaposlenoga znanstveno-nastavnog kadra.

U primjeni propisanih kriterija ne smije biti iznimki bez obzira na različite oblike pritisaka.

Ipak, nismo za ukidanje već osnovanih sveučilišta, ali smatramo da je s obzirom na veličinu Hrvatske njihov broj i više nego dovoljan.

No važnije pitanje od ukupnog broja sveučilišta u Hrvatskoj jest njihova kvaliteta.

Prema rezultatima istraživanja CWUR-a (Center for World University Rankings) samo se Zagrebačko sveučilište - koje zauzima 551. mjesto - nalazi među 1000 najboljih u svijetu.

Za usporedbu, susjedna Slovenija s duplo manje stanovnika ima dva sveučilišta, a Mađarska s duplo više stanovnika ima pet sveučilišta među tisuću najboljih na svijetu.

Usporedimo li se sa zapadnim zemljama koje imaju sličan broj stanovnika, razlika je još veća. Norveška, primjerice, ima približno isti broj stanovnika kao Hrvatska, ali i čak pet sveučilišta među top 1000 u svijetu.

Dakle, naš je cilj da što više sveučilišta bude među 1000 najboljih na svijetu, za što su od presudne važnosti i brojnost i kvaliteta znanstveno-nastavnog kadra koji je stalno zaposlen na pojedinom sveučilištu.

4. IMATE LI PRIJEDLOGE KONKRETNIH MJERA ZA POVEĆANJE ZAPOSILJIVOSTI I KONKURENTNOSTI OBRAZOVNIH PROGRAMA HRVATSKIH OBRAZOVNIH INSTITUCIJA, KAO I ZA USKLADIVANJE I POVEZIVANJE S TRŽIŠTEM RADA? AKO DA, MOLIMO VAS DA NAVEDETE TE MJERE.

MOST (odgovori na 4. i 5. pitanje zajedno): To i nije uloga Sabora i Vlade. Sabor treba ustrojiti zakonodavni okvir koji će obrazovnim institucijama dati slobodu i motivaciju da same unaprjeđuju svoje obrazovne programe.

No, za navedene stavke svojim programom ćemo omogućiti slobodu izbora i razine motivacije da same unaprjeđuju svoje programe uz redovite provjere kvalitete izvođenja nastave, stjecanja kvalifikacija potrebnih za konkurentnost na tržištu rada te ostvarivanja međunarodne suradnje. Vidimo važnost slobode izbora zbog zasebnih specifičnosti svakog polja akademske zajednice.

Metoda kojom bi riješili oba pitanja su poticanje povećanja broja stručnih praksi tokom akademskog obrazovanja koja su najbolja prilika za studenta da sažme sve prilike gdje svoja teoretska znanja može primijeniti praktično.

HDZ Prije svega kroz niz poticajnih mjera potrebno je poboljšati suradnju znanstvenih i visokoškolskih institucija s realnim sektorom i gospodarstvom. Isto tako, potrebno je izraditi jasnu strategiju razvojnih potreba gospodarstva i društva općenito te s njom uskladiti plan kreiranja nastavnih i istraživačkih programa.

Kroz programske ugovore, dakle, treba financijski stimulirati prilagodbe upisne politike i studijskih programa potrebama gospodarstva te apsorpciji kadrova na tržištu rada, a destimulirati one koji upisnu politiku prilagođavaju trenutačnim željama i interesima budućih studenata.

Također, nužno je hitno promijeniti propise o akademskim nazivima u cilju njihova pojednostavljivanja i prepoznatljivosti na tržištu rada.

U skladu s time, ustrojiti ćemo međuresorno radno tijelo koje bi između ostalog bilo zaduženo i za usklađivanje sustava visokoga obrazovanja i znanosti s potrebama gospodarstva (koordinacija aktivnosti na izradi i implementaciji Pametne specijalizacije za RH - Smart Specialisation).

5. IMATE LI PRIJEDLOGE KONKRETNIH MJERA ZA POVEĆANJE MEĐUNARODNE MOBILNOSTI HRVATSKIH STUDENATA? AKO DA, MOLIMO VAS DA NAVEDETE TE MJERE.

MOST Vidi odgovor pod 4.

HDZ Stimuliranjem i institucionalnom podrškom potrebno je iskoristiti više sredstava iz različitih programa i fondova iz EU-a - ali i izvan nje - koja su na raspolaganju za međunarodnu mobilnost studenata. Istom mjerom povećat će se i interes za mobilnošću studenata i mladih znanstvenika.

6. SMATRATE LI DA TREBA IZMIJENITI ZAKONE KOJI REGULIRAJU STUDENTSKO ORGANIZIRANJE? AKO DA, NA KOJI NAČIN?

Članovi HDZ-a i Mosta o dijelovima visokog obrazovanja

MOST: Da. Potrebno je dati jasni-
je ovlasti studentskim institucija-
ma (npr. pravnu osobnost ako je ona
potrebna zbog europskih projekata)
te profesionalizirati instituciju student-
skog pravo-
branitelja (svjetska praksa pokazala je da su na toj
funkciji ljudi i s dugogodišnjim pravnim karijera-
ma, a hrvatska praksa pokazala je visoku razinu
sveučilišne korupcije i nedoživljavanje onih pravo-
branitelja koji su aktivno pokušavali djelovati, kao
ozbiljnih faktora).

HDZ: Aktualno zakonsko rješenje
koje regulira rad studentskih zborova i
ostalih studentskih organizacija nije u
potpunosti ispunilo očekivanja. Stoga
ga je potrebno izmijeniti po uzoru na rješenja u zemljama
srednje Europe. Posebno želimo istaknuti problem nepo-
stojanja pravne osobnosti studentskih zborova, što oteža-
va rad naših studentskih predstavnika u odnosu na kole-
ge u ostalim zemljama EU-a. Također, potrebno je jasnije
definirati sustav financiranja studentskih zborova, ali i
mehanizme kontrole - tj. sustav odgovornosti.

**7. SMATRATE LI DA PRAVILA KOJA
REGULIRAJU RASPOLAGANJE
SREDSTVIMA OD DAVANJA
ZA STUDENTSKI RAD TREBA
IZMIJENITI?**

AKO DA, NA KOJI NAČIN?

MOST: Zalažemo se za dugoroč-
no obuhvatnije stipendiranje stude-
nata i rad u struci kako za vrijeme
studija radi egzistencije ne bi bili
primorani na poslove koji ih ne
usmjeravaju u struci.

HDZ: Mogućnost rada preko student
servisa treba ostati, no ne smijemo do-
pustiti da školovanje bilo kojeg studen-
ta/studentice ovisi o radu preko stu-
dent servisa. Studentima treba osigurati dovoljan broj
stipendija i ostalih oblika potpore.

Međutim, sredstva koja se prikupe posredovanjem pri
studentskom radu sad se uglavnom upotrebljavaju za fi-
nanciranje plaća i ostalih materijalnih prava radnika
studentskih centara te za pokrivanje gubitaka student-
skih centara koji nastaju zbog lošeg i netransparentnog
upravljanja te neracionalnog raspolaganja proračunskim
sredstvima. U budućnosti ćemo predložiti da se dio sred-
stava koji se prikupe od posredovanja pri radu studenata
preusmjeri za financiranje direktnih potpora najugrože-
nijim skupinama studenata, a dio za projekte i programe
studentskog zbora.

**8. SMATRATE LI DA BI UVOĐENJE
SISTEMA VAUČERA U OBRAZOVNI
SUSTAV (OBRAZOVANJE
SUBVENCIONIRANO OD DRŽAVE,
ALI SAMA USTANOVA KOJA
PROVODI OBRAZOVNI PROCES MOŽE BITI I
PRIVATNA) BIO POZITIVAN KORAK?**

MOST: Odmah ne sasvim, ali u
načelu u daljoj budućnosti tome tre-
ba težiti, ali isključivo ako će to ja-
čati konkurentnost i podizati razinu
kvalitete obrazovanje što bi i trebao biti primarni
razlog uvođenja vaučera. Iz današnje perspektive
moramo reći da bi preduvjet za njihovo uvođenje
nužno morala biti prethodna jasna objektivna ree-
valuacija studijskih programa, navlastito onih na
nekim privatnim visokim učilištima.

HDZ: S obzirom na trenutačno stan-
je i kroničnu podfinanciranost, sma-
tramo da bi takav potez doveo do dra-
stičnog pada kvalitete sustava visokog
obrazovanja.
Osim toga, uvođenje vaučera nužno vodi do privatiza-

cije čitavog sustava - što ne smatramo ni dobrim ni kori-
snim za Hrvatsku.

Još je bivša HDZ-ova vlada uvela to da svi redoviti stu-
denti javnih visokih učilišta besplatno studiraju sve dok
ispunjavaju uvjete studija.

Nakon što u taj sustav uvedemo već spominjano pro-
gramsko financiranje, zasigurno će se povećati kvaliteta
visokog obrazovanja i znanosti. I najnovija istraživanja
koja su provedena u više zemalja EU-a pokazuju korelaci-
ju između povećanja autonomije visokoškolskih organi-
zacija i njihove kvalitete.

**9. KOJE MJERE PREDVIĐATE
ZA POVEĆANJE DOSTUPNOSTI
VISOKOG OBRAZOVANJA
UČENICIMA I STUDENTIMA IZ
NAVEDENIH SKUPINA SMANJENIH
MOGUĆNOSTI (1. OSOBE S INVALIDITETOM, 2.
OSOBE SLABIJIH MATERIJALNIH UVJETA I/ILI
NIŽEG SOCIOEKONOMSKOG STATUSA, 3. OSOBE
KOJE ŽIVE DALJE OD AKADEMSKIH CENTARA,
4. ČLANOVI NACIONALNIH MANJINA, 5. OSOBE
KOJIMA NITI JEDAN RODITELJ NIJE VISOKO
OBRAZOVAN)?**

MOST: Vlada bi subvencijama po-
ticiala sljedeće:

- Olakšana mobilnost osobama s
invaliditetom na visokim učilištima.
- Direktna potpora studentima (stipendije).
- Ulaganje u studentske domove i poticanje na
stvaranje sveučilišnih kampusa.
- Posebne mjere nisu potrebne (ali postoji snaž-
na korelacija između npr. skupine romske nacional-
ne manjine i osoba slabijih materijalnih uvjeta pa je
ono što je relevantno ovdje obuhvaćeno pod 9.2.)
- Posebne mjere nisu potrebne (ali postoji snažna
korelacija između ove skupine i osoba slabijih mate-
rijalnih uvjeta pa je ono što je relevantno ovdje obu-
hvaćeno pod 9.2.)

HDZ: Nakon što se unaprijedi i rati-
cionalizira sustav direktnih potpora
studentima - o čemu smo već govorili
- oslobodit će se veća sredstva u držav-
nom proračunu za indirektnu potporu studentima, što bi
se usmjerilo za stipendiranje najugroženijih skupina stu-
denata.

Spomenutom racionalizacijom bi se omogućilo uvođe-
nje potpuno besplatnog studiranja za najugroženije sku-
pine studenata čime bi se, ponavljamo, i postigao cilj jed-
nako dostupnog obrazovanja za sve.

**10. SMATRATE LI DA OBRAZOVNI
SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE
DOVODI DO ZADOVOLJAVAJUĆIH
TEORETSKIH I PRAKTIČNIH
KOMPETENCIJA UČENIKA I
STUDENATA? AKO NE, KOJE KONKRETNE
MJERE BISTE PROVELI KAKO BI SE STANJE
POBOLJŠALO?**

MOST: Ne. Primjetan je značajan
trend smanjenja kvalitete obrazova-
nja, što nije problem samo Hrvatske.
U osnovnom i srednjem školstvu treba
povećati kvalitetu nastavnika vraćanjem dostojanstva
i povećanim primanjima, te pojačati vanjsko vrednova-
nje koje bi služilo i vrednovanju škola i nastavnika. U
visokom obrazovanju treba razdvojiti sveučilišno i vele-
učilišno obrazovanje, te ukloniti sve pritiske na sveuči-
lišta da produciraju povećan broj diplomanata.

HDZ: U određenim dijelovima apso-
lutno dovodi do zadovoljavajućih kom-
petencija, a tu mislimo na sve one stu-
dijske programe koji kroz nastavu ima-
ju veliki broj sati praktičnog rada - kao što su medicina,
stomatologija, FER, sve umjetničke akademije... U većem

broju slučajeva, međutim, odgovor je ne - pogotovo u sred-
njem strukovnom obrazovanju. Potrebno je da se kroz
srednje strukovno obrazovanje učenicima omogući obav-
ljanje praktične nastave bilo kroz regionalne centre, bilo
kroz gospodarske subjekte te da se na taj način učenici i
prije formalnog završetka srednjoškolskog obrazovanja
uključuje u tržište rada. Isto tako potrebno je i kroz sustav
visokog obrazovanja uvoditi što je više moguće primije-
njene nastave, pogotovo kod stručnih studija gdje to mo-
ra biti zakonom propisana obaveza. Kao što smo ranije
već rekli, ustrojiti ćemo međuresorno radno tijelo koje bi
između ostalog bilo zaduženo i za usklađivanje obrazov-
nih programa s potrebama gospodarstva

**11. SMATRATE LI DA U REPUBLICI
HRVATSKOJ DOLAZI DO INFLACIJE
VISOKOG OBRAZOVANJA, TO JEST,
DA JE OMASOVLJENJE VISOKOG
OBRAZOVANJA DOVELO DO TOGA
DA DIPLOME DANAS VRIJEDE MANJE NEGO
U PROŠLOSTI? AKO DA, KOJE KONKRETNE
MJERE BISTE PROVELI KAKO BI SE STANJE
POBOLJŠALO?**

MOST: Da. Mjere su navedene u
odgovoru 10.

HDZ: Sasvim sigurno dolazi do pove-
ćanja i broja studenata i broja diploma-
nata, ali raste i broj poslijediplomskih
studenata kao i doktora znanosti. Može-
mo zaključiti da je prvi korak napravljen,

a sljedeći korak jest dodatno unaprijediti nastavu, izlazne
kompetencije i znanja diplomanata preddiplomskog,
diplomskog i poslijediplomskog studija.

To bi se postiglo sljedećim mjerama, od kojih smo neke
već spominjali:

- uspostava e-infrastrukture kompletnog sustava znano-
sti i visokog obrazovanja;
- kritička analiza Bolonjskog procesa s naglaskom na
analizu njegove prilagodivosti potrebama tržišta rada te
njegovo redefiniranje u nacionalnim okvirima;
- ustrojavanje međuresornog radnog tijela za usklađiva-
nje sustava visokoga obrazovanja i znanosti s potrebama
gospodarstva (Pametna specijalizacija);
- prilagođavanje programa studiranja s razvojem znano-
sti i tehnologije u pojedinim područjima gospodarstva te
upisne politike s potrebama društva;
- donošenje poticaja za razvoj programa cjeloživotnoga
učenja na visokim učilištima;
- definiranje društvenih i gospodarskih ciljeva za 10-go-
dišnje razdoblje;
- unaprjeđenje sustava različitih poticaja upisa studija
deficitarnih struka;
- poticanje sudjelovanja privatnog sektora u financiranju
kako redovitog obrazovanja, tako i usavršavanja uz rad;
- aktivnije uključivanje znanstvenih institucija u izvođe-
nje specifičnih, ciljanih doktorskih studija;
- razvoj sveučilišnih kampova i unaprjeđenje student-
skog standarda.

**12. SMATRATE LI DA SU SMJEŠTAJNI
KAPACITETI U SVEUČILIŠNIM
GRADOVIMA U REPUBLICI
HRVATSKOJ ZADOVOLJAVAJUĆI?
AKO NE, NA KOJI NAČIN BISTE
POBOLJŠALI OVU SITUACIJU?**

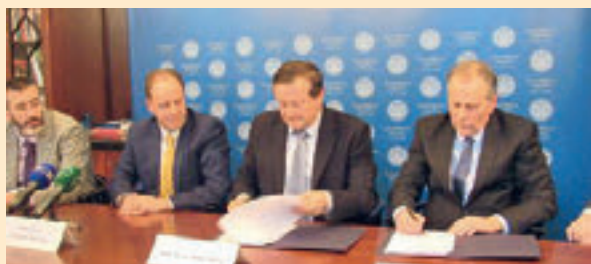

MOST: Ne. Subvencioniranjem i
drugim poticanjem izgradnje student-
skih domova i kampusa.

HDZ: Smještajni kapaciteti nisu za-
dovoljavajući ni u jednom sveučilišno/
veleučilišnom gradu Hrvatskoj.
Samo u Zagrebu, primjerice, nedo-
staje 5000 studentskih ležajeva te bi uz adaptaciju posto-
jećih smještajnih kapaciteta hitno trebalo pokrenuti iz-
gradnju novih studentskih domova u kampusu Borongaj
za koja bi se sredstva mogla dobiti iz fondova EU-a.

ZaGreb

AKADEMSKO PODUZETNIŠTVO

Izvršna postignuća spin-off tvrtke

Godinu dana od potpisivanja Društvenoga ugovora između Sveučilišta u Zagrebu i Fakulteta kemijskoga inženjerstva i tehnologije kojim je osnovana spin-off tvrtka Comprehensive Water Technology d.o.o., dekan FKIT-a Bruno Zelić novinare je informirao o postignućima tvrtke koja su višestruko premašila plan iskazan u studiji izvodljivosti. Sudionici su informirani i o tvrtci Membrain projektiranje d.o.o. koja je nastala kao spin-out studentskog projekta Concept Membrain, a rektor Damir Boras i dekan Hrvoje Gold javno su potpisali Društveni ugovor između Sveučilišta i Fakulteta prometnih znanosti kojim je osnovana spin-off tvrtka Centar za promet i logistiku d.o.o.

DAN MEDICINSKOGA FAKULTETA

98. obljetnica

Svečanom sjednicom Fakultetskoga vijeća 17. prosinca obilježena je 98. obljetnica najstarijega medicinskoga fakulteta u Hrvatskoj. Tom je prilikom dodijeljena nagrada "Medicina" Udruzi dobrovoljnih darivatelja krvi, te dekanove nagrade najuspješnijim studentima. Još jedna velika obljetnica, 80 godina rada Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskoga fakulteta, proslavljena je 9. prosinca.

DAN FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE

Proslava u Varaždinu

U HNK-u Varaždin, 18. prosinca proslavljena je 53. obljetnica postojanja Fakulteta organizacije i informatike i 41. obljetnica djelovanja kao fakulteta pod sadašnjim nazivom. Na proslavi su predstavljena ostvarenja u prošloj godini te planovi za budućnost, dodijeljene su dekanove nagrade i priznanja studentima, nastavnom i nenastavnom osoblju te zahvale zaslužnim poduzećima i školama.

DAN KINEZILOŠKOG FAKULTETA

Proslava 56. obljetnice

Svečana sjednica povodom obilježavanja Dana Kineziološkoga fakulteta i 56. obljetnice njegova rada održala se 18. prosinca. Dekan Damir Knjaz dao je kratko izvješće o radu u protekloj akademskoj godini te dodijelio nagrade najuspješnijim studentima i zaposlenicima, te zahvalnice poslovnim partnerima i suradnicima iz zemlje i inozemstva.

ISTRAŽIVAČKA JEDINICA ZA ZNANOST O PODATCIMA

Podatci kao kapital i predmet nove znanosti

U suvremenom svijetu podatci su postali kapital koji može osigurati značajne kompetitivne prednosti, poticati inovacije, povećati konkurentnost i stvoriti značajan utjecaj na društvo

Piše:

PROF. DR. SC. SVEN LONČARIĆ*

Znanost o podacima (eng. data science) bavi se problemom izlučivanja znanja i zaključaka iz podataka, uključujući vrlo velike skupove podataka poznate pod nazivom veliki podatci (eng. big data). Zahvaljujući potrebama državnih institucija i gospodarstava za stručnošću u području znanosti o podacima, u svijetu postoji velika potražnja za znanstvenicima toga profila, posebno izražena u posljednjih desetak godina.

16 trilijuna GB podataka do 2020.

Mnoga suvremena znanstvena istraživanja motivirana su podacima. Razvoj tehnologije omogućuje prikupljanje velikih skupova podataka velikom brzinom, što otvara nove izazove i mogućnosti primjena u raznim područjima. Primjeri uključuju poslovne podatke, podatke o financijskim transakcijama, uzorke potrošačkih navika, podatke iz telekomunikacijskih i računalnih mreža, bioinformatike, astrofizike, analize teksta, slika i videozapisa, prometa, kompleksnih mreža, socijalnih mreža i medicine. Kako količina raspoloživih podataka vrlo brzo raste, očekuje se da će 2020. godine postojati više od 16 zetta-bajta (16 trilijuna GB) podataka, što je rast od 236 posto godišnje od 2013. do 2020. godine, prema studiji "Worldwide Big Data Technology and Services 2014-2018" američke kompanije za istraživanje tržišta IDC.

U suvremenom svijetu podatci su postali kapital koji može osigurati značajne kompetitivne prednosti, poticati inovacije, povećati konkurentnost i stvoriti značajan utjecaj na društvo. Prema studiji "Exploring Data-Driven Innovation as a New Source of Growth" organizacije OECD iz 2013. godine, potencijalna vrijednost velikih podataka u javnoj administraciji EU-a je između 150 i 300 milijarda eura nove vrijednosti godišnje (gledajući 23 najveće članice). Prema studiji McKinsey Global Instituta iz 2011. godine, potencijal-

na vrijednost velikih podataka u zdravstvu i socijalnoj skrbi veća je od 90 milijarda eura nove vrijednosti godišnje razmatrajući samo uštede u EU zdravstvenom sektoru. Prema studiji OECD-a, potencijalna vrijednost za transport i logistiku svake je godine u svijetu veća od 500 milijarda eura nove vrijednosti u obliku uštede vremena i goriva ili 380 milijuna tona uštedenih emisija CO₂. Tržište velikih podataka mjereno po prihodima od prodaje hardvera, softvera i ICT usluga brzo je rastući sektor ukupne vrijednosti od više milijarda eura. Prema studiji američke kompanije za tržišna istraživanja IDC iz 2013. godine, tržište velikih podataka raste šest puta brže od cjelokupnog ICT tržišta. Ukupni godišnji rast tržišta velikih podataka u razdoblju od 2013. do 2017. godine bit će oko 27 posto, dosežući ukupni iznos od oko 50 milijarda dolara. Svi ti podatci pokazuju važnost znanosti o podacima i opravdanost osnivanja ZCI-ja radi razvoja hrvatskoga gospodarstva i društva.

Povezivanje najkvalitetnijih istraživačkih grupa

Istraživačka jedinica za znanost o podacima ujedinila je 50 istraživača iz devet hrvatskih institucija (osam visokoškolskih institucija i Institut "Ruđer Bošković"). Istraživači se bave različitim aspektima teorije i primjene znanosti o podacima u raznim područjima znanosti u kojima ostvaruju značajne rezultate, što je vidljivo iz međunarodnih istraživačkih projekata u kojima sudjeluju i iz brojnih publikacija u međunarodnim znanstvenim časopisima i na znanstvenim skupovima.

ZCI će povezati najkvalitetnije istraživačke grupe u Hrvatskoj koje su aktivne u temeljnim i primijenjenim istraživanjima u znanosti o podacima, radi unaprjeđenja znanja iz teorije, tehnologija i sustava.

Očekuje se da će komplementarni sastav istraživačkih timova i usredotočenost na zajedničke ciljeve potaknuti razmjenu znanja, iskustva i ideja među istraživačima iz različitih područja stvarajući siner-

Ivan Petrović

ZCI ZA ZNANOST I ZA KOOPERAT

Odlukom ministra znanosti, obrazovanja i sporta prof. dr. sc. Vedrana Mornara 6. studenoga 2015. godine, kao jedan od sedam novih ZCI-eva, proglašen je i Znanstveni centar izvrsnosti (ZCI) za znanost o podacima i kooperativne sustave, prvi ZCI u području tehničkih znanosti u Hrvatskoj. ZCI se sastoji od dviju istraživačkih jedinica: Istraživanje u znanosti o podacima (voditelj prof. dr. sc. Sven Lončarić) i Istraživanje naprednih kooperativnih sustava (ACROSS) (voditelj prof. dr. sc. Ivan Petrović). ZCI ujedinjuje 80 znanstvenika iz 13 istaknutih institucija i jedne kompanije: Fakultet elektrotehnike i računarstva

gijski efekt koji doseže puno više nego što bi pojedinačne grupe mogle ostvariti samostalno. Formiranje interdisciplinarnih i aktivnih grupa istraživača omogućit će postizanje značajnog znanstvenog utjecaja i međunarodne vidljivosti. Znanstvenici ZCI-ja natjecat će se za financiranje istraživanja iz strukturnih fondova EU-a koji su namijenjeni za znanstvene centre izvrsnosti. Očekujemo da će formiranje ZCI-ja omogućiti povećanje znanstvene produktivnosti, povećanje broja kompetitivnih istraživačkih projekata, organizaciju najvažnijih međunarodnih skupova, edukaciju mladih istraživača i povećanu dolaznu i odlaznu mobilnost istraživača.

ZCI će graditi partnerstvo s akademskim, vladinim i poslovnim partnerima u području stručnosti koje pokriva istraživački tim.

Znanost o podacima na diplomskom studiju računarstva

Budući da je znanost o podacima novo interdisciplinarno područje koje obuhvaća razne discipline, kao što su matematika, statistika, računalna znanost, strojno učenje, rudarenje podataka, umjetna inteligencija i skladišta podataka te računarstvo visokih performansi, u hrvatskom kvalifikacijskom okviru trenutno ne postoji stručna kvalifikacija iz znanosti o podacima. No treba napomenuti da je na Fakultetu elektrotehnike i računarstva (FER) Sveučilišta u Zagrebu u tijeku izrada novog nastavnog

programa u kojem se planira uvođenje novog profila "Znanost o podacima" na diplomskom studiju računarstva. Na taj način FER će obogatiti spektar profila znanja stručnjaka radi zadovoljavanja potreba hrvatskoga gospodarstva. Studenti svih uključenih visokoškolskih institucija bit će u prilici sudjelovati u pojedinim aspektima istraživačkih projekata i tako stjecati znanja i vještine iz znanosti o podacima te primjeni na rješavanje problema iz realnog sektora.

Zanimanje desetljeća

Sobzirom na trend brzog rasta raspoložive količine podataka i značajnih financijskih koristi koje znanost o podacima može generirati za državne institucije u smislu učinkovitijeg upravljanja državom, za gospodarstvo u smislu uspješnijeg poslovanja i za društvo u cjelini, u svijetu je sve veća potražnja za stručnjacima ovog profila. Pojedini autori u svijetu ističu zanimanje "data scientist" kao jedno od najatraktivnijih zanimanja desetljeća.

Očekujemo da će osnivanjem ZCI-ja za znanost o podacima i kooperativne sustave dalje jačati doprinos hrvatskih znanstvenika razvoju svjetske znanosti te doprinos hrvatskom gospodarstvu i državnim tijelima i agencijama u svrhu rasta gospodarstva i ostvarivanja drugih benefita za hrvatsko društvo.

**Fakultet elektrotehnike i računarstva, Sveučilište u Zagrebu*

Sven Lončarić

ISTRAŽIVAČKA JEDINICA ZA NAPREDNE KOOPERATIVNE SUSTAVE (ACROSS)

Istraživanja relevantna za moderno društvo

Cilj je da ACROSS postane jednim od vodećih centara na razini Europe u istraživanju i razvoju novih metodologija i naprednih inženjerskih pristupa za kooperativne sustave te središte suradnje znanstvene zajednice i industrije

TO PODATCIMA IVNE SUSTAVE

– institucija nositeljica ZCI-ja, Institut “Ruđer Bošković”, Prirodoslovno-matematički fakultet, Fakultet strojarstva i brodogradnje i Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatsko katoličko sveučilište, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Splitu, Centar za napredno računanje i modeliranje, Tehnički fakultet i Građevinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Elektrotehnički fakultet Osijek Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, Sveučilište u Dubrovniku, te Ericsson Nikola Tesla d.d. ZCI predstavljamo kroz članke voditelja istraživačkih jedinica.

narodnih eksperata te činjenica da su istraživači uključeni u ACROSS u zadnjih pet godina bili ili još jesu partnerima ili koordinatorima petnaestak FP7 i Obzor 2020 projekata u strateškim istraživačkim domenama istraživačke jedinice ACROSS s našim financijskim udjelom oko 10 milijuna eura, zorno ukazuju da su istraživanja hrvatskih znanstvenika u području kooperativnih sustava uz bok vodećim svjetskim istraživanjima.

Poželjan partner u europskim projektima

FP7 projekt ACROSS omogućio nam je umrežavanje s brojnim srodnim istraživačkim grupama u Europi te razvoj značajnog ljudskog istraživačkog kapaciteta i nabavu relevantne istraživačke opreme, što nas je učinilo poželjnim partnerom u europskim projektima (u tijeku su 5 FP7 i 4 Obzor 2020 projekta iz sve četiri istraživačke domene ACROSS-a) te je omogućio intenzivnu suradnju s industrijom (npr. u tijeku su projekti iz Europskog fonda za regionalni razvoj s poduzećima Končar-Institut za elektrotehniku d.d. i Ericsson Nikola Tesla d.d.). U petogodišnjem planu istraživačke jedinice ACROSS postavili smo si ambiciozne ciljeve, utemeljene na dosadašnjim postignućima. Glavni je cilj postići da ACROSS postane jednim od vodećih centara na razini Europe u istraživanju i razvoju novih metodologija i naprednih inženjerskih pristupa za kooperativne sustave te središte suradnje znanstvene zajednice i industrije.

U ostvarenju toga cilja postavili smo si više podciljeva, a nabrojat ću samo najznačajnije: (1) umrežiti i kroz partnerski odnos ojačati srodne istraživačke grupe na fakultetima i sveučilištima diljem Hrvatske, (2) uspostaviti partnerstvo s istraživačima hrvatskoga podrijetla u inozemstvu koji djeluju u istraživačkim domenama ACROSS-a te jedan broj njih vratiti u domovinu, osiguravajući im atraktivne uvjete za provođenje vrhunskih istraživanja u međunarodnom okruženju (već smo u okviru FP7 projekta ACRO-

SS vratili 4 poslijedoktoranda iz inozemstva i svi su nastavili karijeru u Hrvatskoj), (3) stvoriti atraktivne uvjete kojima ćemo zainteresirati kvalitetne poslijedoktorande strance za provođenje istraživanja u ACROSS-u te i na taj način jačati našu krhku znanstvenu zajednicu i (4) uspostaviti učinkovit sustav upravljanja intelektualnim vlasništvom i potpore istraživačima u ACROSS-u u komercijalizaciji znanstvenih rezultata.

100 doktorskih studenata

ACROSS je posvećen stvaranju nove generacije znanstvenika za akademske i industrijske istraživačke centre, koji će osigurati širenje i stvaranje novih znanja. Očekujem da će ACROSS obrazovati između 80 i 100 doktorskih studenata te da će pružiti postdoktorsko usavršavanje za više od 20 kandidata u sklopu svoje četiri strateške istraživačke domene. Istraživački će rezultati također snažno pridonositi postojećim diplomskim i poslijediplomskim programima uključenih institucija, kao i uspostavi novoga međunarodnog obrazovnog programa na diplomskoj razini koju će promicati i sam ACROSS.

Po svojoj definiciji, znanstveni centar izvrsnosti provodi temeljna istraživanja s očekivanjem šire primjene razvijenih tehnologija najranije za jedno desetljeće, pa je teško govoriti o sadašnjoj potrebi stručnjaka ovoga profila u industriji, ali su jako traženi istraživači s ekspertizama iz strateških domena ACROSS-a u vodećim svjetskim istraživačkim centrima. Zadaća je znanstvenoga centra izvrsnosti, poglavito u prirodnim i tehničkim znanostima, tijekom svoga trajanja razviti nove tehnologije i stvoriti kritični ljudski istraživački i razvojni kapacitet koji će na temelju razvijenih tehnologija stvarati nove proizvode u inovacijskim centrima i tehnološkim inkubatorima te ih u suradnji s poslovnim sektorom stavljati na tržište.

**Fakultet elektrotehnike i računarstva, Sveučilište u Zagrebu*

ZaGreb

ODJEL ZA KROATOLOGIJU HRVATSKIH STUDIJA

‘Jezik Hrvata u dijaspori’
u Slovenskom primorju

U okviru predmeta “Jezik Hrvata u dijaspori” na Znanstvenom smjeru Diplomskoga studija Odjela za kroatologiju Hrvatskih studija, profesorica Sanja Vulić vodila je studente na nastavu u Slovensko primorje kako bi upoznali različite zajednice u dijaspori. U dvodnevnoj terenskoj nastavi posjetili su Izolu, Luciju kraj Portoroža, Sečovelje i Piranu, a u Kopru su sudjelovali na književnoj večeri s hrvatskim pjesnikom Stipom Cvitanom.

DAN GEOTEHNIČKOGA FAKULTETA

Nagrade najuspješnijim
nastavnicima i studentima

Dan Geotehničkoga fakulteta proslavljen je 21. prosinca u Varaždinu. Nakon pozdravnoga govora i prezentacije dekana Josipa Meseca dodijeljene su nagrade i priznanja najuspješnijim studentima na studiju, nastavnicima za znanstvenu djelatnost u tri kategorije i priznanja za doprinos u ostvarivanju vlastitih sredstava kroz suradnju s gospodarstvom.

STUDENTSKA HUMANITARNA AKCIJA

‘Medicinari velikog srca’

Studenti Medicinskog fakulteta organizirali su humanitarnu akciju za prikupljanje poklona namijenjenih djeci koja borave u Klinici za dječje bolesti Zagreb. Akcija je pokrenuta na inicijativu studentskoga dijela uredništva službenih mrežnih stranica fakulteta - STUDMEF-a, a u nju su se uključile sve studentske sekcije i udruge. Mališanima su darove podijelili osobno.

DAN MUZIČKE AKADEMIJE

Otvorenje Koncertne
dvorane Blagoja Berse

Dan Muzičke akademije 12. siječnja obilježen je svečanom sjednicom i otvorenjem nove Koncertne dvorane Blagoja Berse koja će moći primiti tristo posjetitelja. Time je zaokružen trinaestogodišnji proces projektiranja i izgradnje zgrade muzičke akademije.

iz biografije

MATE MARAS (1939.) istaknuti je hrvatski prevoditelj. Prevodi s engleskoga, francuskoga, talijanskoga i rumunjskoga jezika. Među stotinjak prijevoda raznovrsnih književnih djela ističu se velika svjetska imena kao što su Dante, Petrarca, Boccaccio, Machiavelli, Giordano Bruno, Lampedusa (s talijanskoga); Shakespeare, Milton, De Quincey, Kipling, Virginia Woolf, Frost, Doris Lessing (s engleskoga); François Rabelais, Proust (s francuskoga); te Eminescu (s rumunjskoga). Okušao se i u prevođenju srednjovjekovne književnosti: *Beowulf* s anglo-saskoga, *Pjesma o Rolandu* sa starofrancuskoga, *Pjesma o Cidu* sa srednjovjekovnog kastiljskoga. Za prijevod Rabelaisova romana *Gargantua i Pantagruel* dobitnik je Velike nagrade Francuske akademije (2002.), a za prijevod Shakespea-reovih *Sabраниh djela* pripala mu je *Nagrada Iso Velikano-vič* i *Kiklop* (2008.) te *Nagrada Grada Zagreba* (2009.). Sastavio je *Rimarij – Srokovni rječnik hrvatskoga jezika* (1995.) i objavio knjigu pjesama *Kasna berba* (2005.) te ro-man *Pisma od smrti* (2013.).

Izbor iz bibliografije
više od 150 prijevoda

(abecedno po jezicima, kronološki po piscima)

S ENGLESKOGA:

William Shakespeare: *Sabrana djela*, Zagreb 2006.-2007.
John Milton: *Izgubljeni raj*, Zagreb 2014.
Walter Scott: *Ivanhoe*, Zagreb 1987.
Thomas De Quincey: *Ispovijesti jednog uživatelja opija*, Zagreb 1987.,
Rudyard Kipling: *Knjige o džungli*, Zagreb 2004.
Virginia Woolf: *Gospoda Dalloway*, Zagreb 1981.
Doris Lessing: *Zlatna bilježnica*, Zagreb 1983.,
Kako sam preživjela, Zagreb 1985.

S AMERIČKOG ENGLESKOGA:

Thomas Wolfe, *Pogledaj dom svoj, anđele*, Zagreb 1978.
Gertrude Stein, *Autobiografija Alice B. Toklas*, Koprivnica 2012.
Robert Frost: *Miris jabuka*, Zagreb 2006.
Dashiell Hammett: *Malteški sokol*, Koprivnica 2003.
Barbara Tuchman: *Daleko zrcalo*, Zagreb 1984.
Robert M. Pirsig: *Zen i umjetnost održavanja motocikla*, Zagreb 1982.
Haruki Murakami: *Kafka na žalu*, Zagreb 2009.

SA STAROENGLESKOGA:

*** *Beowulf*, Zagreb 2001.

S FRANCUSKOGA:

François Rabelais: *Gargantua i Pantagruel*, Zagreb 2004.
Marcel Proust: *Put k Swannu*, Zagreb 2004.
Elie Wiesel: *Noć*, Zagreb 2010.

SA STAROFRANCUSKOGA:

*** *Pjesma o Rolandu*, Zagreb 2015.
Marie de France: *Pjesni*, Zagreb 1999.

S MAKEDONSKOGA:

Luan Starova: *Vrijeme koza*, Zagreb 2000.

S PROVANSALSKOGA:

Trubadurska lirika, Zagreb 2012.
(u Mrkonjić - Tomasović, *Trubaduri*)

S RUMUNJSKOGA:

Mihai Eminescu: *Večernja zvijezda*, Zagreb 1995.
Mihai Eminescu: *Pjesme*, Zagreb 2014.
Geo Bogza: *Pjesma o pobuni, ljubavi i smrti*; Ioana Maria, Zagreb 1979. (u časopisu Forum)
Petre Cimpoeu: *Svetac u liftu*, Zagreb 2009.

S TALIJANSKOGA:

Guido Cavalcanti: *Rime*, Banja Luka 1986.
Dante Alighieri: *Božanstvena komedija* (Raj, XVII-XXXIII), Zagreb 1976.
Francesco Petrarca: *Kanconijer* (s drugima), Zagreb 1974.
Giovanni Boccaccio: *Dekameron* (s Jerkom Belan), Zagreb 1981.
Nicoló Machiavelli: *Firentinske povijesti*, Zagreb 1985.,
Korespondencija, Zagreb 1987.
Giordano Bruno: *Optimizam slobodnog mišljenja* (soneti), Zagreb 1985.
G.G. Belli: *Soneti*, Zagreb 1994. (s rimskoga dijalekta)
Alberto Fortis: *Put po Dalmaciji*, Zagreb 1985.
Gabrielle D’Annunzio: *Giovanni Episcopo*, Zagreb 2004.
Italo Svevo: *Zenova svijest*, Zagreb 1982.
Giuseppe Tomasi di Lampedusa: *Gepard*, Zagreb 1982.
Ligio Zanini: *Razgovor s galebom Filipom*, Pula-Rijeka 1982.
Fulvio Tomizza: *Materada*, Zagreb 1986.
Zlo dolazi sa sjevera, Pula 1989.
Giorgio Faletti: *Ja ubijam*, Zagreb 2010.
Roberto Giordano: *Ljudsko tijelo*, Zagreb 2013.

Marasov Shakespearovih deset godina m

Rašireno mišljenje da je hrvatski siromašan možemo zahvaliti neodgovornom odnosu Hrvata prema materinskom jeziku. Dobri prevoditelji znaju da je naša jezična riznica dostatno bogata i da se svaka inojezična književna tvorevina može dolično iskazati hrvatskim riječima

RAZGOVARAO:
DUŠKO ČIZMIĆ MAROVIĆ

U prošleme smo broju Universitas tiskanje prvoga hrvatskog Priručnika za prevoditelje pozdravili ovako: „... svijest o značenju prevoditeljstva za duh maloga naroda u Hrvata nije velika. A trebala bi biti! Jer bez izvrsnih prijevoda svih dijela, od antike do danas, bez svih tih prijevoda nijedan mali narod ne može biti suvremen, ne može razvijati vlastiti jezik, ne može ‘konkurentno’ misliti, ukratko i lišeno svake patetike: ne može opstati.“ No onaj koga bi ovim riječima trebalo pozdraviti prije svih je Mate Maras. U molbi za razgovor s Marasom za Universitas kao vjerodostojnu smo izliku naveli obje obljetnice: četiristo godina od Shakespeareove smrti, i deset od Marasova prijevoda Sabranih djela.

Možete li u malo rečenica sažeti svoje iskustvo sa Shakespeareom?

Svaki put kad pomislim na Williama Shakespearea, prožme me osjećaj što su ga valjda doživljavali proroci prije nego što će iz njih progovoriti božansko nadahnuće. S jedne strane pred očima mojega duha pucaju beskrajni vidici mudrosti i dobrote, s druge strane čitav svijet moga osobnog iskustva iščezava, smanjuje se u točku bez dimenzija, te ostajem nijem, bez riječi. Slična se bespomoćnost može naslutiti, primjerice, kod Matoša koji je o Shakespeareu napisao: “Gigantski genij od poroda, čitajući iz čovjeka kao iz prirode i razgovarajući s prirodom kao sa samim sobom, genij svjetla i genij tame, muški i ženski, hermafroditstvo andela i đavola...” (*Shakespeare u šumi*, 1913.). Pola stoljeća nakon toga Krleža pada ničice pred avonskim labudom: “Na prijelomu vjekova Shakespeare je razdrt između dvije koncepcije: praznovjerne, fantastične, sredovječne, okultne, i novovjeke, koja zaključuje i sudi po vlastitom opažanju... Pred nizom zagonetaka, pred ogromnom gomilom neriješениh pitanja, pred najraznovrsnijom problematikom mnogobrojnih stvarnih dilema Shakespeare se kreće sa sigurnošću kompasa pred kojim se otvaraju

novi svjetovi...” (*Uz tristape-desetu obljetnicu Shakespeareove smrti*, 1965.)

Ne biste li se u toj Vašoj izgubljenosti pred Williamom Shakespeareom ipak odvažili izdvojiti nešto posebno iz njegova djela... čak možda neku opću karakteristiku?

Živeći u tome imaginarnom svijetu više od trideset godina, čitajući i upijajući što su bezbrojni znalci rekli i napisali, došao sam i sâm do nekih spoznaja. Kod Shakespearea doista kao da vlada načelo stvaranja - reda mora biti: uzburkana voda mora se smiriti, upaljena vatra mora dogorjeti i ugasiti se. U gotovo svim njegovim dramama narušava se ravnoteža u čovjeku i društvu, i tada pisac, kroz sukobe karaktera i njihove tragične sudbine, kroz neobične događaje i uz mnoge patnje uspostavlja prirodno stanje stvari. Pritom nerijetko nastradaju i nevini, jer uspostavljanje reda traži žrtve: to je tajna kazališne katarze. Poslije obilja krvi na pozornici, poslije suza i vapaja, dolazi smirenje, tišina, i mi se pročistimo - žalimo one koji su nevino nastradali, ali razumijemo da je gnjevnim bogovima trebalo ugoditi. Vjerojatno je i sam Shakespeare težio redu u vlastitom životu kad se nakon dugogodišnjih lutanja smirio, vratio ženi i djeци u Stratford, kupio veliku kuću i stečenu plemićku titulu darovao ocu.

Koliko se uopće danas zna o Shakespeareovu osobnom životu?

William Shakespeare toliko je poznat i utjecajan u cijelom svijetu da se obično misli kako je istražen i opisan svaki trenutak njegova života. Ali kad se skupe svi dostupni podaci iz matičnih

“Gotovo kao da nam je došao iz svemira, iz neke nadljudske civilizacije, da pouči zemaljske smrtnike i popravi ovaj nesavršeni svijet.

knjiga, općinskih i trgovačkih arhiva, sudskih zapisa, oporuka, ženidbenih potvrda i nadgrobnog natpisa, te ako se tomu pridodaju anegdote i bilješke njegovih suvremenika, vidimo da se može načiniti tek okosnica njegova života koja potvrđuje da je doista bio priznat pjesnik, glumac i dramatičar. Ali se zapravo ništa bliže ne zna o njemu, pa je u pravu John Keats kada na početku devetnaestoga stoljeća u jednom pismu kaže: “Shakespeareov je život proživljena alegorija: njegova djela su komentar.”

Zato se odgovor može svesti na jednu rečenicu: potekao iz skromne obitelji, došao iz provincije u London, obavljao najpriprostije poslove da bi preživio, i odjednom došao na glas kao pjesnik i dramatičar. Jer tu nema razumna objašnjenja. Valja znati da su njegovi kazališni konkurenti bili iz višega društva, sa sveučilišnom naobrazbom, čitali su klasične književnosti na latinskom i grčkom, poznavali povijest i filozofiju, a k tome su bili i daroviti. Ali Shakespeare je imao nadljudski talent, dar Božji, i njemu je dovoljno bilo protrljati gušćje pero da iz njega poteče najveća umjetnost riječi, što je krasno prikazano u filmu “Zaljubljeni Shakespeare”. Ja bih rekao da je njega jednostavno zapala dužnost pisara, a netko drugi brinuo se za sadržaj i smisao onoga što je pisao.

Kako je Shakespeare sve do danas mogao ostati suvremen, u čemu je tajna njegove neprolaznosti?

Shakespeare je majstor u pripovijedanju priča koje se uvijek rado slušaju, a nenadmašivo je opisao sve odnose koji vladaju među ljudima od pretpovijesti do danas. Nezaboravni su njegovi prizori na relacijama vladar-podanik, muž-žena, roditelj-dijete, mudrac-glupan, gospodar-sluga, junak-kukavica, pravednik-zlo-tvor; obradio je sve sučeljene osjećaje i obilježja duše: ljubav-mržnja, zavist-velikodušnost, glupost-mudrost, čistoća-okaljanost, šaljivost-mrkost, plač-smijeh. Teško je ista ljudsko zamisliti, a da to Shakespeare nije na predivan način obradio, zaodjenuvši svaku situ-

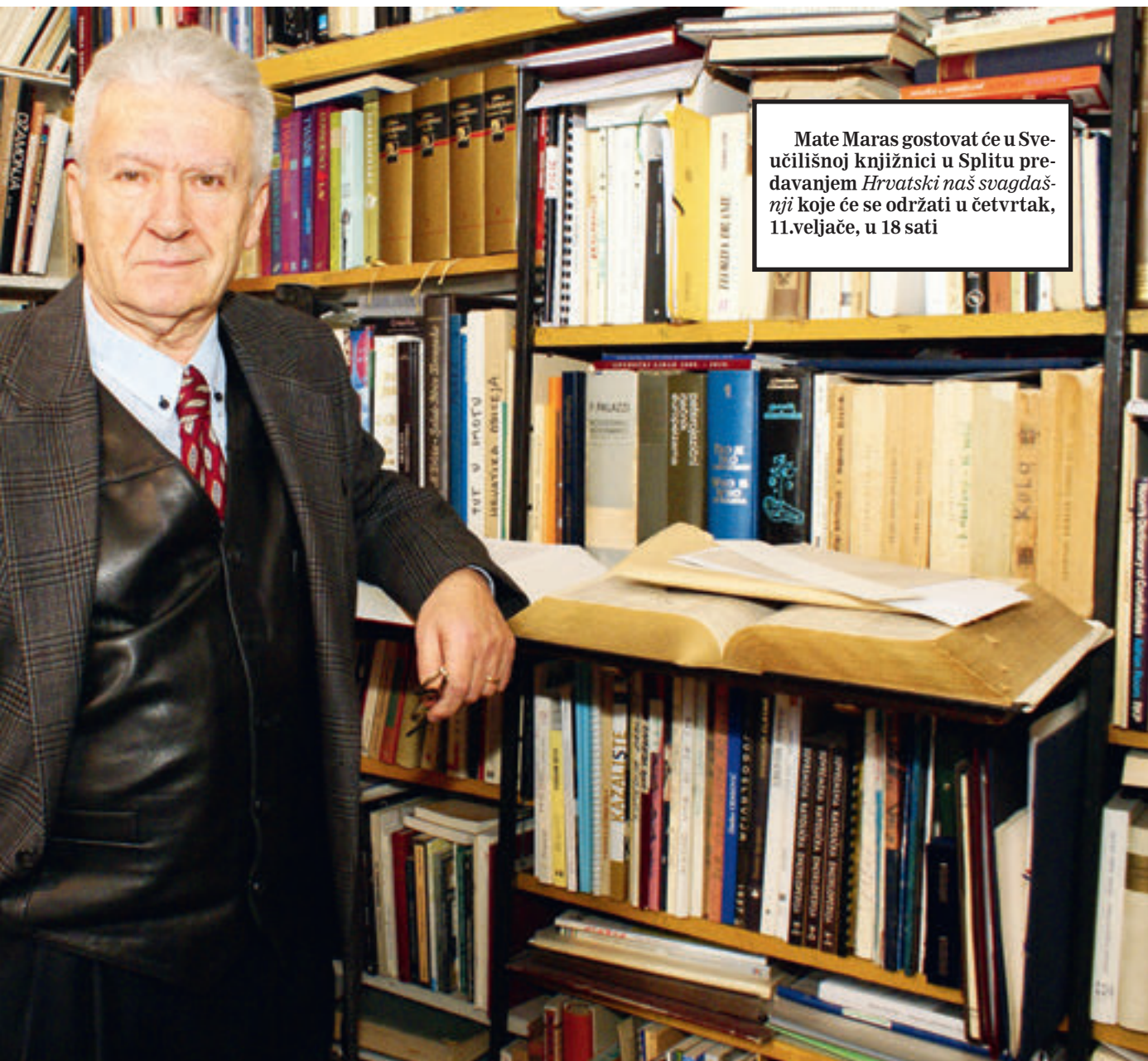
Mate Maras

aciju u vrhunsku poeziju. Gotovo kao da nam je došao iz svemira, iz neke nadljudske civilizacije, da pouči zemaljske smrtnike i popravi ovaj nesavršeni svijet.

Kakvim trendovima podliježe Shakespeareovo djelo u suvremenom teatru, u svijetu i Hrvatskoj?

Spomenute značajke čovjekove naravi ne mijenjaju se s vremenom, oduvijek i zauvijek su iste, otuda Shakespeareova trajna aktualnost. Ali danas je navodno vrijeme modernog teatra, a pod tim se podrazumijeva prekrajanje djela, dekonstrukcija, iako bi više pristajala riječ destrukcija, manipulacija u nečasne svrhe. Tu se odmah nameće pitanje: kakav odnos Englezi imaju prema Shakespeareu? A odgovor je jednostavan: Englezi su vrlo vjerni svojem Shakespeareu, pa premda ga igraju u novim i drukčijim okolnostima, u svakojakim kostimima i scenografijama, nikada ne zanemaruju tekst, oni znaju da je najvažnija riječ. Naprotiv, naše kaza-

Shakespeare među Hrvatima

Mate Maras gostovat će u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu predavanjem *Hrvatski naš svagdašnji* koje će se održati u četvrtak, 11. veljače, u 18 sati

lište je pod udarima svega i svačega, često prihvaćamo kao standard ono što je u svijetu, osobito na Zapadu, samo eksperiment. Mislim da bi Hrvatsko narodno kazalište, ne samo u Zagrebu, moralo i dalje biti hram riječi, a ne poligon za iskušavanje ideja u kojima uživaju pojedinci koji se mogu na prste izbrojiti. Takvi izleti neka se izvode u manjim kućama, zato se valja i nazivaju eksperimentalnim kazalištima. Lako je rušiti konvencije, lako se svlačiti na pozornici i mokriti po gledalištu, ali to više nema nikakve veze s poslanstvom riječi po kojoj se čovjek najviše razlikuje od drugih stvorenja.

Preveli ste sve što je Shakespeare napisao još prije deset godina. Jeste li danas zadovoljni učinjenim?

Zadovoljstvo nastupa nakon ispunjenja želje, pa bih se i ja morao tako osjećati. Ali valja se pritom upitati što čovjek želi, je li potpuno svjestan svojih želja. Mogu kazati da me je cjelovitije i snažnije zadovolj-

stvo ispunjavalo prije, tijekom rada - tada sam uživao u onome čime sam se bavio, od zore do mraka, i mislim da sam bio sretan čovjek. Danas pak rijetko čitam svoje prijevode, jer se umjesto ondašnjega poriva da sve prevedem javlja sadašnje pitanje: jesam li to mogao drukčije i bolje učiniti. Hoću reći, čovjek je slabo biće, uvijek ga nagrizaju sumnje.

Kako je sve to počelo... i koliko je dugo trajalo?

Henrika Šestoga počeo sam prevoditi godine 1974., na poticaj Josipa Torbarine, i otada traje moje aktivno druženje sa Shakespeareom. To ne znači da sam stalno radio na njegovim tekstovima. Bilo je i drugih mojih književnih ljubavi, pa je znalo biti i po pet-šest godina prekida. Tako sam primjerice od 1995. nekoliko godina bio utrošio na Rabelaisa. Kad sam otišao u mirovinu, definitivno sam se vratio onomu što me je tako dugo opsjedalo i tijekom petogodišnjega plana, da se tako izrazim, okončao

“

Teško je išta ljudsko zamisliti, a da to Shakespeare nije na predivan način obradio, zaodjenuvši svaku situaciju u vrhunsku poeziju.

posao.

No, mnogo je Shakespeareovih djela bilo ranije prevedeno? Kako ste se odnosili prema pretečama?

Istina je da smo prije imali prijevode više od dviju trećina Shakespeareovih djela, ali ti su prijevodi bili neujednačeni zbog različitih prevoditelja i u mnogim slučajevima već zastarjeli. Između četrdesetak ljudi koji su se u nas bavili Shakespeareom, najviše su drama bili preveli Milan Bogdanović, Josip Torbarina i Antun Šo-

ljan, te moja malenkost; ti su prijevodi mahom dobri, i danas se tiskaju i izvode na pozornicama. Ne smijem izostaviti ni Vinka Kriškovića; bio je vrstan poznavalac Shakespeareova djela i maran prevoditelj, ali su mu prijevodi pali u zaborav jer su scenski neuporabljivi. Međutim, počeo sam sumnjati u adekvatnost dotadašnjih prijevoda, ponajprije vlastitih; napokon sam shvatio ono što su mnogi prije mene znali - da je svako prenošenje Shakespearea u druge jezike težak i nezahvalan posao te da je tekst koji se dobije tek blijeda sjena izvornika. Jer osim puke priče i karakterizacije likova, kako rekosmo, Shakespeareovi stihovi su najdublja analiza čovjekove duše i tijela, krvav prikaz svega što se može proživjeti i osjetiti, i sve to prožeto je tajanstvenom svemirskom glazbom koja se daruje svima nama, a opet izrečeno na iznenađujuće jednostavan i razumljiv način.

Koji Vas je glavni motiv na-

gnao ukoštac s tako zahtjevnim zadatkom?

Što me je zapravo naginulo da se prihvatim toga posla? Pa, osjećaj duga prema hrvatskoj kulturi i jeziku, te svijest da imam snage i vremena to učiniti. U dugom nizu spomenutih prevoditelja Shakespearea ja sam bio zadnji preostao, a od mladih se kolega, koliko sam tada znao, nitko time nije bavio. Želio sam da moj prijevod bude kruna tridesetogodišnjega rada, gdje bih uz najviši prag kritičnosti, služeći se najnovijim rezultatima istraživanja u svijetu, prenio svaku Shakespeareovu riječ, obilježio brojem svaki stih i time maksimalno poštovao izvornik. Zanimajući subjektivna pitanja ljepote i razumljivosti, mislio sam da bismo time dobili referentan prijevod koji bi, barem po tomu “materijalnom” kriteriju, mogao dugo potrajati.

Čemu toliki prijevodi Shakespearea? Hoće li ga netko prevoditi i nakon Vas?

Tradicija prevodenja Shakespearea na hrvatski duga je gotovo dva stoljeća: od Ivana Krizmanića, koji je godine 1836. preveo ulomak o kraljici Mab iz *Romea i Julije* pod naslovom “Flundra senje zrokujuća polag Šakspeara”. Cijelo to vrijeme obilježeno je nastojanjem da se bujni i razvedeni Shakespeareov kazališni stih prilagodi hrvatskim metričkim pravilima, da bi se naposljetku vidjelo kako se u tom poslu javljaju nepremostive zapreke. Ili kako kaže Radoslav Katičić: “Što je sliveno u kojem jeziku, postaje kao da je od jednoga komada, pa se ne da preliti u drugi jezik, a da se pri tom ne izgubi po koja značajka izvornoga izraza, kadikad i važna.”

Vi ste dakle imali drukčiji pristup? Koje ste novine uveli, konkretne razlike prema prethodnicima?

Da ne bih ulazio u stručno obrazlaganje svoje odluke - često se govori da je glavni razlog tomu stalni razvoj hrvatskoga jezika, zatim suvremenije tumačenje izvornika, te pravo i potreba svake generacije da ima svoj prijevod - reći ću samo da sam Shakespeareovim stihovima u prvom redu htio dati više slobode.

Konkretno, Shakespeareovu sam stihu pristupio na ovaj način: prestao sam brojiti slogove, počeo sam brojiti ključne riječi. Tako se u mojem prijevodu pojavio suvremen stih koji je razumljiviji i vjerniji izvorniku, jer nije sputan klasičnim metričkim obvezama. Iskušao sam to i na svojih dvanaest prijašnjih prijevoda, uvidjevši da ih moram iznova prevesti, a zatim sam se prihvatio i svih drugih Shakespeareovih djela.

Načeli smo pitanje glavnoga prijedora - o stihu prijevoda...

Oko toga pitanja neprestano se vode polemike u svijetu i nude razna rješenja. Ne ulazeći u teorijske razmatranja, mogu reći da sam dosljedno proveo načelo “stih za stih” i to je u ovom izdanju obilježeno rednim brojevima. Pitat ćete se kako je to moguće kad znamo da je većina engleskih riječi kraća od hrvatskih, pa za naše riječi nema

mjesta u zadanim okvirima. Prevoditelji su se dista stalno nalazili pred neugodnom dilemom: ili prelamati tekst i umjesto jednoga stiha dobivati stih i pol, katkada i dva, ili izostavljati dio teksta na štetu potpunosti i pjesničke jedrine. Isti problem čekao je prevoditelje diljem svijeta, jer se oduvijek valjalo držati paradoksalna aksioma da dobar prijevod mora biti i vjeran i nevjeran: vjeran značenju izvornika i duhu koji ga prožimlje, eda bi očuvao tragove tudinskoga podrijetla; nevjeran konstrukciji rečenica i frazeologiji, eda bi urastao u domaću tradiciju. Zbog toga teško rješiva problema nerijetko nastaju i prijevodi u prozi.

A Vi, što ste Vi učinili?

Kako rekoh, ne brojim slogove, brojim riječi. Tako se u mojem prijevodu pojavio slobodan stih koji je razumljiviji i vjerniji izvorniku, jer ga ne sputava *blank verse* (koji je zapravo deseterac). Ali to vrijedi samo za scenska djela. Jer svu Shakespeareovu poeziju u užem smislu riječi, djela koja nisu pisana za pozornicu - poeme, sonete i ostale pjesme, te lirske ulomke u dramama - preveo sam uz dosljedno poštivanje metra, ritma i rime.

Hrvatski i engleski: može li hrvatski jezik dostojno prenijeti bogatstvo engleskoga?

Rašireno mišljenje da je hrvatski siromašan možemo zahvaliti neodgovornom odnosu Hrvata prema materinskom jeziku. Dobri prevoditelji znaju da je naša jezična riznica dostatno bogata i da se svaka inojezična književna tvorevina može dolično iskazati hrvatskim riječima. Treba samo poznavati svoj jezik, listati starije dvojezične i višejezične rječnike, citirati najbolje hrvatske pisce starije i mlađe, pa će se lako naći sve što nam na prvi pogled nedostaje. Naivni su i neuki oni koji donose zakone po kojima je dovoljno ono što se o hrvatskom jeziku nauči u osnovnoj školi.

Kako su primljeni vaši prijevodi? U javnosti, među stručnjacima, u kazalištu...?

Prijevodi nastaju da bi živjeli u javnosti. Stariji čitatelji, koji već imaju “svo-ga” Shakespearea, teško će ga prigrliti u novome ruhu zbog jednostavne činjenice što se ono razlikuje od svakoga prijašnjega kroja. Hoću reći, ljudska navika je najsnažniji argument protiv svake novine. Jer od zrelih glumaca, primjerice, koji znaju svoje uloge naizust, ne može se očekivati da zaborave ono što godinama nose u sebi. Poseban su slučaj „stručnjaci” koji bi se trebali meritorno javiti, a među njima je uglavnom zavladao opći tajac, jer su svoje mišljenje izgrađivali na drukčijim temeljima. Odlučit će na kraju vrijeme kao univerzalni sudac, a meni dotle ostaje utješna činjenica da se Shakespeareove riječi - koje se često javljaju u najraznovrsnijim književnim djelima - mahom citiraju iz mojih prijevoda.

Split

SEMINARI I RADIONICA AGENCIJE ZA MOBILNOST

SBeA projekt kao primjer dobre prakse

Agencija za mobilnost i programe EU organizirala je informativno-edukativne seminare s ciljem podizanja kvalitete prijave na Erasmus+ natječaj, a održana je i radionica za Ključnu aktivnost 2: Suradnja za inovacije i razmjenu dobre prakse. Na njoj je voditeljica Ureda za EU projekte Sveučilišta u Splitu Aleksandra Banić predstavila put od ideje do projektnog prijedloga za projekt SBeA, "Student Business e-Academy", kao primjer uspješne projektne prijave.

RESTORAN "INDEX" I STUDENTSKA TERETANA

Novi sadržaji za studente

Studenti Sveučilišta u Splitu 28. prosinca dobili su teretanu u sklopu studentskog doma "Dr. Franjo Tuđman" i restoran "Index" u Svačičevoj ulici. Suvremeno opremljena studentska teretana "SC Fitness" uređena je u prostoru skloništa studentskog doma u kampusu za sve studente i zaposlenike, a menza kapaciteta 80 sjedećih mjesta dnevno će pripremati oko 500 toplih obroka.

MARIE SKŁODOWSKA-CURIE AKCIJE

Poziv na natječaj

Otvoren je poziv na natječaj za Razmjenu osoblja u području istraživanja i inovacija u okviru Marie Skłodowska - Curie akcija (MSCA). Natječaj, za koji je izdvojeno 80 milijuna eura otvoren je do 28. travnja 2016.

Odnosi se na kratkoročnu razmjenu osoblja organizacija poput sveučilišta, istraživačkih centara, poduzeća te drugih neakademske organizacija, a potiče sudjelovanje malog i srednjeg poduzetništva. Više na www.europa.eu.

PRILIKA ZA ERASMUS STUDENTE

Jezični tečajevi Sveučilišta u Perugi

Sveučilište u Perugi nudi Erasmus studentima mogućnost pohađanja intenzivnih jezičnih tečajeva koji će se odvijati od 1. do 19. veljače. Više na www.unistrappg.it.

UTT izradio brošure o znanstvenicima Sveučilišta u Splitu

PIŠE: ANĐELA IVANOVIĆ

Svoju prepoznatljivost u znanstvenoj i društvenoj zajednici sveučilišta grade prije svega na znanstvenoj izvrsnosti, projektima i suradnji. Vrlo važan element čine i vidljivost i otvorenost sveučilišta te njegov utjecaj na okolinu, koji se mogu postići stavljanjem materijala za učenje i istraživanje na raspolaganje javnosti, bilo da je riječ o elektroničkim knjigama, priručnicima, člancima, izvještajima o radu na projektu, ali i zbornicima i monografijama.

Znanstvenici i istraživačke grupe svih sastavnica

Sveučilište u Splitu koje se želi pozicionirati kao Sveučilište za društvo i u društvu i koje u svojim strateškim dokumentima kao važne odrednice ima interakciju sveučilišta i gospodarstva te dijeljenje i ugradnju znanja u lokalnu i širu društvenu zajednicu, predviđene ciljeve ostvaruje na više različitih načina. Jedan od načina na koji će Sveučilište povećati vidljivost i otvorenost su i prve publikacije Sveučilišta u Splitu u kojima su predstavljene znanstvenici i istraživačke grupe svih sastavnica Sveučilišta. Publikacije su jedan od rezultata projekta TTAdria - Jadranska mreža za transfer tehnologije, koji je u razdoblju do kolovoza 2015. provodio Ured za transfer tehnologije Sveučilišta u Splitu.

Glavni cilj projekta bio je potaknuti prijenos znanja i rezultata znanstvenih istraživanja u gospodarstvo te komercijalizaciju znanstvenih istraživanja. „Kako bismo navedeno postigli, pokušali smo stvoriti što više prilika za direktan kontakt, te smo s ciljem intenziviranja suradnje akademske zajednice s gospodarstvom organizirali veliki broj događanja koja su bila izvrsna prilika za razgovor o mogućnostima suradnje i zajedničkim projektima“, kazala nam je voditeljica Ureda za transfer tehnologije, izv. prof. dr. sc. Leandra Vranješ Markić.

Organizacija događanja često je značila i pripremu razli-

Brošure mogu koristiti i studenti kao izvor informacija u potrazi za znanstvenim područjem kojim se žele u budućnosti baviti, i svi koji žele promovirati Sveučilište, i sve tvrtke u regiji i šire, koje za rješavanje svojih problema i nove projekte žele angažirati Sveučilište u Splitu

čitih materijala s informacijama o tome čime se istraživačka grupa bavi i što može ponuditi u vidu kompetencija ili opreme za ostvarivanje novih suradnji.

Drugačije predstavljanje znanstvenika

Kako je otkrila Ivana Vuka, urednica publikacija, iako se čini da su informacije danas lako dostupne i da sve što tražite možete pronaći u relativno kratkom roku, do nekih koje su im bile potrebne bilo je teško doći ili jednostavno nisu bile javno dostupne. To su bili glavni razlozi za izradu promotivnih materijala i poticanje što većeg broja znanstvenika da se uključe u njihovu izradu.

„Željeli smo objediniti što više informacija o radu, projektima, znanstvenim područjima i interesima istraživačkih grupa i na taj ih način učiniti lako dostupnima različitim interesnim skupinama i široj društvenoj zajednici. Osim toga, cilj nam je bio napraviti materijal koji će svi znanstvenici i djelatnici Sveučilišta moći ponijeti sa sobom u odlasku na druga sveučilišta, stručne konferencije te posjete tvrtkama i koji će na najbolji mogući način predstavljati ono što Sveučilište jest i što može ponuditi, pa su svi tekstovi osim na hrvat-

skom također i na engleskom jeziku. No, željeli smo i znanstvenicima, kojima su referenca za njihovu stručnost prije svega objavljeni znanstveni radovi i projekti koje imaju, pružiti priliku da svoj rad predstavljaju na popularniji način, drugačiji od onoga na što su navikli u svakodnevnom radu, a koji će biti zanimljiv i široj publici“, rekao nam je Nikola Balić, voditelj projekta TTAdria.

Predstavljanje u veljači u Sveučilišnoj knjižnici

Zbog svega navedenog, a po uzoru na velika svjetska i europska sveučilišta, za cijeli proces angažiran je novinar, fotografi i dizajneri, a kako bi bez obzira na područje kojim se istraživač bavi svi tekstovi imali nešto zajedničko, te kako bi prenijeli istu poruku, u svakom je odgovoreno na nekoliko najvažnijih pitanja. „Ono što nas je najviše zanimalo su istraživačke teme i interesi te trendovi u području kojim se bave, kao i rezultati istraživanja i njihov potencijal za komercijalizaciju, te na koncu ekspertize i laboratorijska oprema kojom raspolažu. Cijeli proces započeli smo u lipnju, pa je tako prvi korak bio dogovoriti i koordinirati nešto više od 50 intervjuja, nakon čega je od jako

puno prikupljenog materijala trebalo složiti zanimljive priče“, navodi Ivana Vuka.

Za sada su publikacije dostupne na web stranici tta-dria.com, a početkom veljače će u Sveučilišnoj knjižnici biti predstavljeno i njihovo tiskano izdanje. Kako sve ne bi stalo samo na tome i kako bi potaknuli i sve druge znanstvenike koji se ovaj put nisu uključili da pronađu motivaciju te iskoriste priliku da se predstave na ovaj način, tekstovi će u proširenom i nadopunjenom obliku periodično biti objavljeni i u sveučilišnom listu Universitas.

U planu predstavljanje svih istraživača Sveučilišta

Publikacije predstavljaju samo dio istraživačkog i stručnog rada Sveučilišta, ali su ipak iznimno važan i vrijedan materijal svima koji žele doznati nešto više o Sveučilištu. Predstavljene znanstvenici na taj su način promovirali ne samo vlastiti rad nego i rad svojih kolega i sastavnica s kojih dolaze, pa ih stoga mogu koristiti svi koji naše Sveučilište žele promovirati u odlasku na međunarodna sveučilišta. Materijali će biti koristan izvor informacija svim studentima u potrazi za znanstvenim područjem kojim se žele u budućnosti baviti, a kako je jedna od bitnih poruka koju publikacije sadrže otvorenost i spremnost na nove suradnje, kako s drugim institucijama tako i s poduzetnicima, vjerujemo da će biti zanimljive i svim tvrtkama u regiji, koje za rješavanje svojih problema i nove projekte žele angažirati Sveučilište.

„Namjera je da ovo ne budu i posljednje publikacije ove vrste koje je Sveučilište objavilo i da se u ovakvom ili sličnom obliku na njima nastavi kontinuirano raditi i u budućnosti, te da kroz njih budu predstavljani svi istraživači Sveučilišta“, zaključio je Nikola Balić.

Procjena utjecaja EM zračenja na ljude

Pri izračunu utjecaja EM polja na ljude koriste se teorijski modeli čija se analiza provodi računalnim simulacijama koje se zasnivaju se na primjeni numeričkih metoda

RAZGOVARAO: **VJEKO PERIŠIĆ**

Međunarodni odbor ICES SC6 The IEEE International Committee on Electromagnetic Safety (ICES, Technical Committee 95), subcommittee SC& on Electromagnetic Field Dosimetry je tijelo zaduženo za produkciju temeljnih znanstvenih radova na području izloženosti ljudi elektromagnetskim poljima, reviziju postojećih i razradu novih granica ozračenosti ljudi kao i definiranje procedura i normi za provjeru usklađenosti s relevantnim ograničenjima, te za definiranje potrebnih budućih istraživanja. Iznimno važan zadatak ovog tijela je procjena točnosti postojećih modela i metoda, a program rada ICES-a izradili su dugogodišnji etablirani istraživači u području J.P. Reilly (*The Johns Hopkins University, Applied Physics Laboratory, USA*) i A. Hirata (*Nagoya Inst of Technology*).

Upravo na poziv dr. Hirate, a na temelju vlastitih znanstvenih radova iz područja proračuna polja u svrhu analize utjecaja EM polja na ljude, prof. dr. sc. Dragan Poljak sa FESB-a krajem 2014. godine uključen je u rad odbora koji je tada brojio dvadesetak članova iz čitavog svijeta. Naime, Odbor je selektirao bibliografiju od tridesetak radova koji se smatraju za trenutni *state-of-the-art* u području dozimetrije elektromagnetskih polja, unutar koje se našao i rad prof. Poljaka.

Krajem prošle godine dr. Hirata predložio je prof. Poljaku da postane voditelj radne grupe 2 (eng. *Working Group 2: Numerical artifacts*), koja se bavi procjenom točnosti numeričkih metoda za proračun polja u svrhu analize utjecaja EM neionizirajućeg zračenja na ljude, što je on sa zadovoljstvom prihvatio. Ta je nominacija potvrđena pred nekoliko dana na sastanku ICES-a u Floridi, što je i povod razgovoru sa Draganom Poljakom za Universitas.

Kako se određuje utjecaj elektromagnetskih polja na ljude?

Primjena temeljnih zakonaklasnog elektromagnetizma na žive sustave iznimno je težak zadatak, posebno kad se uzme u obzir složenost i višestruka razina organizacije bioloških sustava. Budući da eksperimente na ljudima u režimu visokih doza ozračenosti ili dugotrajne izloženosti EM poljima nije moguće provoditi, eksperimenti su

Dragan Poljak, FESB

Važniji recentni radovi D. Poljaka na temu izračuna utjecaja EM polja na ljude:

- D. Poljak, *Electromagnetic Fields: Environmental Exposure // Encyclopedia of Environmental Health/Nriagu, Jerome (ur.), Burlington: Elsevier, 2011. Str. 259-268;*
- *Engineering Analysis with Boundary Elements (Special issue on Bioelectromagnetics)*, Elsevier:

- D. Poljak, D. Čavka, H. Dodig, C. Peratta, A. Perrata, *On the Use of the Boundary Element Analysis in Bioelectromagnetics, Engineering analysis with boundary elements*, Vol. 49 (2014); 2-14;

- M. Cvetković, D. Poljak, *Electromagnetic-thermal dosimetry comparison of the homogeneous adult and child brain models based on the SIE approach. // Journal of electromagnetic waves and applications*. 29 (2015), 17; 2365-2379.

- M. Cvetković, D. Poljak, A. Hirata, *The electromagnetic-thermal dosimetry for the homogeneous human brain model. // Engineering analysis with boundary elements*. 63 (2016), 61-73.

Knjige:

- D. Poljak, *Advanced Modeling in Computational Electromagnetic Compatibility*, John Wiley & Sons, New York, USA 2007;

- D. Poljak, *Teorija elektromagnetskih polja s primjenama u inženjerstvu*, Školska knjiga, Zagreb, 2014.

moćni jedino na fantomima i životinjama, a teorijski modeli čija se analiza provodi računalnim simulacijama zasnivaju se na primjeni numeričkih metoda, sa svrhom uspostave sigurnosnih smjernica i granica ozračenosti za ljude. Primjenom sofisticiranih numeričkih metoda moguće je precizno izračunati raspodjelu induciranih polja i apsorbirane gustoće snage unutar ljudskog tijela.

Kako se određuje granica štetnosti utjecaja?

Ključna je usporedba dobivenih rezultata s graničnim vrijednostima ozračenosti koje propisuju tzv. *sigurnosne smjernice*. Sigurnosnim smjernicama za zaštitu ljudi od EM zračenja, zasnovanim na dokazanim učincima potvrđenim teorijskim i eksperimentalnim istraživanjima te epidemiološkim studijama, propisuju se dopuštene razine karakterističnih veličina EM polja kojima ljudi mogu biti izloženi. Dopuštene granice predstavljaju razinu ispod koje se izloženost ljudi EM poljima ne smatra štetnom, iako ne implicira ostru granicu između sigurnosti i rizika za zdravlje već zapravo točku iznad koje rizik za zdravlje raste.

Jesu li sigurnosne smjernice međunarodno prihvaćeni standard?

Veliki problem koji se javlja kod sigurnosnih smjernica je pitanje njihove usklađenosti na međunarodnoj razini, s obzirom da uvelike variraju jer predstavljaju rezultat rada raznih normizacijskih tijela, zdravstvenih agencija i drugih međunarodnih organizacija. Različite legislative vezane za tu problematiku uglavnom su rezultat neujednačenosti načina na koji se određene mjere, odnosno granice izloženosti donose. Najsire prihvaćene međunarodne sigurnosne smjernice predložilo je međunarodno udruženje *International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP)* još 1998. godine. ICNIRP smjernice prihvaćene su u većini zemalja članica EU. Udruženje *Institute of Electrical and Electronic Engineers (IEEE)* je 1999. godine postavilo granice takozvane maksimalne dopuštene izloženosti, usvojene u SAD-u, Japanu i još ne-

kim zemljama. Iako je i kod ICNIRP i IEEE smjernica došlo do revizije određenih stavki, osnovni koncept suštinski nije pretrpio značajnije promjene.

Kako se u ove aktivnosti uklapa Vaš dosadašnji znanstveni rad?

Ključni faktor u reviziranju međunarodnih smjernica za zaštitu ljudi od EM polja je daljnji razvoj metoda dozimetrije EM polja kojima je moguće uz zadovoljavajući nivo preciznosti odrediti odziv ljudskog tijela na vanjsko EM polje. U tom smislu, govoreći o numeričkim metodama izračuna, jedna od važnih zadataka je prevladavanje ograničenosti karakterističnih za danas široko rasprostranjenu metodu konačnih diferencija i donekle metodu konačnih elemenata. Mogući alternativni pristup vezuje se za primjenu metode rubnih elemenata i srodnih metoda. Moj dosadašnji doprinos u razvoju metoda elektromagnetske dozimetrije posebno se očituje baš u razvoju različitih varijanti metode rubnih elemenata, a moji radovi iz tog područja objavljeni su u uglednim međunarodnim časopisima.

Što trenutno radite u okviru radne grupe?

Uz moju je nominaciju prihvaćen i program rada koji sam predložio Odboru, a tiče se usporedbe različitih numeričkih metoda korištenih u proračunima EM polja; metode konačnih diferencija, metode konačnih i rubnih elemenata te brojnih hibridnih metoda. Intencija mi je pokazati prednosti metode rubnih elemenata i općenito metoda koje koriste integralne jednadžbe, a ne diferencijalne jednadžbe. Također, želja mi je detaljno proučiti i nedostatke metode rubnih elemenata u smislu složenosti formulacije, i numeričke implementacije u smislu tzv. *punih matrica*, što nije slučaj kod metode konačnih diferencija i metode konačnih elemenata.

Siguran sam da doprinosi moje istraživačke grupe u modeliranju elektromagnetskog utjecaja na ljudsko tijelo mogu biti korisni, i u poboljšanju metoda proračuna EM polja i u razvoju međunarodnih smjernica te normi za proračun i mjerenja EM polja u svrhu zaštite ljudi.

Spli T

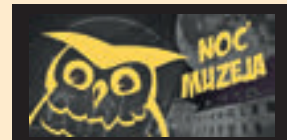

OPROŠTAJNI POSJET VELEPOSLANIKA INDONEZIJE

Zadovoljstvo ostvarenim projektima

Veleposlanik Republike Indonezije Nj. E. Agus Sardjana i njegov tajnik Sandri Ghifari posjetili su 20. siječnja Sveučilište u Splitu.

Veleposlaniku Sardjani uskoro istječe mandat, za vrijeme kojega je ostvarena plodonosna suradnja sa Splitskim sveučilištem, primjerice stipendiranje i razmjena studenata. Pozdravili su ih rektor Šimun Anđelinović i prorektor Alen Soldo. U razgovoru su svi izrazili zadovoljstvo ostvarenim projektima i želju da će se započeta suradnja uspješno nastaviti.

JEDANAESTA NOĆ MUZEJA

Prvo sudjelovanje Sveučilišne knjižnice

U organizaciji Hrvatskog muzejskog društva, 29. siječnja održat će se jedanaesta po redu "Noć muzeja". Prvi put u manifestaciji će sudjelovati i splitska Sveučilišna knjižnica, u čijem programu će se moći posjetiti izložbu Odjela specijalnih zbirki "Nostalgija svjetlosti", izložbu grafika Vitolda Košira, izložbu Silvine Konjevode i Milana Marina iz ciklusa "Svatko na svojoj strani", stalni postav galerije "Vasko Lipovac" te koncert studenata Umjetničke akademije.

POSJET VELEPOSLANIKA UKRAJINE

Mogući zajednički projekti

Sveučilište u Splitu 11. siječnja posjetili su veleposlanik Ukrajine u Republici Hrvatskoj Nj. E. Oleksandr Levchenko i počasni konzul Ivica Pirić. Rektor Šimun Anđelinović i prorektor Alen Soldo najavili su tjednu manifestaciju koja bi splitskim studentima približila ukrajinsku kulturu te dostignuća u znanosti i sportu. Razgovaralo se i o suradnji sa sveučilištima u Ukrajini, razmjeni studenata i profesora te potencijalnim zajedničkim projektima.

CIKLUS IZLOŽBI 'SVATKO NA SVOJOJ STRANI'

Zvezdana Marguš-Prohaska i Mirjana Matić

Sveučilište u Splitu i Galerija Brešan Split organizirali su 8. siječnja u Galeriji Sveučilišne knjižnice otvaranje samostalnih izložbi Zvezdane Marguš-Prohaske (Rijeka) i Mirjane Matić (Višnjić), održanih u okviru ciklusa "Svatko na svojoj strani".

ZaGreb

POSJET VELEPOSLANIKA ITALIJE

Organizacija 'Kulturnih sezona'

Na sastanku održanom 16. prosinca, rektor Damir Boras i veleposlanik Republike Italije Nj. E. Adriano Chiodi Cianfarani zaključili su kako je tradicionalna suradnja s Filozofskim fakultetom potencijalna platforma za afirmaciju kvalitetnoga odnosa između sveučilišta i drugih institucija u objema zemljama. Veleposlanik je najavio organiziranje tzv. kulturne sezone Talijanske Republike u RH u drugoj polovini 2016. te hrvatske sezone u Italiji u prvoj polovini 2017., a sve na temelju potpisanog sporazuma na razini ministarstava kulture dviju država.

PORTAL KATEDRE ZA STILISTIKU

'www.stilistika.org'

Katedra za stilistiku Filozofskoga fakulteta pokrenula je internetski portal www.stilistika.org, zamišljen kao repozitorij različitih stilističkih sadržaja i referentno mjesto stilističarima, filolozima, studentima filoloških grupa, piscima i umjetnicima. Uredništvo čine predstojnik Katedre za stilistiku Krešimir Bagić, Anera Ryznar i Nikola Koščak.

ZAKLADA HAZU

Objavljen
18. javni natječaj

Upravni odbor Zaklade HAZU objavljuje 18. javni natječaj za potpomaganje: izdavačke djelatnosti (neobjavljena djela) na području znanosti i umjetnosti;

organiziranje znanstvenih skupova; razvijanje znanstvenoistraživačkoga i umjetničkoga rada; te otkup umjetnina. Natječaj je otvoren do 15. veljače 2016. Više informacija možete pronaći na mrežnim stranicama www.hazu.hr.

HRVATSKI AKADEMSKI SPORTSKI SAVEZ

Priznanja za sportske uspjehe

Godišnje nagrade Hrvatskog akademskog sportskog saveza najuspješnijim studentima sportašima dobili su ženska košarkaška ekipa Sveučilišta u Zagrebu, futsal momčad Veleučilišta VERN', Andrea Bekić (judo), Kristijan Grbeša (futsal), Zagrebački sveučilišni sportski savez za Fair-play te profesorica Jadranka Protić za životno djelo. Nagrade su im uručili rektor Sveučilišta u Zagrebu Damir Boras, predsjednik HAS-a Zrinko Čustonja te potpredsjednici Toni Gamulin i Haris Pavletić.

EUA – UDRUŽENJE EUROPSKIH SVEUČILIŠTA

Zajednički obrazovni europski prostor

Stalnom suradnjom s Europskom komisijom i Europskim parlamentom, EUA osigurava da interesi sveučilišta budu zastupani u razgovorima s ključnim čimbenicima u europskom visokom obrazovanju, a vizija organizacije je razvoj europske kulture, tehnologije, ekonomije i društva kroz razvoj akademske zajednice

Piše: IVAN PERKOV

Europska asocijacija sveučilišta (EUA) najveća je i najmasovnija organizacija koja predstavlja europska sveučilišta. Na institucijama uključenima u EUA studira više od 17 milijuna studenata na više od 850 sveučilišta u 48 zemalja. Kao glas sveučilišta u Europi, EUA radi na boljitku institucija članica i visokog obrazovanja u cjelini. Utemeljena je 2001. godine u Salamanci spajanjem Asocijacije europskih sveučilišta i Unije rektorskih konferencija Europske unije. Glavni je motiv bio harmonizacija europskog visokoobrazovnog prostora i veći stupanj suradnje među sveučilištima, posebno nakon donošenja Bolonjske deklaracije 1999. Zanimljivo je napomenuti i da je konferencija na kojoj su doneseni strateški ciljevi i odrednice organizacije održana u Dubrovniku 2001.

Hrvatska sveučilišta i Rektorski zbor – članovi EUA

Postoji više stupnjeva članstva u organizaciji: individualno punopravno i individualno suradničko članstvo (odnosi se na sveučilišta i znanstvene institucije), kolektivno punopravno i kolektivno suradničko članstvo (odnosi se na rektorske konferencije/zborove), a postoje i pridruženi članovi, među kojima ima i neeuropskih institucija poput Sveučilišta Queensland iz Australije ili Scholars at Risk Networka iz SAD-a. Hrvatska daje pet punopravnih individualnih članova – Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Splitu, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Sveučilište u Zadru i Sveučilište u Rijeci, a Hrvatski rektorski zbor je punopravni kolektivni član. Osim iz članica Europske unije, članovi dolaze i iz Rusije, Turske, zemalja Kavkaza, zemalja naše regije, a svoga predstavnika ima i Sveta Stolica.

Organizaciju EUA vode tri temeljna tijela: Upravni odbor s devet članova na čelu s predsjednikom i dva pot-

predsjednika koji se biraju iz redova bivših ili sadašnjih rektora europskih sveučilišta; Vijeće koje čine predsjednici nacionalnih rektorskih konferencija (hrvatski predstavnik je rektor zagrebačkog sveučilišta prof. Damir Boras) i Generalna skupština, koju čine sve institucije članice. Generalna skupština zasjeda barem jednom godišnje i ona je zadužena za strateško pozicioniranje organizacije te izbor upravnog odbora i vijeća.

Misija: boljitak europskog visokog obrazovanja

EUA omogućuje institucijama članicama da oblikuju i utječu na donošenje politika povezanih s visokim obrazovanjem iznanošću. Stalnom suradnjom s Europskom komisijom i Europskim parlamentom

nje jedinstvenog europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) te pružaju potporu unaprjeđenju bolonjskog sustava studiranja. Neke od ključnih točaka u tim procesima su sustav osiguravanja kvalitete, međusveučilišna i međunarodna mobilnost, programi cjeloživotnog učenja, pomoć studentima i diplomantima pri zapošljavanju i stvaranje sveobuhvatnog kvalifikacijskog okvira.

Trenutni dvogodišnji program rada EUA temelji se na misiji i strateškim ciljevima organizacije. Programске okosnice su kreiranje razvojnih politika, projekata i drugih aktivnosti koje će se implementirati u idućem razdoblju. U obzir su uzete i najavljene promjene u načinu financiranja projekata i istraživanja od Eu-

2020.), „Modernizacijska agenda“ i „Transatlantsko trgovinsko i investicijsko partnerstvo“ (TTIP) (O negativnim stavovima EUA o velikim trgovinskim sporazumima i komercijalizaciji obrazovanja već smo pisali u Universitasu); 3. nastavak praćenja digitalizacije obrazovanja, uzimajući u obzir pedagoške perspektive, kao i utjecaj digitalizacije na menadžment, komunikacije, suradnju i internacionalizaciju akademske ponude.

Na polju istraživanja i inovacija ključne točke su: 1. povećanje vidljivosti i utjecaja sveučilišnih istraživanja te jačanje njihove ključne uloge u pripremi sljedeće generacije istraživača, profesionalaca i stručnjaka. Sveučilišna istraživanja (njihovi nalazi) trebaju imati i više

EUA osigurava da interesi sveučilišta budu zastupani u razgovorima s ključnim čimbenicima u europskom visokom obrazovanju. EUA lobira za europska sveučilišta u razvoju i revizijama europskih politika, programa i instrumenata financiranja.

Ciljevi EUA su promicanje i čuvanje sveučilišnih vrijednosti i sveučilišne autonomije, rad na koherentnom sustavu europskog visokog obrazovanja i znanosti, davanje aktivne potpore sveučilištima u razvoju kvalitete obrazovanja i istraživanja, razvoj suradnje među partnerskim sveučilištima i razvoj partnerskih odnosa između Europe i ostatka svijeta u području visokog obrazovanja.

Vizija organizacije je razvoj europske kulture, tehnologije, ekonomije i društva u cjelini kroz razvoj akademske zajednice. Europska sveučilišta u budućnosti EUA vidi kao napredne i ugledne institucije sa širokim spektrom programa koje će tvoriti jedinstveni prostor europskog obrazovanja.

EUA i njezine članice snažno podržavaju stvara-

ropske komisije u razdoblju 2014.-2020., u kojem se očekuje manje sredstava za obrazovanje, pa ih treba maksimalno učinkovito iskoristiti.

Programski ciljevi i zadaci EUA

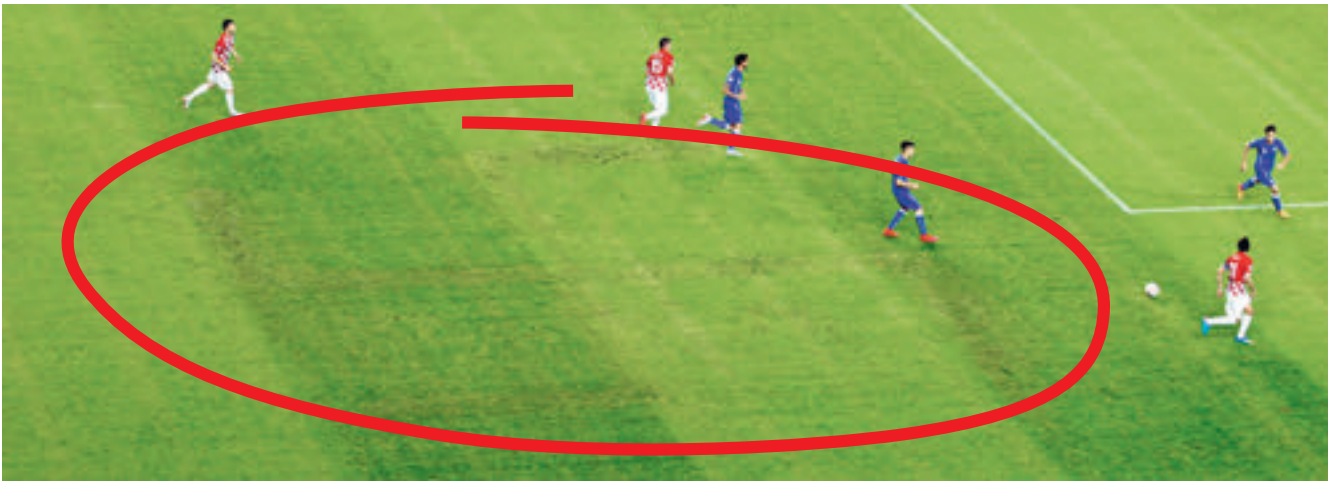
Program se temelji na razvijanju politika, komuniciranja i projektnog rada u pet ključnih područja, a to su: 1. Učenje i poučavanje; 2. Istraživanje i inovacije; 3. Internacionalizacija; 4. Upravljanje i financiranje; 5. Institucionalni razvoj.

Neki od specifičnih ciljeva EUA na polju procesa učenja i poučavanja su: 1. pomoć u oblikovanju sljedeće faze Bolonjskog procesa (prošla faza završena je u svibnju 2015. Erevanskom konferencijom) u kojoj EUA predlaže značajne napretke u procesima učenja i poučavanja na europskim sveučilištima; 2. informiranje i utjecaj na proces donošenja politika koje su direktno povezane s visokim obrazovanjem ili imaju snažan utjecaj na njega kao što su „Strateški okvir – Obrazovanje i osposobljavanje 2020.“ (ET

utjecaja na kreiranje politika (u pripremi je i deklaracija EUA o ovom pitanju); 2. utjecaj na implementaciju politika povezanih s pristupom bazama istraživanja i zaštite autorskih prava.

EUA će nastaviti raditi na analizi trendova u javnom financiranju visokog obrazovanja te praćenju stupnja sveučilišne autonomije i načinima upravljanja javnih sveučilišta. Posebni napor će se uložiti u pomaćanje institucijama članicama u razumijevanju i korištenju financijskih sredstava iz programa Horizont 2020. Organizacija raspolaže i s više baza podataka s korisnim podacima i resursima za institucije članice.

Europska asocijacija sveučilišta čijem radu doprinosi i Hrvatski rektorski zbor i pet naših sveučilišta važan je, dakle, čimbenik u kreiranju politika visokog obrazovanja, a samim time i u kreiranju europskog društva sutrašnjice. EUA na godišnjoj razini provodi cijeli niz aktivnosti i organizira konferencije o važnim pitanjima o kojima ćemo svakako izvještavati u ovom listu.

Kukasti križ na travnjaku Poljuda - Benjamin Perasović kritizira senzacionalistički medijski pristup temi navijača kao nasilnih ekstremnih desničara, te ističe kako je desničarstvo kod značajnog dijela navijača često tek simboličke prirode

(Ne)demokratski potencijali mladih u Hrvatskoj

Piše: **VANJA DERGIĆ**

U zborniku radova urednica **Vlaste Ilišin, Anje Gvozdanić i Dunje Potočnik** pod nazivom "Demokratski potencijali mladih u Hrvatskoj" prikazuju se radovi domaćih stručnjaka nastali na temelju izlaganja održanih na istoimenom znanstvenom skupu u organizaciji Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu i Centra za demokraciju i pravo "Miko Tripalo". Autori se u svojim radovima bave pitanjem koje možemo iščitati iz samog naslova, a koje propituje demokratske potencijale mladih u Hrvatskoj.

U svom radu **Vlasta Ilišin** govori o paradoksima demokratskog potencijala mladih u suvremenom društvu, gdje možemo vidjeti kako kod mlade generacije odrasle u demokratskom sustavu pada potpora demokratskom poretku. Dolazi do smanjenja političke participacije i djelovanja, kao što su izlasci na izbore, no raste broj onih koji svoje djelovanje ostvaruju kroz rad u udruženjima. Također, Ilišin ističe paradoks kako je broj onih koji pristupaju raznim političkim strankama dvostruko veći od onih koji iskazuju povjerenje tim političkim institucijama. Ipak, ističe da se odnos mladih prema politici u Hrvatskoj ne razlikuje mnogo od odnosa njihovih vršnjaka iz drugih zemalja.

Kome mladi vjeruju?

Kroz prikaze dijelova međunarodnog istraživanja MYPLACE-a, **Renata Franc i Vanja Medugorac** predstavili su rezultate koji se odnose na nisku razinu povjerenja mladih u Hrvatskoj u nacionalne političke institucije. Autori napominju kako takvi rezultati ne trebaju biti shvaćeni kao prikaz nedemokratske

Neprepoznavanje demokratskog potencijala mladih od strane političkih elita u Hrvatskoj pokazuje da se problemi mladih još uvijek nisu nametnuli kao relevantna tema u političkim procesima

sti mladih, nego više kao nedostatak povjerenja i nezadovoljstvo političarima, te trenutnim stanjem u društvu. Kada se promatra socijalno povjerenje među studentima, **Anja Gvozdanić** ističe već prije primijećeno političko, ali i socijalno nepovjerenje. Takvi nalazi su zabrinjavajući ako uzmemo u obzir da je razina socijalnog povjerenja povezana s efikasnošću institucija - što su institucije efikasnije, očekivati je da će razina socijalnog povjerenja među građanima biti veća.

Jedan od bitnih faktora kod problematiziranja demokratskog potencijala mladih u Hrvatskoj je njihov odnos prema povijesti, a tim se pitanjem u svom radu bavio **Marko Mustapić**.

Iako su rezultati koji se odnose na mlade u Zagrebu dio istraživanja koje je obuhvatilo 14 drugih zemalja, oni pokazuju kako se domaća mladež svojim interesima i stavovima o povijesti ne razlikuje značajno od stavova svojih vršnjaka iz drugih zemalja. Ipak, može se primijetiti kako je interes za povijest poprilično nizak, dok se pitanju obilježavanja povijesnih događaja ipak pridaje veća važnost. I **Nebojša Blanuša** ističe distanciranost mladih po pitanju povijesti i vlastitog shvaćanja važnosti poznavanja povijesnih događaja. No, primjećuje se sve manja želja mladih da se pozicioniraju uz određeni politički svjetonazor, ali i veću spremnost za kritičko propitkivanje događaja iz Domovinskog rata, te suočavanje s traumatičnim događajima iz prošlosti.

Navijači: ekstremna desnica ili subkultura?

Govoreći o demokratskim potencijalima mladih, **Dražan Lalić** u svom tekstu o nogometnim navijačima kao ekstremnim desničarima navodi kako među njima postoji određeni autoritarni potencijal. Iako autor ističe slabljenje poja-

ve nacionalizma i šovinizma kod većeg dijela populacije, ipak navodi kako su te pojave ostale bitne odrednice kolektivnog vrijednosnog sustava pripadnika Torcida, BBB-a, Kohorte i drugih. Međutim, ističe kako određene rasističke poruke navijača treba promatrati u kontekstu provokacije i želje za dobivanjem pozornosti javnosti, ali i kao ponašanje određeno društvenim i političkim patologijama. Promišljajući o trima pojmovima - subkultura, (neo)pleme i društveni pokret, **Benjamin Perasović** svojim se radom referira na nalaze trogodišnjeg etnografskog istraživanja jezgre Torcida iz Splita. Perasović kritizira senzacionalistički medijski pristup temi navijača kao nasilnih ekstremnih desničara, te ističe kako je desničarstvo kod značajnog dijela navijača često tek simboličke prirode. Štoviše, vraćajući se na početnu problematiku zbornika, ističe postojanje demokratskog potencijala među navijačima kroz senzibilizaciju širih dijelova društva za probleme korupcije i nedemokratske principe vladanja unutar sportskih institucija.

Medijska (ne)vidljivost mladih

Govoreći o medijskom prepoznavanju uloge mladih u političkom i društvenom životu, **Gordana Vilović** predstavlja je vlastitu analizu članaka

objavljenih za vrijeme izborne kampanje za Europski parlament 2014. godine od strane dviju najvećih nacionalnih dnevnih novina. Analizom zastupljenosti, primjećuje se zanemarivanje tema budućnosti i perspektive mladih. Uz manje od 10% spominjanja problema mladih u analiziranim tekstovima, autorica sarkastično zaključuje kako "o mladima i njihovim problemima ne treba izvještavati jer će ionako većina uskoro otići iz Hrvatske za nekim boljim životom" (Vilović, 2015:222). Na taj se zaključak odlično nadovezuje rad **Nade Zgrabljić Rotar** koji govori o potencijalu neprofitnih medija - koji često uskaču kao prilika za kritičko propitkivanje marginaliziranja mladih - u jačanju demokratskih snaga te društvene skupine.

Politike za mlade

Marko Kovačić u svom radu analizira politiku za mlade u Hrvatskoj te zaključuje kako su, zbog nedostatka političke i društvene moći, marginalizirani od strane političkih elita, a rezultat je manjak lokalnih programa za mlade. Rad **Berta Šalaja** propituje početak ozbiljnog rada na razvoju političke kulture mladih kroz donošenje novog programa građanskog odgoja i obrazovanja.

Kroz radove domaćih autora zaključujemo kako dolazi do sustavnog propuštanja prilike od strane političkih elita u Hrvatskoj da se prepoznaju demokratski potencijali mladih. Drugim riječima, problemi mladih još uvijek se nisu nametnuli kao relevantna tema u političkim procesima.

U svakom slučaju, potrebno je shvatiti stvarni potencijal koji leži u kvalitetnom i sustavnom bavljenju politikama za mlade, koje bi pred njima otvarale, a ne zatvarale mogućnosti. No, do toga može doći tek kada politiku motivira stvarna želja za promjenom, a ne isključivo želja za moć.

Za Greb

NAGRADA BIOLOŠKOG ODSJEKA PMF-a Najbolji predavač Zvonko Ternjej

Druga Nagrada **Srećko Jelenić** Biološkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta za najboljega predavača iz područja biologije u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj dodijeljena je profesor Zvonku Ternjeju iz virovičke Gimnazije Petra Preradovića.

SPORAZUM S KOREJSKIM SVEUČILIŠTEM ULSAN

Jačati suradnju obrazovnih institucija

7. siječnja potpisan je Memorandum o sporazumijevanju između Sveučilišta u Zagrebu i korejskoga Sveučilišta Ulsan. Njime je uspostavljena suradnja u svrhu razvoja akademske i kulturne razmjene u području obrazovanja, istraživanja i ostalih aktivnosti, a u skladu su s internacionalizacijom visokoga obrazovanja. Nakon potpisivanja Sporazuma održan je okrugli stol pod nazivom „Cooperation among academic communities and shipbuilding industry“.

MEĐUNARODNI BURCH UNIVERZITET IZ SARAJEVA

Posjet profesora Akbarova

Prorektor **Miloš Judaš** 14. siječnja ugostio je svoga kolegu **Azamata Akbarova**, koordinatora za međunarodnu i međuniverzitetsku suradnju na Međunarodnom Burch Univerzitetu u Sarajevu. Profesor Akbarov predstavio je aktivnosti Burch Univerziteta kojima je cilj razvijati međunarodnu suradnju i ostvarivati kvalitetno rangiranje među sveučilištima Bosne i Hercegovine. Naglasio je i već postojeću suradnju s Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu na kojemu je na dan posjeta održao predavanje iz svojega područja.

PREDAVANJE HRVATSKE SEKCIJE IEEE

'Do Amerike i nazad – hrvatsko, američko i životno obrazovanje'

Odjel za obrazovanje Hrvatske sekcije IEEE-a (*Institute of Electrical and Electronics Engineers*) organizirao je 18.

siječnja predavanje "Do Amerike i nazad – hrvatsko, američko i životno obrazovanje", koje je održao docent Dubravko Babić sa Zavoda za radiokomunikacije Fakulteta elektrotehnike i računarstva. Dubravko Babić diplomirao je na Fakultetu elektrotehnike i računarstva, a magistrirao i doktorirao na Sveučilištu u Kaliforniji u Santa Barbari. Veći dio karijere proveo je u Silicijskoj dolini u Kaliforniji.

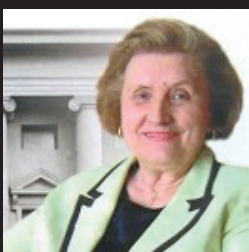
Rijeka

BLAGDANSKO PRIMANJE

Zahvalnice znanstvenicima, umjetnicima i studentima

Na Rektoratu Sveučilišta u Rijeci održano je tradicionalno Blagdansko primanje za nagrađene znanstvenike, umjetnike i studente. Tradicionalnom primanju ove su se godine odazvali svi raniji rektori riječkog Sveučilišta te bivši ministar znanosti, obrazovanja i sporta Dragan Primorac. Ovom prigodom su zahvalnice je dobilo 20 zaslužnih znanstvenika i umjetnika, te 7 studenata.

PREDSTAVLJEN ZBORNIK

U čast prve rektorice u povijesti Hrvatske

Dana 11. siječnja u rektoratu održano je predstavljajući Zbornik

u čast prof. emerit. Katice Ivanišević, jedine ranije rektorice Riječkog sveučilišta te prve rektorice u povijesti Hrvatske. Zbornik je nastao u povodu njenog osamdesetoga rođendana, a predstavljen upravo na njezin 81. rođendan. Zbornik su uredili Marija Turk, Milorad Stojević, Goran Kalogjera, Diana Stolac, Estela Banov i Aleksandar Mijatović.

NEVEN PROTIĆ

MEDICINSKI FAKULTET

180 milijuna kuna vrijedna oprema

U sklopu tradicionalnih Dana Medicinskog fakulteta i obilježavanja 60. obljetnice Fakulteta, 16. prosinca održana je tribina pod nazivom Mogućnosti korištenja znanstvene opreme dobivene kroz projekt "Razvoj istraživačke infrastrukture na Kampusu Sveučilišta u Rijeci". Tribinu je otvorio rektor Pero Lučin, a prorektorica za investicije i razvoj i voditeljica Nevenka Ožanić predstavila je projekt vrijedan 180 milijuna kuna.

SVEUČILIŠNI SAVJETOVALIŠNI CENTAR

Istražite i ocijenite "SkRlptu"

Sveučilišni savjetovališni centar poziva studentice i studente da istraže "SkRlptu" (www.skripta.uniri.hr). U SkRlpti studenti mogu pronaći informacije o obvezama i pravima studenata, potpori za studente s invaliditetom, preporuke za uspješnije studiranje i poboljšanje kvalitete života, praktične savjete vezane za smještaj, studentske poslove te ostale studentima važne informacije.

UZ PRIJEDLOG STAVOVA REKTORSKOG O vrednovanju znanstvenih i promicanju otvo

Rektorski zbor poziva nacionalna tijela koja provode vrednovanja pojedinaca ili institucija na modernizaciju i demokratizaciju postupka vrednovanja, na način da se uvažava svaka publikacija, aktivnost i postignuće koji ostvaruju utjecaj u globalnoj znanstvenoj zajednici

PRIREDIO: IVAN PERKOV

Pri vrednovanju znanstvenih organizacija i sastavnica sveučilišta, vrednovanju doktorskih studijskih programa, utvrđivanju mentorskih kapaciteta, izradi kriterija za znanstveno napredovanje te dodjeljivanju financijskih potpora za znanstvena istraživanja potrebno je razraditi višesložne kriterije kojima se vrednuju uloženi osobni i institucijski kapaciteti i ishodi znanstvenog rada.

Jedan od najvažnijih mjerljivih ishoda znanstvenog rada jesu znanstvene publikacije u recenziranim znanstvenim časopisima. S obzirom na intenzivan razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologija, vrednovanje znanstvenih časopisa, praćenje citiranosti i sustav znanstvenog izdavaštva značajno su se promijenili. Zato je potrebno sustav vrednovanja znanstvenih časopisa prilagoditi postojećem trenutku tehnološkog razvoja, trendovima otvorenog pristupa znanstvenim informacijama i istraživačkim podacima koji se financiraju javnim sredstvima te demokratičnosti i transparentnosti vrednovanja pojedinca i organizacija, prema načelima *Deklaracije o otvorenom pristupu* koju je grupa stručnjaka za otvoreni pristup znanstvenim informacijama objavila u listopadu 2012. i koju su do sada podržala brojna Ministarstva, ustanove i pojedinci. Republika Hrvatska i njezine institucije trebaju pratiti politike Europske unije, zaključke Europskog vijeća i Europske komisije. Europska unija svoje aktivnosti vezane uz osuvremenjivanje znanstvene komunikacije započela je 2004., da bi otvoreni pristup znanstvenim publikacijama proglasila obveznim za sve ugovorene projekte unutar okvira *Horizon 2020* (2014-2020). Ujedno je za određena znanstvena područja propisana obveza sustavnog pohranjivanja i otvorenog pristupa istraživačkim podacima. Svoju strategiju otvorene znanosti Europska komisija podržava i promiče putem brojnih projekata kao što su OpenAIRE, PASTEUR4OA, FOSTER, RECODE, SERSCIDA i dr. u kojima Hrvatska kao partner i suradnik sudjeluje aktivno od 2013.

Problem s WoS-om

Za znanstvenu publicistiku važno je da bude vidljiva (indeksiranje u relevantnim bazama podataka i otvoreni pristup), a da se mjerenje njenog utjecaja provodi uvažavajući svih trendova prisutnih

O publiciranju i dostupnosti znanstvenih informacija

Na 1., listopadskoj sjednici Rektorskog zbora otvorena je rasprava o temi dalekosežna značaja za našu akademsku i cjelokupnu znanstvenu zajednicu - o publiciranju i dostupnosti znanstvenih informacija. Konstatirano je kako je praksa pokazala veliku neuravnoteženost u ocjenjivanju ili vrednovanju znanstvenog rada; i u sadržaju, i kod napredovanja pojedinaca i ocjenjivanja institucija i projektnih prijedloga. Akcent je bio na neuravnoteženosti u ocjenjivanju najvažnijeg ishoda znanstvenog rada - znanstvenih publikacija. Zbog pokušaja da se utjecaj znanstvenih radova ocjenjuje kroz samo jedno mjerilo neke su se znanstvene discipline pa i cijelo društveno područje osjećali zakinutima o čemu se vrlo oštro i polemiziralo. Naglašeno je da se mjerenje može i mora demokratizirati jer tehnologija to omogućuje i jer je nužno reafirmirati temeljno načelo akademskog rada, a to je istorazinska procjena. To je i nacionalni interes jer je Hrvatska po broju časopisa svjetska velesila, a mi kroz ishitrene politike *de facto* negiramo ono što naši znanstvenici rade. Zaključeno je da se o radnom materijalu koje je obrazložio rektor Pero Lučin zatraže očitovanja svih zainteresiranih. U narednim će brojevima *Universitas* sutavno izvještavati o ovoj temi, počevši od reakcija Srca i Instituta za migracije koji su svoje podneske dostavili do zadanog roka od 15. siječnja.

u razvoju bibliometrije, scientometrije i webometrije, pri čemu se citiranost smatra samo jednim od elemenata metričke. Pod relevantnim bazama podataka, koje unapređuju pronalaženje i pristup, podrazumijevaju se i utjecajne i selektivne baze podataka određenih znanstvenih područja (npr. *Medline* za područje biomedicine, *PsycINFO* za područje psihologije, *ABI/INFORM* za područje ekonomije i sl.), te ugledne i popularne interdisciplinarne baze podataka kao što su *Web of Science Core Collection*, *Scopus*, *DOAJ* i dr.

Prilikom vrednovanja znanstvenih časopisa, pogrešno je vrednovanje isključivo temeljiti na časopisima koje indeksiraju znanstvene baze podataka objedinjene u *Web of Science* (WoS) iz sljedećih razloga:

- pristup bazama i citiranosti temelji se na pretplati, što znači da pristup nije omogućen izvan znanstvenih organizacija za koje Hrvatska plaća pretplatu niti su podaci dostupni široj javnosti;
- *Web of Science Core Collection* uključuje svega 12.500 časopisa, dok *Book Citation Index* uključuje 60.000 knjiga, a *Conference Proceedings Citation Index* 160.000 zbornika konferencija (*Conference proceedings*);
- evidencija citiranja je ograničena samo na časopise, knjige i konferencijska priopćenja koja su indeksirana u bazama objedinjenim u bazama podataka WoS;
- velik broj časopisa s otvorenim objavljivanjem (*open*

access) nije uključen u baze WoS niti se prihvaća kao citat iako je iz javne dostupnosti razvidno da neki znanstveni rad ostvaruje utjecaj (impakt) kroz citiranje u *open access* časopisu;

- ne vrednuje se utjecaj (impakt) nekog znanstvenog rada na druge javne publikacije koje su dostupne online, čime se zanemaruje dio utjecaja znanstvenog rada.

Zanemarivanje dijela utjecaja znanstvenog rada

Budući da je nužno postojanje referentnih baza podataka pri razvoju nacionalnih i institucijskih politika, uz časopise koji se indeksiraju u bazama podataka WoS, potrebno je uvrstiti časopise koje indeksira i baze podataka *Scopus* te *Directory of Open Access Journals* (DOAJ).

Baza *Scopus* pokriva oko 20.000 znanstvenih časopisa iz svih znanstvenih područja te uključuje i patente. Kao i WoS, pretraživanje baze *Scopus* je u sustavu pretplate i nije dostupno široj javnosti. S druge strane, vrednovanje časopisa, znanstvenih organizacija i istraživačkih sustava dostupno je online bez pretplate (kroz *SCImago Journal & Country Rank*, *SJR*), što omogućuje pristup najširej javnosti u rezultate koje postižu znanstveni sustavi te kvalitetu znanstvenih časopisa. No, kako su podaci *SJR*-a temeljeni na *Scopus* bazi podataka, podaci o rezultatima pojedinca nisu dostupni javnosti. Kao i u slučaju WoS, evidencija citiranja je ograničena samo na časopise koji su indeksirani

u bazi *Scopus*. Velik broj časopisa s otvorenim pristupom (*open access*) nije uključen u bazu *Scopus*, niti se prihvaća kao citat iako je iz javne dostupnosti razvidno da neki znanstveni rad ostvaruje utjecaj (impakt) kroz citiranje u *open access* časopisu. Ovakva metodologija ne vrednuje ni utjecaj (impact) nekog znanstvenog rada na druge javne publikacije koje su dostupne online, čime se zanemaruje dio utjecaja znanstvenog rada.

Uključiti časopise s otvorenim pristupom

Za hrvatski znanstveni sustav je od iznimne važnosti činjenica da je 139 hrvatskih časopisa indeksirano u bazi *Scopus*, odnosno u sustavu pretraživanja *SCImago* instituta, koji nudi i servise rangiranja institucija i pojedinih područja.

Directory of Open Access Journals (DOAJ) indeksira časopise s otvorenim pristupom koji zadovoljavaju visoke standarde kvalitete i koriste *peer review*. Svojim novim kriterijima DOAJ osim otvorenog pristupa uvjetuje i niz drugih kriterija koji jamče dobre uredivačke politike časopisa. U bazi podataka se trenutno nalazi preko 10.000 časopisa.

Prilikom razrade dijela kriterija koji se temelje na znanstvenim publikacijama potrebno je uzeti u obzir sve znanstvene publikacije koje indeksiraju WoS, *Scopus* i *DOAJ* te je za utvrđivanje statusa publikacije, a posljedično i statusa pojedinca ili institucije koji iz toga proizlazi, potrebno koristiti javne internetske servise. Pored navedenih baza podataka, ako postoje potrebe pojedinih disciplina, preporučuje se uključiti i ostale međunarodno relevantne baze koje zadovoljavaju kriterije kvalitete i vrednovanja.

Mjerenje utjecaja svih vrsta znanstvenih aktivnosti

Zato Rektorski zbor poziva nacionalna tijela koja provode vrednovanja pojedinaca ili institucija (Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, Agencija za znanost i visoko obrazovanje) te znanstvene organizacije (sveučilišta, sastavnice sveučilišta, instituti) na modernizaciju i demokratizaciju cijelog postupka vrednovanja. Svaka znanstvena publikacija, znanstvena aktivnost i znanstveno postignuće koje ostvaruje utjecaj u globalnoj znanstvenoj zajednici su vrijedni i trebaju biti vrednovani. Današnja tehnologija omogućuje finu razradu servisa i mjerenje utjecaja znanstvene publikacije, znan-

ZBORA nanstvenoga rada renog pristupa

Srce podržalo međunarodnu inicijativu o otvorenoj znanstvenoj komunikaciji

U razdoblju od 19. do 25. listopada 2015. godine obilježavao se osmi Tjedan otvorenog pristupa, međunarodna inicijativa podizanja svijesti o otvorenoj znanstvenoj komunikaciji koju podupiru ustanove i entuzijasti iz cijelog svijeta. Tema ovogodišnjeg Tjedna bila je „Otvoreni za suradnju“ (Open for collaboration), stoga je naglasak bio na suradnji i informiranosti akademske i istraživačke zajednice koja je temelj za omogućavanje slobodnog protoka znanstvenih informacija.

Srce je već niz godina aktivno uključeno u promociju i primjenu otvorenog pristupa u Hrvatskoj, stoga smo se ove godine priključili i obilježavanju Tjedna otvorenog pristupa. Za potrebe sudjelovanja i u svrhu podizanja svijesti o toj temi izdan je informativni plakat o prednostima koje načela i primjena otvorenog pristupa donose svim čimbenicima akademske i istraživačke zajednice te gospodarstvu i društvu u

cjelini. Pritom je važno istaknuti veću dostupnost informacija, znanja i obrazovanja svima u društvu, ubrzanje

istraživanja i primjene rezultata tih istraživanja u društvu, unaprjeđenje transparentnosti, kvalitete rada i rezultata te,

na kraju, vidljivosti i ugleda obrazovnih i istraživačkih institucija i pojedinaca koji djeluju u njima.

Osim informiranja javnosti o tome što je otvoreni pristup i koje su njegove prednosti, plakat donosi i informacije o najvažnijim servisima Srca koji služe sustavnoj brizi za podatke, omogućavaju objavljivanje u otvorenom pristupu ili pridonose otvorenom obrazovanju. Plakat se može preuzeti u PDF formatu na web-stranici <http://www.srce.unizg.hr/otvoreni-pristup/oa-i-oer-u-srcu/>. Pozivamo zainteresirane da ga preuzmu i podijele s drugima da bismo potvrdili da smo otvoreni za suradnju, otvorenu znanost, otvoreno obrazovanje. Više o toj temi možete pročitati na web-stranicama <http://www.srce.unizg.hr/otvoreni-pristup/>, a za sve dodatne informacije obratite nam se na mail adresu...

LJILJANA JERTAC

Otvoreni pristup
(Open Access)
Zašto

PREDNOSTI KOJE DONOSI OTVORENI PRISTUP

Državne institucije, gospodarstvo i društvo u cjelini:

- brži i bolji pristup rezultatima istraživanja
- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća
- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća

Ustanove:

- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća
- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća

Knjižnice:

- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća
- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća

Istraživači i znanstvenici:

- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća
- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća

Studenti:

- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća
- veća vidljivost i utjecaj ostvarenih rezultata
- veća transparentnost i odgovornost
- veća suradnja i suradnja
- veća kvaliteta rada i dostignuća

Srce aktivno potiče i podržava načela otvorenog pristupa. Srce je podržalo Hrvatsku deklaraciju o otvorenom pristupu te u rujnu 2014. usvojila dokument **Politika otvorenog pristupa**. U 2015. godini Srce je podržalo Hašku deklaraciju o otvorenju znanja u digitalnom dobu (The Hague Declaration on Knowledge Discovery in the Digital Age).

Objavljivanje u otvorenom pristupu:

Otvoreno obrazovanje:

stvene aktivnosti i znanstvenog postignuća. Stoga svaki pojedinac treba imati pravo izraditi portfelj svojih aktivnosti a vrednovanje portfelja ne smije se (čak štoviše, treba prekinuti s tom praksom) temeljiti na pukom zbrajanju, često administrativnom. Također treba ukinuti praksu prema kojoj se za prosudbu doprinosa pojedinaca koriste pogrešni metrički pokazatelji namijenjeni prosudbi popularnosti časopisa (npr. *Journal Impact Factor*). *Peer review* proces potrebno je reafirmirati i očuvati kao temeljnu vrijednost te primjenjivati na načelima dobrih praksi. No, potrebno je *peer review* primjenjivati kritički, posebice kada se radi o natjecanju pojedinaca ili ideja i kada je za sve potrebno osigurati iste uvjete. Uvažavati i poticati treba također nove i pozitivne trendove u području *peer review-a*, kao što je npr. *open peer-review*.

Napustiti zastarjele načine vrednovanja

Od mrežnih servisa, Rektorski zbor smatra najpogodnijim *Google Scholar* servis. *Google Scholar* sustavno indeksira Hrvatsku znanstvenu bibliografiju CROSB, portal hrvatskih časopisa u otvorenom pristupu HRČAK, kao i postojeće institucijske i tematske repozitorije u otvorenom pristupu. Iako postoje

neke nedorečenosti u načinu funkcioniranja *Google Scholar*, primjetan je stalni razvoj i unaprjeđenja ovog servisa. Osim toga *Google Scholar* je dostupan široj javnosti i svaki pojedinac ga može prilagoditi svojim potrebama i tako doprinositi demokratičnosti i transparentnosti vrednovanja znanstvenog učinka pojedinca. *Google Scholar* omogućuje izradu profila organizacijskih jedinica, sveučilišnih sastavnica i čak cijelog sveučilišta. Nedorečenosti servisa *Google Scholar* predstavljaju manji problem za razvijanje nacionalnih i institucijskih znanstvenih politika od opredjeljivanja za samo jednu bazu podataka.

Rektorski zbor poziva sva nacionalna tijela i sve sveučilišne sastavnice da napuste zastarjele načine vrednovanja, poput, primjerice, indeksiranosti časopisa u bazi *Current Contents*. Također, promičući načela harmonizacije nacionalnih s EU politikama te najviše razine akademske čestitosti, poziva sva nacionalna tijela i sve znanstvene organizacije da promiču inicijativu otvorenog pristupa znanstvenim informacijama i provode preporuke Europske Komisije objavljene 17. srpnja 2012. Nužno je razviti politike i akcijske planove za otvoreni pristup znanstvenim informacijama koje nastaju financiranjem

javnim sredstvima potičući oba puta otvorenog pristupa, zeleni i zlatni (odgođeni i trenutni otvoreni pristup), uključujući ne samo otvoreni pristup, već i nesmetano korištenje (*libre open access*). Imajući u vidu da je Hrvatska prva od europskih zemalja prema primjeni zlatnog otvorenog pristupa (380 časopisa u otvorenom pristupu na HRČKU koji su dostupni trenutno po objavljivanju), Rektorski zbor će poticati uvažavanje hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa te promicati primjereno vrednovanje kvalitetnih uređivačkih politika. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, Hrvatska zaklada za znanost, Rektorski zbor, javna sveučilišta i javni znanstveni instituti trebaju imati *policy* dokument kroz koji jasno promiču otvoreni pristup znanstvenim informacijama na temelju načela navedenih u preporukama Europske Komisije.

Prilagoditi IT infrastrukturu otvorenom pristupu

Posebno je važan otvoreni pristup znanstvenim publikacijama i otvoreni pristup istraživačkim rezultatima. I jedno i drugo treba biti ugrađeno u: (i) sustav vrednovanja pojedinaca kroz uvjete za

zapošljavanje, napredovanje ili utvrđivanje statusa unutar akademskih programa (primjerice mentora doktorandima); (ii) sustav vrednovanja istraživačkih prijedloga (projekata) i potpora; (iii) sustav vrednovanja organizacijskih jedinica i znanstvenih organizacija. Ugledajući se na razvijene europske zemlje, aktivno treba uključiti hrvatske visokoškolske i znanstvene knjižnice u izgradnju infrastrukture koja će osiguravati organizaciju znanstvenih publikacija i trajno osiguravati otvoreni pristup, te brinuti o dugoročnom čuvanju i pohrani.

Za otvoreni pristup znanstvenim publikacijama potrebno je prilagoditi internetske servise a za otvoreni pristup istraživačkim rezultatima koji se financiraju javnim sredstvima izgraditi IT servise koji će omogućiti javnu dostupnost rezultata istraživanja, vodeći računa o intelektualnom vlasništvu, ali i činjenici da rezultati istraživanja pripadaju i onima koji ih financiraju (hrvatskim poreznim obveznicima). Posebno je važno prilagoditi javni servis za pristup rezultatima istraživanja kako bi ga mogli koristiti i poduzetnici, poduzeća i institucije javnog sektora u cilju razvoja i unaprjeđenja gospodarstva.

Rijeka

11. NAGRADE ZAKLADE Priznanja za dostignuća u znanosti i umjetnosti

Upravni odbor Zaklade Sveučilišta u Rijeci donio je odluku o dodjeli nagrade Zaklade Sveučilišta za akademsku godinu 2013./2014. Jedanaesta po redu, nagrada Zaklade i ove godine jedno je od najvrednijih priznanja javnom radu, razvoju kulture izvrsnosti i društva znanja u riječkoj akademskoj zajednici. Svečana dodjela održana je 15. siječnja u Rektoratu. Rektor Pero Lučin istaknuo je da je Zaklada zamišljena kao mjesto okupljanja i zajedništva. Ravnateljica Zaklade Iva Rinčić istaknula je da je Zaklada Sveučilišta u Rijeci, utemeljena 2002., najstarija sveučilišna zaklada u Hrvatskoj. Do sad je dodijelila više od osam milijuna kuna, financirala više od 2200 sveučilišnih aktivnosti i nagradila, uključujući i ovogodišnje

dobitnike, 73 znanstvenika, znanstvena novaka i asistenta. U kategoriji znanstvenika/ica dodijeljene su tri nagrade. Za biomedicinske i biotehničke znanosti nagrađen je profesor Alan Šustić s Medicinskog fakulteta, u kategoriji društvene i humanističke znanosti docentica Sanja Tatalović Vorkapić s Učiteljskog fakulteta te docent Vedran Kirinčić s Tehničkog fakulteta u području tehničkih i prirodnih znanosti.

U kategoriji znanstvenih asistenata/ica i novaka/inja za područje društvenih i humanističkih znanosti nagrađena je docentica Jasmina Dlačić s Ekonomskog fakulteta, za biomedicinske i biotehničke znanosti dr. sc. Tihana Tršan s Medicinskog fakulteta te u kategoriji tehničkih i prirodnih znanosti Ervin Kamenar, mag. ing. el. s Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Nagradu za umjetnika u umjetničko-nastavnom zvanju ponio je doc. art. Hrvoje Urumović s Akademije primijenjenih umjetnosti, dok nagrade za suradničko zvanje u umjetničkom području i interdisciplinarnim područjima u umjetnosti te za životno djelo nisu dodijeljene.

Nagrada Zaklade Sveučilišta u Rijeci svake se godine dodjeljuje najzaslužnijim znanstvenicima/icama, umjetnicima/icama i asistentima/icama koji su iznimnim doprinosom u znanstvenoistraživačkom, umjetničkom i nastavnom radu te javnoj djelatnosti pridonijeli razvoju znanosti i umjetnosti na Sveučilištu u Rijeci te akademskoj i široj zajednici.

Dobitnici zahvalnica su profesor Boris Pritchard za uloženi trud u unaprjeđenju rada Zaklade Sveučilišta u Rijeci, prof. emerit. Juraj Sepčić za dugogodišnja nastojanja u unaprjeđenju rada Zaklade Sveučilišta u Rijeci, Ania Škrobonja za volonterski doprinos i uspješnu suradnju na projektu „Humanitarna aukcija slika“, Akademija primijenjenih umjetnosti u Rijeci za potporu u organizaciji Humanitarne aukcije slika 2015. godine i doprinos ostvarivanju misije Zaklade Sveučilišta u Rijeci, Grad Kastav za uspješnu suradnju na projektu „Akademski zec“ 2015. te promociju Zaklade Sveučilišta u Rijeci u široj zajednici, te dioničko društvo METIS za višegodišnju suradnju pri organizaciji Humanitarne aukcije slika, kao i trajnoj potpori povezivanja akademske zajednice i gospodarstva.

MEĐUNARODNI STUDENTSKI TURNIR

Odbojkašicama prvo mjesto

Veliki uspjeh ostvarile su odbojkašice Sveučilišta u Zadru osvajanjem prvog mjesta na 19. međunarodnom studentskom košarkaškom i odbojkaškom turniru „Memorijal Vedrana Jelavića“, održanom u Dubrovniku od 17. do 20. prosinca.

Odbojkašku ekipu činile su Andrea Andrić, Ivana Batur, Andrea Bete, Josipa Blažinović, Martina Juričević, Lorana Marić, Tea Mazić, Ivana Popović, Adriana Šarunić, Matea Trifunović i Antonela Vukić. Zadar je predstavljala i muška košarkaška ekipa koja je osvojila četvrto mjesto.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

“Uvod u metodiku, interpretaciju i recepciju književnosti”

Dana 20. siječnja predstavljena je knjiga Uvod u metodiku, interpretaciju i recepciju književnosti autora Šimuna

Muse, Mirele Šušić i Marka Tokića. U predstavljanju su sudjelovali rektorica Dijana Vican, prorektor Josip Faričić, profesorice Rafaela Božić i Kornelija Kuvac-Levačić, recenzenti Vlado Pandžić, Tihomil Maštrović, Josip Lisac te suautori.

HRVATSKI STUDIJI I SVEUČILIŠTE U ZADRU

Zbornik o Antunu Barcu

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilište u Zadru, 21. siječnja u Zadru, predstavili su knjigu Zbornik o Antunu Barcu. Pozdravnu riječ održala je prorektorica Nedjeljka Balić-Nižić, a zbornik su predstavili Josip Lisac, Robert Bacalja, Katarina Ivon i Tihomil Maštrović, glavni urednik Zbornika.

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

‘Održivi razvoj i odgojno-obrazovni sustav Hrvatske’

Znanstveno-stručni skup Održivi razvoj i odgojno-obrazovni sustav Hrvatske održat će se 12. i 13. svibnja 2016. na Sveučilištu u Zadru i u Dječjem vrtiću Radost u Zadru. Pozivaju se odgojitelji, učitelji i nastavnici zaposleni u odgojno-obrazovnome sustavu, kao i sveučilišni profesori i poslijediplomski studenti na aktivno sudjelovanje na skupu.

PREDSTAVLJAMO

Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj

Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj najviše je stručno tijelo koje se brine za razvitak i kvalitetu cjelokupne znanstvene djelatnosti i sustava znanosti, visokog obrazovanja i tehnološkog razvoja u Republici Hrvatskoj. Predsjednika i članove NVZVOTR-a imenuje Hrvatski sabor iz redova znanstvenih savjetnika i redovnih profesora u trajnom zvanju i predstavnika visokih škola, te predstavnika gospodarstva, poduzetništva i sindikata. Mandat polovice članova Nacionalnog vijeća traje 4 godine, a dru-

ge polovice 2 godine nakon kojih se imenuju novi članovi. O tome čiji će mandat trajati dvije, a čiji četiri godine, odlučuje se ždrijebom. Nacionalno vijeće za svoj je rad odgovorno Hrvatskom saboru kojem podnosi i godišnji izvještaj o radu. Novčana podloga za djelovanje Nacionalnog vijeća osigurava se u Državnom proračunu Republike Hrvatske, na prijedlog Nacionalnog vijeća, a u skladu sa Zakonom. Administrativne i stručne poslove za potrebe Nacionalnog vijeća provodi Agencija za znanost i visoko obrazovanje.

Na konstituirajućoj sjednici predsjednik Nacionalnog vijeća prof. Ivo Družić kratko je iznio članovima Vijeća skicu prijedloga programa rada za mandatno razdoblje te godišnjeg programa rada koji potvrđuje ministar

i tekuća pitanja. U ‘naslijeđena’ strategijska pitanja ulaze Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (za koje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta od Nacionalnog vijeća traži mišljenje do 30. travnja o.g.), zatim Prijedlog Mreže javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih organizacija u RH, Prijedlog proglašenja Znanstvenih centara izvrsnosti te Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja i Kriterije izvrsnosti za odabir znanstvenika i nastavnika za produljenje ugovora o radu nakon 65. godine života.

U „nova“ strategijska pitanja uključena je uloga znanstveno-tehnoloških parkova kao i tehnoloških centara u realizaciji sveukupnih hrvatskih sektorskih gospodarskih strategija, ali također i analiza

potencijalnog inovacijskog, diseminacijskog i financijskog kapaciteta znanstveno tehnoloških centara u potpori i jačanju izvoznog potencijala domaćih poduzetnika, zatim analize, projekcije i preporuke za unaprjeđenje izvrsnosti, a samim time i podizanje kvalitete znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. (Prilog 2.)

Od tekućih pitanja koja će Nacionalno vijeće raspravljati nalaze se davanje mišljenja o Statutima instituta, davanje mišljenja za Ovlaštenja znanstvenim organizacijama za provođenje dijela postupka izbora u znanstvena zvanja, Potvrđivanje izvješća stručnih povjerenstava te ostali tekući predmeti u nadležnosti Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj.

Iz sadržaja rada Nacionalnog vijeća

Raspravljajući i odlučujući o pitanjima iz svoje nadležnosti Nacionalno je vijeće u više navrata obrađivalo iste i srodne teme. Stoga uz popis sadržaja rada aktualnog Nacionalnog vijeća ovdje (u zagradama) donosimo i brojeve sjednica na kojima se o pojedinim temama raspravljalo.

Pravne pretpostavke, programske odrednice, evaluacija vlastitog rada

- Poslovnik o radu Nacionalnog vijeća za znanost (0., 1.)
- Program rada za mandatno razdoblje i Godišnji program rada (1., 9.)
- Program rada NVZVOTR 2015. u realizaciji Strategije znanosti, VO i TR (8.)
- Godišnje izvješće o radu Nacionalnog vijeća za znanost 2014. (13.)

Rasprava i odluke o pitanjima nacionalne razine važnosti

- Izjednačavanje akademskih i stručnih naziva (11.)
- Prijedlozi radne skupine za mrežu javnih instituta (14.)
- Pravilnik i postupci o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja (1. 2., 4., 8., 10., 13., 15.)
- Kriteriji i Postupak za odabir znanstvenika i nastavnika radu nakon 65. godine života (1. 3., 4., 13.)
- Analiza i rasprava o realizaciji programa/strategija tehnološkog razvoja Vlade RH (6.)
- Financiranje znanstveno-istraživačkog rada u Strategiji ZOT (7., 8.)
- Izvođenje studija na daljinu (8., 10., 11.)
- Bolonjski proces - Erevanska deklaracija (11., 13.)
- Strategija pametne specijalizacije (14.)

Odlučivanje o statusnim i programskim pitanjima pojedinih institucija

- Statutarne odluke o izmjenama i dopunama Statuta Instituta (2., 3., 4., 6., 9., 11., 15.)
- Izdavanje suglasnosti za izvođenje stručnih studija na Sveučilištu (6., 11., 15.)
- Visoka škola za medije, u osnivanju – izvješće izvijestitelja (2., 3.)
- Prepuštanje dopusnica uz uvjet na rješavanje AZVO (6.)
- Znanstveni centri izvrsnosti (2., 3., 5., 8., 9., 10., 11., 14., 15.)
- Suglasnost na Odluku Sveučilišta u Zagrebu o integriranim studijima (9.)

Imenovanja

- Predlaganje članova Savjeta za financiranje znanosti i visokog obrazovanja (6., 9., 10.)
- Prijedlog izbora (popune) članova matičnih odbora (9., 10.)
- Prijedlog članova Stručnog povjerenstva i Znanstvenih odbora (12.)

Suradnja s drugim tijelima i institucijama

- Zajednička sjednica s Upravnim odborom Hrvatske zaklade za znanost (6.)
- Izvješće o radu AZVO (11.)

zovanje

SASTAV NVZVOTR-a

imenovan na konstituirajućoj sjednici 27. svibnja 2014.

PREDSJEDNIK

prof. Ivo Družić

ZNANSTVENI SAVJETNICI

U TRAJNOM ZVANJU

prof. Georg Drezner

dr. sc. Paul Stubbs

dr. sc. Katarina Horvat Levaj

dr. sc. Krešo Kadija

REDOVNI PROFESORI U TRAJNOM

ZVANJU

akademik Ivica Kostović

prof. Željko Grabarević

prof. Marko Duvnjak

prof. Ivo Družić

prof. Emilio Marin

prof. Hrvoje Kraljević

prof. Frano Barbir

PREDSTAVNICI VISOKIH ŠKOLA

dr. sc. Mladen Mauher

prof. Mladen Žinić

PREDSTAVNICI GOSPODARSTVA

dr. sc. Darko Huljentić

dr. sc. Jakob Nakić

PREDSTAVNICI PODUZETNIŠTVA

mr. sc. Mislav Balković

Agan Begić

PREDSTAVNIK SINDIKATA

prof. Krunoslav Pisk

PODRUČNA ZNANSTVENA VIJEĆA

Na 78. sjednici Nacionalnog vijeća za znanost od 19. veljače 2013. imenovani su predsjednici i članovi područnih znanstvenih vijeća i umjetničkog vijeća pri čemu se vodilo računa o zastupljenosti žena, regionalnoj zastupljenosti, zastupljenosti institucija, pokrivenosti znanstvenih polja unutar pojedinih znanstvenih područja te vrsnoći samih kandidata.

Mandat predsjednicima i članovima vijeća traje 4 godine.

Zadaca područnih vijeća je sudjelovanje u razmatranju pitanja iz nadležnosti Nacionalnog vijeća za znanost vezano za pojedina znanstvena i umjetnička područja.

ZA PRIRODNE ZNANOSTI

Prof. Ivona Marasović, IZOR, Split, predsjednica

Akademik Nikola Kallay, PMF, Zagreb, zamjenik

Akademik Andrej Dujella, PMF Zagreb

Prof. Igor Jerković, KTF, Split

Prof. Davor Pavelić, RGN, Zagreb

Prof. Mladen Petravić, Odjel za fiziku, Rijeka

Prof. Jasna Puizina, PMF, Split

Prof. Sanja Tomić, IRB, Zagreb

Dr. sc. Silvia Tomić, IZF, Zagreb

Prof. Kristian Vlahoviček, PMF, Zagreb

Ivona Marasović, IZOR, Split

ZA TEHNIČKE ZNANOSTI

Prof. Josip Brnić, TF, Rijeka, predsjednik

Prof. Pero Raos, Strojarstvo, Slavonski Brod, zamjenik

Prof. Tihomir Jukić, Arhitektura, Zagreb

Prof. Željko Lozina, FESB, Split

Prof. Dorian Marjanović, FSB, Zagreb

Prof. Dragan Poljak, FESB, Split

Prof. Jasna Prpić-Oršić, TF, Rijeka

Prof. Karolj Skala, IRB, Zagreb

Prof. Franjo Šumanovac, RGN, Zagreb

Prof. Goran Turkalj, TF, Rijeka

Josip Brnić, TF, Rijeka

ZA BIOMEDICINU I ZDRAVSTVO

Prof. Željko Grabarević, Veterina, Zagreb, predsjednik

Dr. sc. Nela Pivac, IRB, Zagreb, zamjenica

Prof. Hrvoje Banfić, Medicina, Zagreb

Prof. Boris Brkljačić, Medicina, Zagreb

Prof. Tomislav Dobranić, Veterina, Zagreb

Prof. Josip Kos, Veterina, Zagreb

Prof. Sonja Levanat, IRB, Zagreb

Prof. Bojan Polić, Medicina, Rijeka

Prof. Tatjana Škarić-Jurić, IZA, Zagreb

Prof. Zrinka Tarle, Stomatologija, Zagreb

Željko Grabarević, Veterina, Zagreb

ZA BIOTEHNIČKE ZNANOSTI

Prof. Damir Ježek, PBF, Zagreb, predsjednik

Prof. Tajana Krička, Agronomija, Zagreb, zamjenica

Dr. sc. Irena Budić-Leto, IJMK, Split

Prof. Vlado Guberac, Poljoprivredni, Osijek

Prof. Boris Hrašovec, Šumarstvo, Zagreb

Dr. sc. Tomislav Dubravac, HŠI, Jastrebarsko

Prof. Ivica Kisić, Agronomija, Zagreb

Prof. Ivan Pejić, Agronomija, Zagreb

Prof. Božidar Šantek, PBF, Zagreb

Prof. Drago Šubarić, PTF, Osijek

Damir Ježek, PBF, Zagreb

ZA DRUŠTVENE ZNANOSTI

Prof. Maja Vehovec, EI, Zagreb, predsjednica

Prof. Aleksandar Štulhofer, FF, Zagreb, zamjenik

Prof. Arsen Bačić, PF, Split

Prof. Draženka Blažić, ERF, Zagreb

Prof. Ingrid Brdar, FF, Rijeka

Dr. sc. Josip Burušić, IDZ Pilar, Zagreb

Dr. sc. Nevenka Čučković, IZMO, Zagreb

Prof. Vlatka Domović, UF, Zagreb

Prof. Marija Maja Jokić, IDI, Zagreb

Prof. Tatjana Josipović, PF, Zagreb

Maja Vehovec, EI, Zagreb

ZA HUMANISTIČKE ZNANOSTI

Prof. Sibila Petlevski, ADU, Zagreb, predsjednica

Prof. Snježana Prijić-Samaržija, FF, Rijeka, zamjenica

Prof. Ivan Balta, FF, Osijek

Prof. Jasna Čapo Žmegač, IZEF, Zagreb

Prof. Aleksandar Jakir, FF, Split

Prof. Ivan Karlić, KBF, Zagreb

Dr. sc. Stipe Kutleša, IZF, Zagreb

Prof. Julija Lozzi-Barković, FF, Rijeka

Prof. Sanja Roić, FF, Zagreb

Prof. Zrinka Jelaska, FF, Zagreb

Sibila Petlevski, ADU, Zagreb

PODRUČNO UMJETNIČKO VIJEĆE

Prof. Mladen Janjanin, MA, Zagreb, predsjednik

Prof. Slavomir Drinković, ALU, Zagreb, zamjenik

Prof. Sanja Drakulić, UA, Osijek

Prof. Maja Franković, APU, Rijeka

Prof. Bruno Gamulin, ADU, Zagreb

Prof. Kažimir Hraste, UMAS, Split

Doc. Letricija Linardić, APU, Rijeka

Prof. Joško Marušić, ALU, Zagreb

Prof. Branko Matulić, UMAS, Split

Prof. Istvan Romer, MA, Zagreb

Mladen Janjanin, MA, Zagreb

DUbrovnik

OTKRIĆE ZNANSTVENIKA IMP-A

Nova vrsta meduze u Jadranu

Meduzu *Bougainvillia triestina* prvi put je opisao Clemens Hartlaub 1911. godine. Otada se ova vrsta dva puta ukidala i ponovno prihvaćala kao zasebna vrsta od strane nekoliko znanstvenika. Tek nedavno, nakon stoljetne dvojbe, znanstvenici Instituta Mirna Batistić i Rade Garić objavili su članak u međunarodnom znanstvenom časopisu *Marine Ecology - an evolutionary perspective*

u kojem su genetičkim metodama (sekvenciranjem DNA) dokazali da je vrsta *B. triestina* zasebna vrsta. Naraste do 1 cm i zasada je pronađena u Malostonskom zaljevu, Pločama, Hvarskom kanalu i Tršćanskom zaljevu. Primjerci ove vrste su za buduća znanstvena istraživanja pohranjeni u Prirodoslovnom muzeju u Ženevi (Švicarska) i u Prirodoslovnom muzeju Dubrovnik.

PREDSTAVLJENJA KNJIGA

Protukužne mjere u Dubrovačkoj Republici

U amfiteatru sveučilišnog kampusa 15. siječnja predstavljena je knjiga *Expelling the Plague, The Health Office and the Implementation of Quarantine in Dubrovnik, 1377-1533*. Autorice Zlata Blažina-Tomić i Vesna Blažina svojim su višegodišnjim radom na širokom arhivskom materijalu dokazale postojanje organizirane i sustavne zdravstvene službe protukužnih

mjera izolacije ljudi i roba u Dubrovačkoj Republici protiv epidemija kuge. Knjigu su uz autorice predstavili Sanja Špoljar-Vržina, Vinicije B. Lupis i Nenad Jasprica.

PRIJAVE ZA STRUČNU PRAKSU

Portal Dubrovnik Press

Pozivaju se studenti Odjela za komunikologiju Sveučilišta u Dubrovniku da se prijave za obavljanje stručne prakse na portalu Dubrovnik Press, koji nudi priliku za stručnu praksu za rad u novinarstvu i kao fotoreporter. Prijave se zaprimaju do 5. veljače. Više informacija u Službi za profesionalnu orijentaciju i savjetovanje studenata.

NOVI SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ

'Financijski menadžment'

Senat Sveučilišta u Dubrovniku na sjednici održanoj 17. prosinca donio je Odluku o prihvatanju studijskog programa specijalističkog diplomskog stručnog studija „Financijski menadžment“. Sveučilište u Dubrovniku planira s izvođenjem studija započeti od akademske 2016./2017. godine, nakon što studij bude upisan u Upisnik studijskih programa u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta. Završetkom studija stječe se stručni naziv stručni/stručna specijalist/specijalistica financijskog menadžmenta, s kraticom struč. spec. oec. Studij će se izvoditi u Pločama kao izvanredni studij, a upisni kapacitet za 1. godinu studija je 20 mjesta. Opći uvjet za upis na studij je završen studij iz područja ekonomije, i to preddiplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij i ostvareno najmanje 180 ECTS bodova.

ZaGreb

NATJECANJE BUDUĆIH PRAVNIKA

Moot Court Croatia na Pravnim fakultetima

Pravničko natjecanje Moot Court Croatia ove se godine organizira u suradnji studentske udruge eSTUDENT i lokalnih organizacijskih odbora na Pravnim fakultetima u Osijeku, Splitu i Rijeci. Moot Court je simulirano suđenje, u kojem je pred studente postavljen hipotetski slučaj koji trebaju riješiti u svojstvu branitelja odnosno tužitelja u sudnici. Potrebno je pronalaziti argumente, brusiti dokaze, vješto govoriti i lucidno se snalaziti među zakonima i spisima. Ovo natjecanje vrlo je popularno diljem Europe i svijeta, a u Hrvatskoj je organizirano prvi put 2013. godine. Moot Court Croatia počeo je na inicijativu aktivnih studenata prava i članova studentske udruge eSTUDENT koji su htjeli akademskoj zajednici ponuditi novi način učenja i angažmana. Na natjecanje se mogu prijaviti studenti treće godine i viših godina u ekipama od minimalno dva, a maksimalno četiri člana. Najboljih 16 ekipa dobit će priliku usmeno raspravljati pred sudskim panelom. Svim natjecateljima ovo je jedinstvena prilika da se povežu s kolegama i pravnim stručnjacima iz cijele Hrvatske, kao i s potencijalnim budućim poslodavcima. Organizatori ističu kako je Moot Court toliko prepoznatljiv na internacionalnoj razini da certifikat o sudjelovanju može u mnogočemu proširiti sliku životopisa.

U Moot Court Croatia uključeni su profesori, asistenti, suci te neki od renomiranih odvjetničkih ureda u Hrvatskoj. Članove pobjedničke ekipe očekuje ljetna praksa u nekim od najboljih odvjetničkih ureda u Zagrebu kao i sudjelovanje na „Dubrovnik Summer School 2016“. Za članove drugoplasirane ekipe osigurane su „Osnovne obuke za izmiritelje“, a članovi ekipe s najbolje napisanim podneskom osvojit će komplet knjiga pravne tematike kao dar partnera projekta – „Narodnih novina“. Za najboljeg govornika na natjecanju rezerviran je Pravni leksikon, koji daruje Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“. „MCC mogu, bez pretjerivanja, nazvati prekretnicom u studiranju. Kao student 4. godine prijavio sam se i zajedno s kolegama doživio neprocjenjivo iskustvo. Od početka, kada je to bilo druženje ekipe i razmišljanje o argumentima u podnesku, do adrenalinom nabijenih situacija kao što su govori u finalu na Županijskom sudu u Zagrebu pred poznatim odvjetnicima, sucima i profesorima. Zaista bih svakome preporučio sudjelovanje na Moot courtu, jer tu studenti dobivaju priliku vidjeti dio svijeta odvjetništva, vrijednosti timskog rada i zajedništva. Prvo mjesto donijelo je meni i kolegama priliku provesti mjesec dana na praksi u najboljim odvjetničkim uredima u Hrvatskoj - navodi Marin Keršić, član pobjedničke ekipe iz Splita 2014. godine, koji je sada upisan na LLM studij iz teorije prava na Goethe Sveučilištu u Frankfurtu. Ove godine hipotetski će se slučaj održati iz područja obiteljskog prava. Rok za predaju pisanih podnesaka je 15. ožujka, 18. travnja je objava sudionika usmenog dijela natjecanja, 6. svibnja otvorenje usmenog dijela natjecanja na Županijskom sudu u Zagrebu, preliminarna ročišta 7. svibnja, a polufinalna i finalna ročišta 8. svibnja.

JURAJ FILIPOVIĆ

Djelo kojim struka i Split vraćaju dug FRANI GOTOVCU

PRIPREDILA: ANĐELA IVANOVIĆ

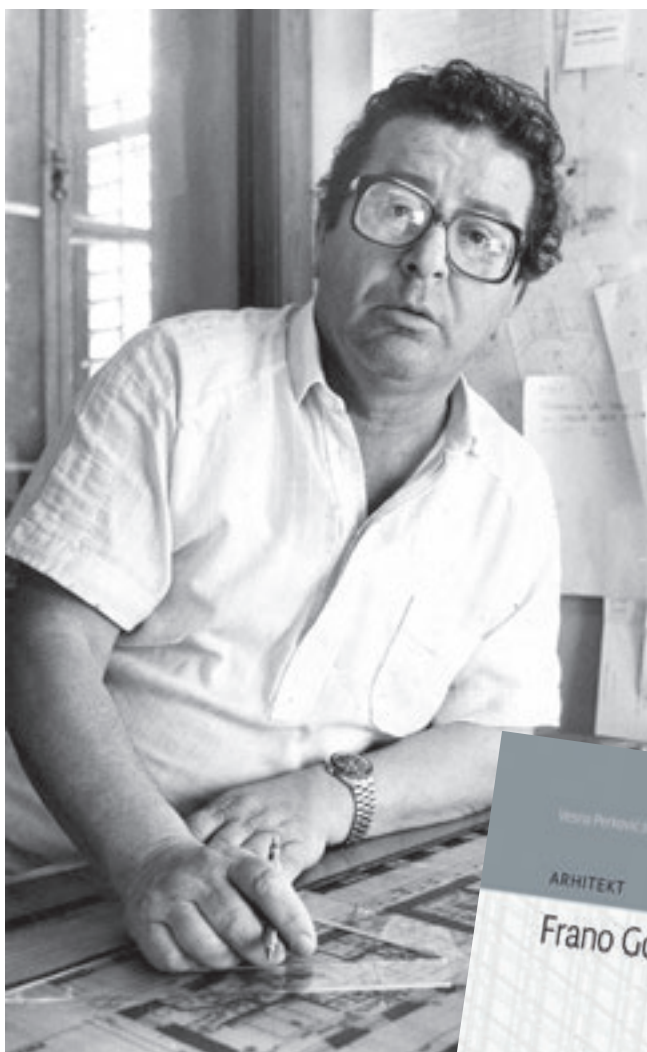
Opredijeliti se za istraživanje autorskog opusa Frane Gotovca, jednog od najznačajnijih autora splitskog arhitektonskog kruga, bio je intrigantan izbor, jer je riječ o autoru širokog spektra djelovanja. Stvarao je u prvom redu kao projektant, ali je izuzetno značajan i njegov kritičarski i publicistički rad, a likovni talent potvrdio je čak i autorstvom nekoliko stripova. Gotovac je izgradio status svojevrstne strukovne institucije, autoriteta čije sumišljenje i stavove uvažavali čak i oni koji se s njima nisu slagali. Uključivši sve navedeno, knjiga *Arhitekt Frano Gotovac* autorice Vesne Perković Jović sveobuhvatan je znanstveni rad i doprinos u obradi cjelovitog opusa velikog splitskog arhitekta. Monografija kao rezultat autoričina znanstvenoistraživačkog rada naslanja se na njezinu doktorsku disertaciju „Stambena arhitektura Frane Gotovca“, produbljuje analizu i valorizaciju opusa u kontekstu moderne, i širi obzor na cjelokupno Gotovoćevo djelovanje.

Gotovac je poznat po svome širokom arhitektonskom opusu od 1950. do 1980. godine, kao i esejističkom radu u kojem je vrlo hrabro, nadahnuto i predano objavljivao svoje stavove i kritike s ciljem profiliranja mišljenja o problemima u prostoru, urbanizmu i arhitekturi, te širim pitanjima kulture u svojoj sredini.

Nagruće prema predimenzioniranom

Split s početka njegove stručne aktivnosti obilježen je prije svega stambenom izgradnjom u kojoj Gotovac projektira i realizira široku paletu različitih tipova izgradnje, kao i strukture stanova - stambeni tornjevi, standardne višestambene zgrade, „nizovi“... Gotovac je doživio i nerazumijevanja u vlastitoj sredini, sjetimo se studija i projekata za stadion Hajduka. Gradio je i crkve, samostane, trgovačke i društvene zgrade; bio je autor širine i geste.

Nema sumnje da je tijekom 20. stoljeća Frano Gotovac jedan od najznačajnijih arhitekata u Dalmaciji. Imao je talenta, vještine i sreće da ostvari, tijekom svojega relativno kratkog života, mnogobrojne projekte

Frano Gotovac

raznovrsnih zdanja, od monumentalnih, svih namjena, do kuća za odmor. Njegove zgrade postale su sastavni elementi prostornog identiteta Splita, osobito njegove stambene zgrade popularno zvane Kineski zid i Krstarica, s imenima koja su moguće u vezi s arhitektovim nagrućem prema predimenzioniranom.

Prepoznatljive zgrade s imenom i identitetom

Gotovcu kao pravom arhitektu, u izvornom smislu tog pojma, nije bila važna tek primarna funkcija već i estetska dimenzija. Njegova ostvarenja imaju izrazito ekspresivnu morfologiju i stoga su njegove zgrade imenovane, prepoznatljive i izraženog identiteta. Jedna je od njegovih zgrada, vjerojatno zbog boje, prozvana Čokolino. Poseban autorski opus vezan je za Omiš, od urbanističkog plana i izbora lokacija za različito stanovanje do, za to

vrijeme, pionirskog i atraktivnog kaskadnog stanovanja, što je bio oblikovni i funkcionalni doprinos na ovoj topografski specifičnoj lokaciji.

Pravi biseri su njegove kuće za odmor, koje kazuju koliko je Gotovac bio senzibiliziran u oblikovanju za poznatog korisnika, njegove posebnosti življenja, posebno u vanjskim prostorima, dvoru, terasama i prirodnom okolišu.

Gotovac je bio zaokupljen i urbanizmom te je pridonio mnogim prostornim rješenjima. Razmišljao je glasno, a napisao je i brojne novinske članke polemičke prirode.

Nemilo urbanističko i kulturološko okruženje

Važnu dionicu knjige zauzima vizualna analiza pojedinih objekata i njihove veze s općom ikonografom 20. stoljeća, poglavito sa strujama unutar povijesti moderne arhitekture. U prvom planu su Gotovčevi veliki formati, ali je brižljivo opisana i produkcija manjih zahvata, poput minijature i protestne kuće Pederin u Podstrani, koju je sam Gotovac satirički nazvao „ružnim pačetom“, a kojom ingeniozno reagira na nemilo urbanističko i kulturološko okruženje. Prikazi svih realizacija su iscrpni i detaljni, često popraćeni citiranim autentičnim Gotovčevim komentarima, koji se i danas čitaju s istim zanimanjem kao i u vrijeme kad su objavljivani.

Na temelju autorova arhiva

koji je brižljivo sačuvan zahvaljujući njegovim suradnicima iz projektnog biroa Konstruktor, u prvom redu zaslugom arhitekta Ante Kuzmanića, i na temelju brojnih drugih arhiva i izvora, uključujući i arhivu obitelji Gotovac, Vesna Perković Jović je osvijetlila ne samo široku paletu Gotovčeva arhitektonskog stvaralaštva nego i okolnosti u kojima je nastajao taj impozantni opus.

Autorica je ne samo pronašla i prečitala nego i dopunila izvornu projektnu dokumentaciju, a izrađenim arhitektonskim snimkama oživila je već pomalo zaboravljene projekte. Na stranicama njene knjige nailazimo i na autorova ushićenja, ali i na poneka razočaranja. Posebno valja istaknuti navođenje čak pedeset četiri izvoda iz tekstova Gotovca, vrijednih pogotovo za čitatelje koji ne poznaju esejistički, kritičarski i novinarski opus ovog izu-

zetnog čovjeka i stvaraoca, kojeg je nekad teško bilo razumjeti u njegovoj postojanosti u stavovima i beskompromisnosti, često na vlastitu štetu. Kroz knjigu protječe vrijeme, lokacije se mijenjaju, različiti sadržaji - stambeni, sportski, sakralni, poslovni, društveni, već prisutni u memoriji grada (Kineski zid, Krstarica) ili do sada nepoznati, od autorice otkriveni, arhitektov racionalni i internacionalni ili romantični i lokalni stil...

Uklesan u hrvatski arhitektonski brežuljak

Splitaska će arhitektonska scena s veseljem dočekati objavljivanje ove vrijedne knjige, te će ova monografija zasigurno potaknuti druge autore na izradu srodnih monografskih prikaza značajnih splitskih arhitekata koji su obilježili razvoj i identitet grada u 20. stoljeću. Prikaz stvaralaštva plodnog arhitekta vrijedno je štivo hrvatske arhitekture druge polovine 20. stoljeća. Vesna Perković Jović vratila je Frani Gotovcu dug struke i Splita - kao što su nekad davno na kamenu Palače Dioklecijanove uklesana imena Zotikos i Filotas da bi bila zapamćena, tako je ova knjiga u naš hrvatski arhitektonski brežuljak, u izlog našeg građenja, uklesala zaslužno ime splitskog arhitekta. Iako se sve što je napravio nalazi u splitskom radijusu od pedesetak kilometara, njegov je arhitektonski i kulturni značaj priznat na cijelom hrvatskom prostoru (njegovim je imenom Zagreb označio ulicu dugavsku: Vijenac Frane Gotovca), a ova knjiga autorice Vesne Perković Jović može pomoći da vrijednost jednog splitskog arhitekta dobije i međunarodnu pažnju.

Vesna Perković Jović

ERASMUS++

Kazalište potlačenih

Augusta Boala u Čoki

PIŠE: MAJA OSMANČEVIĆ,
VICEMATURANTICA
SPLITSKE JEZIČNE GIMNAZIJE

Većina srednjoškolaca poput mene mašta o danu kada će napustiti roditeljsko gnijezdo i na prvom vlastitom putovanju početi učiti o stvarima koje *zapravo* vole... Ali većina nas srednjoškolaca uopće nije svjesna da tu mogućnost već imamo. Putovati... i to gotovo bez ikakvih troškova.

Jedna od sretnica koja je za program *Erasmus+* doznala na vrijeme baš sam ja. I tako sam već u trećem razredu ne samo krenula na svoje prvo *Erasmus* putovanje, nego sam uz malu pomoć poklonjenog osmijeha strancu u vlaku dobila priliku da to putovanje ovdje i opišem. Za *Erasmus+* doznala sam lani, kad je moja sestra Marina, tada još studentica, otišla u Tursku u okviru programa što ga je financirala Europska komisija. Jedan od ciljeva je poboljšanje sposobnosti i zapošljivosti mladih, i to preko tehnika neformalnog učenja. Cijela ta ideja – praktično besplatno putovanje + upoznavanje ljudi iz cijele Europe + rad na sebi – tako me privukla da sam stalno listala Facebook grupu *EU Projects 2011 – Hrvatska* čekajući da se pojavi ime neke obilježne države.

Kad sam shvatila da bih mogla u Čoku, gradić blizu srbijansko-rumunjske granice, koordinatorica mog projekta **Dijana Grgat** spremno je odgovarala na sva moja pitanja. I tako sam na kraju primljena na radionicu *EuroACTIVE* čiji je cilj potaknuti i osposobiti mlade ljude da pokrenu vršnjake u svojim lokalnim zajednicama na stvaranje društvene kohezije korištenjem tehnike *kazališta potlačenih*, koju je razvio poznati **Augusto Boal**. Tehnika *kazališta potlačenih* je inscenirani događaj u kojem je jedan od protagonista na neki od načina *tlačen*, pri čemu je bitno da *svijet predstavlja kazalište*, a da publika nije ni svjesna da je publika.

1. dan: na Mliječnoj stazi

Nisam ni sjela u vlak koji iz Splita kreće za Zagreb na putu za Beograd – pred sobom imam još punih 16 sati vožnje – a već mi je pukao patent na kovčegu... Pokušavam sakriti svoju nervozu pred mamom koja mi iza prozorskog stakla maše ponosno kako to samo mame znaju, ali joj s usana ipak čitam *Čuvaj se!* U vlaku srećem svoju sestru iz uvodnoga pasusa – ali na stranicama *Universitasa* u

urednikovu laptopu. Pokušaj da opravdam svoju komunikacijsku neposrednost, moj sugovornik prekida tvrdeći da su *ljudi ionako jedni od drugih udaljeni poput zvijezda, i da bi nam jedan život bio premalo sve kad bismo jedno drugome putovali brzinom svjetlosti. "Na sreću, postoji nešto od svjetlosti neusporedivo brže – kaže – Povjerenje."*

3. dan: ljutenica s kozjim sirom

Nakon okrutnog karmičkog puta koji nas je noć prije izveo u pravi balkanski turbofolk klub na *team building*, gdje su Portugalci impresivno odglumili da znaju riječi svake pjesme, došlo je vrijeme za upoznavanje "problema mladih" u svakoj od država iz kojih su stigli sudionici naše radionice. Nije trebalo puno da shvatimo kako život mladih nije ni puno teži ni puno lakši rodili se mi u Hrvatskoj, Grčkoj ili Rumunjskoj. Shvaćajući da nas naše državne granice ni izdaleka ne razdvajaju koliko bi svakom mogao pretpostaviti, sa svakom pričom rastao je ne samo osjećaj kolektivne empatije

nego i zajedništva. Tog je dana započela prva od dvije međukulturne večeri u kojima smo svojestolove uređivali vlastitim nacionalnim zastavama predstavljajući domaću hranu i piće. Iskreno, bugarska mi hrana prije tog dana nije bila ni na kraj pameti, a sada mi već nedostaje okus ljutenice s kozjim sirom...

4. dan: govor tijela

Čudno je to kako se čovjek može brzo priviknuti na svoju okolinu. Prvi dan na Čoku sam gledala kroz prozor u čudu kako je sve ravno, hladno i maglovito, a već četvrti dan sam iz mađarskog kulturnog centra, gdje je većina nas spavala, izlazila s osjećajem da idem na kavu kao da sam u Splitu. Doduše, pritom mi nije odmoglo pedeset posto moje bošnjačke krvi – a konobar je bio iz Banje Luke. Ovog, četvrtog dana došlo je vrijeme da započnemo ono zbog čega i jesmo u Čoki – učiti kako korištenjem kazališne tehnike predstaviti i razriješiti društveni problem. Podijeljeni u pet grupa, dobili smo zadatak

Maja s Marokancima Youssefom, Husseinom i Ahmedom

(od vrha po redovima, slijeva nadesno): Vedad (BiH), Velon (Bugarska), Lovro (Hrvatska), Roxhen (Albanija), Alex (Rumunjska), Suad (BiH), Isaque (Portugal), Maja (Hrvatska), Ilias (Grčka), Eutuxia (Grčka), Marija (Srbija), Adina (Rumunjska), Manuel (Bugarska), Claudia (Italija), Beatrice (Italija), Vasil (Albanija), Pavlina (Bugarska), Maria (Grčka), Marko (BiH), Maftai (Rumunjska), Vojislav (Srbija), Klevis (Albanija), Boban (Makedonija), Bojana (Srbija), Martim (Portugal), Rafaela (Portugal) i Tea (Hrvatska)

Hrvatski tim:
Maja Osmančević,
Lovro Kićinbači
i Tea Križanec

da izmjenom triju poza predstavimo neki problem iz društvenog života. Bilo je zapanjujuće vidjeti koliko se toga može reći ne izgovarajući ništa. Koristeći samo govor tijela, neki su predstavili problem nezaposlenosti mladih, neki nasilje u obitelji. Za većinu nas to je bilo prvi put da koristimo glumu kao alat u predstavljanju društvenih problema i vrlo je ohrabrujuće bilo vidjeti koliko je kreativne energije skriveno u nama.

8. dan: izbjeglički Erasmus++

Posljednje jutro u Čoki, gradiću čiji su mi prizori i ljudi već prirasli srcu. Moja vječno krh-

ka narav – kako samo sedamnaestogodišnjakinja može biti prisna s vječnošću – još nije bila spremna oprostiti se, ali... Sve je bilo vrlo američko filmski – gledam kroz prozor busa, u slušalicama struji blues, vani sniježi... No nisam bila svjesna da najzbuđljivije tek slijedi. Kad sam stigla u Beograd, mojim makedonskim i tuzlanskim prijateljima autobusi su krenuli za pola sata, što je značilo da šest sati u Beogradu moram provesti sama. Ne smijem lagati... nije mi bilo svejedno. Zabila sam se u prvi hostel/pizzeriju/kafić – stvarno, sve to u isto vrijeme – na koji sam

naišla, i tu odlučila ručati i čitati sve dok me ne izbace na ulicu. Jedući, ubrzo sam shvatila da oko mene nema puno domaćih lica i da moja pojava privlači i neke poglede. Sjetivši se onoga o *zvijezdama i povjerenju*, odlučila sam ponovno upotrijebiti osmijeh i jednom od mladića ponuditi mjesto za mojim stolom. Ispostavilo se da je **Hicim** izbjeglica, kao i ostalih desetak njegovih prijatelja. Tako sam malo-pomalo upoznavala bivše konduktore vlaka, doktore fizike, studente arapskog... odreda vrlo pristojne i ne manje zabrinute muškarce. Uz datulje i čaj razmjenjivali smo fotografije naših obitelji, pozivnice na buduća putovanja i cijele životne priče – neke obilježene nadom, neke strahom... Na kraju ovog drugog plusa na Erasmus+, jedan je od njih sa mnom dio puta proveo i u vlaku.

U svibnju ponovno

U ovih prvih devet dana kao sudionici Projekta samo smo se upoznavali s tehnikom *kazališta potlačenih* i njezinim značenjem, dok će se drugi, završni dio radionice održati u svibnju, kada ćemo na srbijanskim ulicama upriličiti Shakespeareovu izjavu da je *svijet pozornica na kojoj svatko igra svoju ulogu*.

Ovih sam devet dana proveo u razmjeni znanja, vještina i emocija, u slušanju osobnih priča do tada nepoznatih ljudi te u pokušaju da zamrznem vrijeme. Budući da to ni meni nije pošlo za rukom, odlučila sam isplesti ovaj tekst kao čarapu u kojoj ću pohraniti sjećanje mojih nepouzdatih osjetila.

Mnogo je toga još obilježilo moju dušu na ovom putovanju, ali ovaj kratki putopis želim završiti ohrabrenjem: ma kako mladi/stari bili, nemojte se bojati mogućnosti koje vam se ukažu. A kada se bude činilo da ih nema, odvažite se stvoriti ih sami.

SJever

SSJEVER I HRVATSKO KATOLIČKO SVEUČILIŠTE Potpisan sporazum o suradnji

Nakon sjednice Rektorskog zbora 18. prosinca, u Rektoratu Zagrebačkog sveučilišta, potpisan je Sporazum o suradnji između Hrvatskog katoličkog sveučilišta i Sveučilišta Sjever. Sporazumom su definirana područja suradnje u svrhu razvijanja obrazovnih i znanstvenih potencijala obje ustanove: međusobno angažiranje nastavnika u izvođenju nastave, provedbu znanstvenoistraživačkih projekata, organizaciju interdisciplinarnih poslijediplomskih studija, sudjelovanje na konferencijama, izdavanje i razmjenu znanstvenih publikacija, razmjenu studenata, nastavnika i osoba u okviru službenih programa mobilnosti i niz drugih aktivnosti.

13 PROMOCIJSKIH SVEČANOSTI

Nova generacija prvostupnika i magistara

Sveučilište Sjever promoviralo je od 16. do 19. prosinca nove prvostupnike i magistre struke. Tijekom 13 promocijskih svečanosti u oba sveučilišna centra ukupno je promovirano 416 prvostupnika i prvostupnika svih preddiplomskih studijskih programa te 63 magistrica i magistara struke koji su obranili diplomске radove na studijima Poslovne ekonomije i Odnosa s javnošću. Ova promocija specifična je po tome što se prvi put promoviraju prvostupnici i magistri Sveučilišta Sjever kao javnog sveučilišta koje je status javne visokoškolske ustanove steklo 2. lipnja 2015.

REKTOROVE NAGRADE

Potica za najbolje studente

17. prosinca dodijeljene su rektorove nagrade za akademsku godinu 2014./2015., prvi put od osnivanja Sveučilišta. Rektor Marin Milković dodijelio je nagrade koje se sastoje od povelje i novčane nagrade. Nagradu za najbolji akademski uspjeh dobili su Perošić Paula, Marčec Alen, Martinčević Neven, Sakmardi Toni, Premužić Bojan, Cikač Tina, Šok Vanja, Barać Ivica, Mutavdžija Maja, Fitim Kurti i Duić Loparić Vedrana. Nagradu za najbolji rad studenata dobili su Sandra Jovanović i Siniša Medved, Monika Matak i Domagoj Vicković, Tena Križanec i Matija Županić, te Žarko Uršulin i Leo Đura.

PROGRAM EDUKACIJE ZA MLADE

Tvornica eksperimentalnog filma

Udruga Filmsko-kreativni studio VANIMA u partnerstvu sa Sveučilištem Sjever organizira program eksperimentalnog filma VAR-T-EKS. Iza akronima krije se naziv programa Varaždinska tvornica eksperimentalnog filma, a program će trajati od siječnja pa sve do kraja travnja 2016. godine. Na programu će sudjelovati maksimalno dvanaest sudionika, a višemjesečnu edukaciju o eksperimentalnom filmu kroz teoriju i praksu vodit će renomirani autor Damir Čučić s asistentom Marinkom Marinkićem.

Kamen istočnog

Na kamenu se nekoć ljubilo i jelo, rađalo i umiralo, kamen je bio i alat i oružje i nakit. Domaći kamen, u stotinama varijanti građevnih oblika tijekom višemilenijske povijesti, ali i u zadnjih stotinjak godina, dokazao je da može opečatiti i različite utjecaje koji su dolazili sa strana, i usidriti ih u naš ambijent

PRENOSIMO POSLJEDNJE POGLAVLJE KNJIGE IZ PERA AUTORA JOŠKA BELAMARIĆA, NASLOVLJENO *PERSPEKTIVE*

Ova knjiga, koja je nastajala u duhu tijekom dugog niza godina autorova rada na različitim aspektima zaštite hrvatske kulturno-povijesne i spomeničke baštine, u mnogome nadilazi njegova stručna i znanstvena znanja. Netko će čak možda reći da je *harena sine calce* – pijesak bez vapna (kako je Kaligula okrstio Senekin stil pisanja). Pa ipak, ona bi trebala pokrenuti kompetentnije, da se zabave nizom činjenica i pitanja koje je pokušala apostrofirati. Govoreći u prvom redu o povijesnim kamenolomima, ova knjiga se zalaže za njihovu zaštitu i revitalizaciju; s druge strane za moratorij na otvaranje novih kava, i ne samo u priobalnom pojasu – kakav je već prije nekoliko desetljeća na snazi u Italiji i Francuskoj, u zemljama koje štite svoje društveno konstruirane i asocijativno-povijesne krajolike.

Krajobraz obilježen kamenom

U knjizi smo pratili razvoj kamenarstva od elementarnog oblikovanja suhozidnih međa i bunja, do rafiniranih arhitektonskih i skulpturalnih forma, oslikali panoramu hrvatske obale koja obiluje sjajnim izvorima raznovrsna kamena, vapnenca, dolomita, breče pa i mramora, s kojima je bila sva predodređena za vrsnu gradnju u svim povijesnim i stilskim razdobljima.

Nakon kruga kroz vrijeme, od helenističkog doba do danas, putujući jadranskom obalom u potrazi za dokazima kamenarske djelatnosti koja je u mnogim razdobljima u Dalmaciji i Istri bila vodeća gospodarska grana i sinonim zanatskih i umjetničkih dosega generacija ljudi koji su u vrsnom kamenu znali iskazati svoje potrebe i izraziti svoje misli i snove – čitatelju se može učiniti da smo govorili o samorazumljivim stvarima. Ipak, nekoliko činjenica govori da nije tako: prvo, dosad nismo na hrvatskom jeziku imali pod

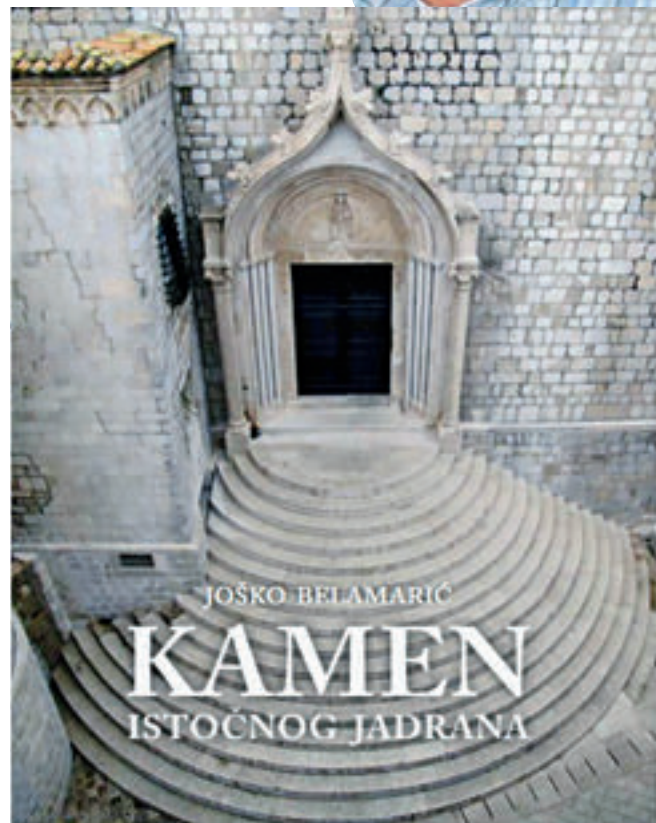
U latinskoj pohvali Dubrovniku, humanist Michele Marullo Tarchaniota piše kako ga u dubrovačkom kraju »zanosi opora snaga mjesta svladana radinošću i stijenje naprednim radom ljudi pokoreno«. Ta rečenica bi se mogla ponoviti na tolikim mjestima hrvatske obale!

jednim lukom ocrтана orisa povijesnog kamenarstva i klesarstva na istočnoj obali Jadrana; izvan usko geološke literature gotovo nemamo suvislijege spomena o nekim nekoć važnim i internacionalno cijenjenim vrstama kamena koji se brao u našim kavama; još uvijek nemamo ni dovoljno spoznaja o djelatnosti čitavih generacija klesara – pravih obrtničkih dinastija koje su s koljena na koljeno prenosile ne samo vještinu, nego i specifični zanatski žargon i rječnik, o čemu također premalo znamo. Nadalje, naše je društvo i danas gotovo ravnodušno pred nekim od najvrjednijih dijelova hrvatskog kulturno-povijesnog krajobraza, cijelog obilježenog kamenom, pred kojim bismo trebali stajati zadivljeni ne samo zbog apstraktne ljepote gromača i gomila, nego još više radi uvjerljivih otisaka povijesnih imovinsko-pravnih podjela koje su tisuće kilometara kamenih međa očuvale možda mnogo bolje od arhivskih pergamen. Konačno, činjenica je i da su povijesni kamenolomi na bezbroj mjesta hrvatske obale oblikovali specifični tip krajolika (Englezi ga nazivaju *quarryscape*), koji uglavnom nije čak ni evidentiran. U nacionalnom Registru kulturnih dobara nalazimo samo dva povijesna kamenoloma: antički kamenolom u Novalji, te arheološki lokalitet Gradina Sutilija s rimskim kamenolom u Segetu Gornjem i s crkvom sv. Ilije.

Bjesomučna eksploatacija kamenoloma

U Europi je više izvrsnih primjera da su stari kamenolomi postali kulturne znamenitosti i turističke atrakcije, poput *Orecchio di Dionisio* – glasovita *latomia*, helenistički kamenolom kamena vapnenca u Sirakuzi na Siciliji. Izvrstan primjer je i Vulkanpark u čijem okviru se nalazi Muzej industrije sedre, odnosno kamena plovuca, u Trassgrube Meurin blizu Kretza u Njemačkoj (središta kamenarskog područja sjeverno od Alpa koje je opskrbljivalo kamenom rimske gradove donje Rajne) koji je 2003. dobio nagradu *Europa Nostra* za očuvanje kulturne baštine što ju dodjeljuje Europska unija. Barem neki od naših povijesnih kamenoloma na istarskoj obali, na Braču i čitav Vrnik, mogli bi postati istinske, ne manje zanimljive atrakcije.

Gotovo niti jedan od napuštenih kamenoloma nije rehabilitiran da bi to zasluživalo pažnju, a novi koji se na stotinama mjesta otvaraju uglavnom bezobzirno kiretiraju pejzaž. Naša obala nije nego uska traka fliša pod lancem oštih planina, toliko uska da se svaka nova kava na dramatičan način izlaže pogledu. U posljednjih pola stoljeća s Brača se izvuklo više kamena nego od

Rimski kamenolom Rasohe blizu luke Splitska

Crkva sv. Klementa u Sitnom Donjem

Jadrana

Dioklecijana do tada. Dapače, i mnogi od starih kamenoloma, koji su tijekom vremena poprimili plemenitu patinu, sada se ubrzanim tempom bjesomučno eksploatiraju. “Zadnje izmjene i dopune Prostornog plana Splitско–dalmatinske županije” dopuštaju, primjerice, djelatnost na Sutiliji poviše Segeta i Trogira, premda je jasno da se povijesni rimski i Novootvoreni kamenolom u Planom istočno od Trogira srednjovjekovni kamenolom uistinu nema gdje više širiti, a da se pritom ne ugroze prapovijesna željeznodobna građina koja je dominirala područjem plodnog trogirskog Malog polja (500 ha površine), te rimske kave ili srednjovjekovna crkvice grobovnika sv. Ilije.

Pri procjeni pojedinih vrsta vapnenaca kao potencijalne mineralne sirovine treba voditi računa o zaštiti prirode (Natura 2000) te ograničenjima s obzirom na lokaciju (udaljenost od naselja, infrastrukturnih objekata i obale i sl.), pri čemu valja imati na umu zabranu eksploatacije mineralnih sirovina na većini hrvatskih otoka. Ipak, eksploataciju kamena iz nekih povijesnih (nadamo se uskoro i zaštićenih) kamenoloma treba rezervirati za potrebe konzervatorsko-restauratorskih radova, što bi trebalo regulirati zakonom. S druge strane, potpuna zabrana otvaranja kamenoloma može značiti kraj za ionako ugroženo zanatsko klesarstvo. Žalosno je, na primjer, da se toliki dubrovački spomenici obnavljaju bračkim, a ne korčulanskim kamenom, da se apside trogirske katedrale pokrivaju benkovačkim, a ne trogirskim kamenim pločama, i sl.

Neprekinuta tradicija inteligentnog korištenja kamena

Na kamenu se nekoć ljubilo i jelo, radalo i umiralo, kamen je bio i alat i oružje i nakit. Domaći kamen, u stotinama varijanti građevnih oblika tijekom višemilenijske povijesti, ali i u zadnjih stotinjak godina, dokazao je da može opečatiti i različite utjecaje koji su dolazili sa strana, bolje rečeno – naturalizirati ih, usidriti u naš ambijent. Posebno je tome pridonijela neprekinuta nit djelatnosti klesarskih radionica koje su opstale i ostale do danas aktivne na više mjesta, u vrijeme kada suvremeni kavaduri samo nadgledaju rad dijamantne žičane pile, koja kroz tkivo kamene gromade prolazi kao kroz maslo. Tamo gdje je nekoć kamenolom davao kruha stotini ljudi, danas ih dostaje pola tuceta.

Jasno nam je, ipak, da kamen ne smije postati samo dekor u tom ambijentu. Iza njegove upotrebe i njegove obradbe treba ostati isti onaj ponos koji su imale generacije onih koji su se proslavili proslavljajući ga samog. Ponoviti ćemo s Freudreichom: “Daleka mi je i sama pomisao da građenje na Jadrane ne bi moralo biti moderno, suvremeno, ili štaviše da bi se trebalo povoditi za baštinjenim arhitektonskim oblicima. Suvremeni arhitekt ne može graditi drugačije nego u duhu vremena u kome djeluje, ali on može uskladiti svoje djelo s postojećim ambijentom, može ga ukomponirati nenametljivo u krajolik.” I brojni su primjeri arhitektonskih ostvarenja tijekom 20. sto-

ljeća koji podcrtavaju neprekinutu tradiciju inteligentnog korištenja kamena sa znatnim umjetničkim dosezima. Spomenut ćemo, primjerice, samo djela Lavoslava Horvata u Dubrovniku (vila Banac) i Splitu (pročelje Gospe od Zdravlja); Ivana Meštrovića (Račićev mauzolej u Cavtatu, njegova vila-galerija u Splitu); Zlatibora Lukšića u Splitu (kuća Ivanišević); Lovre Perkovića u Dubrovniku (Nautička škola), i Hvaru (hotel Adriatic); Helena Baldasara i Cicilijani u Splitu (kuće kleričkog mirovinskog fonda južno od Sjemeništa); Oceanografski institut Fabijana Kaliterne i pročelje kuće na Peristilu Nevena Šegvića; Arheološki muzej Zlatka Kauzlarića na zrcalu zadarskog Forumu, kao i recentna djela Dinka Kovačića, Emila Šverka, Nikole Bašića ...

Ugrađivanje djela u već postojeći ambijent

Ponoviti ću pak nešto što više puta ističem: zvuči nevjerovatno da o čitavoj problematiki ozbiljno piše tek nekoliko ljudi u Hrvatskoj. Na našim arhitektonskim fakultetima nema ni jedne katedre za rehabilitaciju postojeće arhitekture, a posao njenog održavanja bi trebao činiti valjda 80% sveukupne djelatnosti gradskih otaca, arhitekata, urbanista, konzervatora... Mnogo čine, međutim, udruge posvećene proučavanju i čuvanju tradicionalne kamene gradnje. Među njima prednjači Dragodid i to ne samo s praktičnim terenskim radom nego i s dragocjenom mrežnom stranicom prepunom korisnih informacija i stručno-znanstvene literature: www.dragodid.org

Značenje mjesta, kvaliteta arhitekture – bila ona dobra ili loša – najbolje shvaćamo po činjenici da isti ljudi na različitim mjestima mogu biti različiti ljudi. Uzet ćemo za ilustraciju samo jedan primjer: gledajući Dubrovnik i široki prostor oko njega, u koji su poput suhog žiga i u zadnjem njegovom kutku utisnuti red i ljepota, sklad nature i arhitekture – osjećamo da su ti ljudi znali nešto što nam danas izmiče.

Osjećamo da su u kamenu znali izraziti svoje ideale i moralne poruke, te da su – naslanjajući se na ono što su naslijedili, a radeći i djelujući uvijek *hic et nunc*, ovdje i sada – u mislima uvijek imali sve one koji će za njima doći. Nije li to definicija baštine? Uzimajući je danas u fokus, da nam bude [pokretač razvoja], trebali bismo se, koliko je to uopće još moguće, voditi istim pogledima.

Novi korak u kreativnom posezanju za autentičnim vrijednostima naše baštine može se dogoditi samo uz edukaciju svih onih koji su dionici oblikovanja tog prostora. A takvu edukaciju trebaju ne samo investitori koji grade nove ili preuređuju stare kuće, nego često i arhitekti, pa i klesari, koji često lutaju prema valovima pomodnih estetskih noviteta zaboravljajući da se svaka inteligencija – pa tako i ona kojom arhitekt *ugrađuje svoje djelo u već definirani ambijent* – definira dobrim dijelom i sposobnošću prilagodbe prema postojećemu, a osobito kada to postojeće sadrži zaista neupitne vrijednosti.

Bunja s pet „prstenova“ u Bilicama kod Šibenika

IZ RECENZIJ

Akademik Igor Fisković, prof. emeritus Sveučilišta u Zagrebu:

U virtuosnim tumačenjima Joška Belamarića dobili smo potpunu sliku uporabe kamena od prapovijesti do sadašnjosti na istočnoj obali Jadrana. Selekcijom paradigmatičkih spomenika i raznovrsnih fenomena koji pokazuju kako se kamen oblikovao korisno i estetski atraktivno, autor oslikava glavne tokove povijesnih zrenja – od povijesti kulturnog krajobraza i od antičke urbanizacije s pripitomljavanjem predjela i oblikovanjem gradova, do planskih zahvata modernog doba. Belamarić je to dinamički predočio u pitkom štivu spajajući – primjerice – nazivlje klesarskog alata s analizama značajnih graditeljskih i kiparskih djela u smislenu cjelinu, a na podlozi mnoštva arhivskih podataka i slikovitih lokalnih predaja. Iznijansirana zapažanja prozeo je iskrenim doživljavanjem cjelovitoga krajolika, u kojem kamen predstavlja raskošne slojeve kulturnog izraza. Knjigu stoga treba prihvatiti i kao uvjerljiv apel za očuvanje entiteta hrvatske baštine.

Dr. sc. Bratislav Lučin, voditelj Marulianuma:

Knjiga Joška Belamarića lakoćom izlaganja i pokretljivoću asocijacija – gotovo bismo rekli: usuprot materiji o kojoj piše – vodi čitatelja kroz čitavu jednu antropologiju kamena na istočnoj obali Jadrana. Bogatstvo podataka, u rasponu od tektonskoga do taktalnoga, od geologije do filologije, od etnologije do povijesti umjetnosti, izloženo je s nesvakidašnjom eruditskom podlogom, ali i s preglednošću strukture koja kao da nasljeduje drevno graditeljsko umijeće. Na njezinim stranicama posve razvidnim biva u koliko je mjeri naša kamena umjetnička baština izrasla iz spoja organskoga, začinjačkoga kamenarstva i visoko odnjegovanoga, na antici utemeljenog latinizeta renesansne arhitekture. Čitamo li je tako, shvaćamo da postoji dubinska srodnost Marulićeve Judite i šibenske katedrale. Napokon, i ne najmanje važno: na ovim je stranicama u najplemenitijem smislu zatitrao autorov osobni doživljaj zavičaja, u kojem se prožimaju i nado-punjuju ars i natura, domaće i svjetsko, čedno i veličajno.

Lantern zvonika katedrale sv. Marka u Korčuli

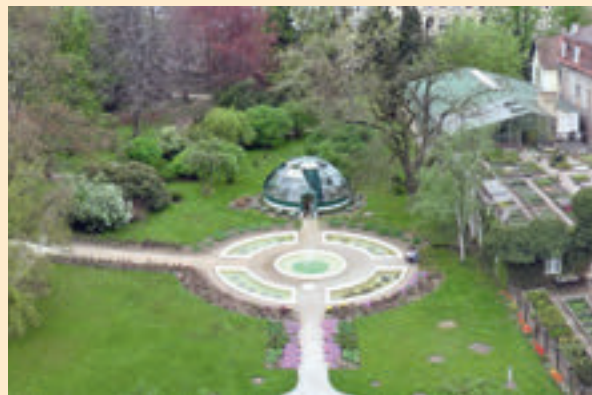
ZaGreb

NATJEČAJ MINISTARSTVA

Prijave za državne stipendije

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta raspisalo je natječaj za dodjelu najmanje pet tisuća stipendija redovnim studentima visokih učilišta, studentima s invaliditetom i studentima bez odgovarajuće roditeljske skrbi poslijediplomskih sveučilišnih studija za 2016. Mjesečni iznos državne stipendije je 1200 kuna i isplaćivat će se od siječnja do rujna 2016. godine. Prijave se zaprimaju do petka 12. veljače. Više informacija na www.mzos.hr.

BOTANIČKI VRT

Obnova najstarijih izložbenih staklenika

Otvaranje pripremnih radova na obnovi izložbenih staklenika u Botaničkom vrtu Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta održano je 21. siječnja. Riječ je o projektu obnove najstarijih izložbenih staklenika izgrađenih potkraj 19. stoljeća i jedini su do danas sačuvani staklenici toga tipa u Hrvatskoj. Programske smjernice za obnovu nastale su u suradnji ravnateljice Vrta Biserke Juretić i autora projekta, arhitektice Maše Foretić Doležal i arhitekta konzervatora Mladena Perušića.

TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

Proslava Dana i 'Kreativni mikser'

Na Tekstilno-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u utorak, 26. siječnja, održala se svečana sjednica u povodu 25. obljetnice Dana Fakulteta i 55 godina tekstilnoga studija. Dekanica Sandra Bischof dodijelila je priznanja i nagrade najuspješnijim studentima. Dan prije, na Fakultetu je, zajedno s Visokom školom za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje “Nikola Šubić Zrinski”, organizirano deveto znanstveno-stručno savjetovanje Tekstilna znanost i gospodarstvo pod nazivom Kreativni mikser.

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

'PolText 2016' u Dubrovniku

Od 14. do 16. srpnja u Dubrovniku će se održati PolText 2016, konferencija koja se bavi doprinosom računalnom pristupu u analizama političkih tekstova kao što su vladini govori, političke debate, društveni mediji, sadržaji u medijima, programi stranaka i zakonodavstvo. U organizaciji konferencije sudjeluju istraživači i profesori s Fakulteta političkih znanosti i Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu, sa Sveučilišta iz Edinburgha i Sveučilišta u Oslu. Više o konferenciji na www.poltext2016.net.

SVEUČILIŠTE U SPLITU, SVEUČILIŠNI
ODJEL ZA FORENZIČNE ZNANOSTI
RASPIŠUJE NATJEČAJ
(m/ž) ZA IZBOR:

-Dva izvršitelja (m/ž) na neodređeno vrijeme i u punom radnom vremenu na radno mjesto I. vrste u znanstveno-nastavnom zvanju docent, u znanstvenom području interdisciplinarna područja znanosti, znanstvenom polju temeljne medicinske znanosti te antropologija i etnologija,

Pristupnici Natječaju trebaju ispunjavati uvjete propisane Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Pravilnikom o organizaciji i radu Sveučilišnog odjela za forenzične znanosti te Statutom Sveučilišta u Splitu. Pristupnici Natječaju uz vlastoručno potpisanu prijavu na natječaj prilažu u tiskanom obliku: životopis, • preslik osobne iskaznice, • preslik domovnice ili preslik potvrde o državljanstvu države članice EU, • preslik diplome o odgovarajućoj stručnoj spremi, odnosno akademskom stupnju, • prikaz znanstvene, nastavne i stručne djelatnosti, • popis radova i radove relevantne za izbor (u elektroničkom obliku), • potvrdu o poznavanju hrvatskog jezika (za pristupnike iz država članica EU) Svu dokumentaciju potrebno je dostaviti u dva primjerka. Prijave predati u roku od 30 dana od dana objave natječaja u „Narodnim novinama“ na adresu: Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti, Ruđera Boškovića 31/IV, 21000 Split, s naznakom: »Natječaj za izbor na radna mjesta i znanstveno-nastavna zvanja«. Zakašnjele i nepotpune prijave neće se razmatrati.

SVEUČILIŠTE U SPLITU EKONOMSKI FAKULTET
RASPIŠUJE NATJEČAJ
ZA IZBOR

- jednog nastavnika u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora, za područje društvenih znanosti, polje ekonomija, grana Marketing, i odgovarajuće radno mjesto na Katedri za marketing Pristupnici moraju ispunjavati uvjete propisane Zakonom o radu („Narodne novine“ broj 93/14), Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju („Narodne novine“ broj 123/03 do 60/15) i uvjete Rektorskog zbora („Narodne novine“ broj 13/12).

PRIJAVI NA NATJEČAJ TREBA PRILOŽITI:
životopis

dokaz o stručnoj spremi (stručnom nazivu, dokaz o završenom fakultetu, akademskom stupnju i druge dokumente iz kojih se može utvrditi da pristupnik ispunjava uvjete za izbor u odgovarajuće zvanje)

odluku o izboru u znanstveno zvanje

- potvrdu o aktivnom sudjelovanju u realizaciji znanstvenih projekata znanstvene i stručne radove, te njihov popis i to podijeljen u dvije skupine: radovi objavljeni do posljednjeg izbora ili re izbora, razvrstani po kategorijama i radovi objavljeni nakon toga razvrstani po kategorijama

dokaz o pozitivno ocijenjenim
rezultatima institucijskog

- istraživanja kvalitete nastavnog rada pristupnika ili dokaz o pozitivno ocijenjenim rezultatima studentske ankete.

Svu dokumentaciju osim u papirnatom obliku za izbor potrebno je dostaviti i na CD-u u dva primjerka, s tim da se radovi za izbor dostavljaju na posebnom CD-u u dva primjerka.

Prijaviti se mogu pristupnici oba spola.

Rok za podnošenje prijave je 30 dana od dana objavljivanja u „Narodnim novinama“. Prijave se predaju na adresu: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, 21000 Split, Cvite Fiskovića 5.

Nepravovremene i nepotpune prijave neće se razmatrati. Prijavljeni pristupnici bit će obaviješteni o rezultatima natječaja u zakonskom roku.

Dekan: Prof. dr. sc. Željko Garača

UMJETNIČKA AKADEMIJA U SPLITU
OBJAVLJUJE NATJEČAJ
(m/ž) ZA IZBOR NA RADNO MJESTO

Spremačica –radno mjesto IV vrste, na određeno vrijeme, do povratka privremeno nenazočne zaposlenice s bolovanja

Prijava na natječaj mora sadržavati životopis, presliku dokaza o državljanstvu, dokaz o završenoj NSS i potvrdu o radnom stažu. Prijave se dostavljaju u roku od 8 dana od objave natječaja na adresu: Umjetnička akademija u Splitu, Zagrebačka 3, 21000 Split.

Samit o klimi u Par

Iako je sporazumom određeno da temperatura do kraja stoljeća smije porasti maksimalno 1,5 Celzijevih stupnjeva, kad se zbroje svi namjeravani doprinosi 195 zemalja svijeta, temperatura raste između 2,7 i 3,7 Celzijevih stupnjeva

PIŠE: DRAŽEN ŠIMLEŠA

Nakon pariške konferencije UN-a o klimatskim promjenama (COP21) ostala je gomila nepoznanica, no jedno je potpuno jasno, a to je da nagradu za najbolje obavljeni posao dobiva PR, što znači da je očito lekcija iz Kopenhagena (COP 15) naučena. Ove dvije konferencije o klimi koje dijeli šest godina imale su isti sudbinski epitet prije održavanja – *biti ili ne biti*, što se odnosilo na potrebu potpisivanja sporazuma o prihvaćanju ozbiljne i predane borbe protiv klimatskih promjena.

Samit o klimi u Kopenhagenu je propao i svi su to objavili. Samit o klimi u Parizu je propao i svi su objavili kako je uspio. I to je pokrenulo lavinu hvalospjeva, bez da itko od slavljénika zaviri malo dublje u tzv. Sporazum umjesto u čašicu. Političke i ekonomske elite udružene većinom svjetskih medija širile su *happy end* atmosferu izjavama o “povijesnom sporazumu za spašavanje zemaljske kugle”, “najvećem skoku za čovječanstvo” ili “pobjedom za sve na planetu i buduće generacije”.

Dražen Šimleša

Možemo već sada reći da je ovo jedna od najbolje odrađenih hipnotičko-propagadnih seansi, da budemo u trendu, u povijesti zemaljske kugle. Što je zapravo ostalo nakon Pariza?

Zajednička strategija... koje nema

Sporazum koji je potpisalo 195 država svijeta zaista počinje kakvim-takvim razlozima za zadovoljstvo, no to više govori kako su nam kriteriji sniženi nakon samo 21 godinu (!?) pregovaranja kako suočiti našu civilizaciju s klimatskim promjenama. Prvi se put prihvaćaju znanstveni argumenti o granici od dva Celzijeva stupnja povećanja temperature u odnosu na predindustrijsko doba kao liniju koju se ne smije prijeći. Dapače, političke i ekonomske elite očito su željele pokazati svoju avangardnost pa su snizile taj cilj na obećanih 1,5 stupnjeva. No, sve nakon toga pokazuje nam kako sporazum iz Pariza neodoljivo sliči na albume bendova koji počinju s najboljom stvari, a ostatak za slušanje spada u rubriku *što prije zaboraviti i džaba truda*.

Političke i ekonomske elite udružene o “povijesnom sporazumu za spašavanje” pobjedom za sve na planetu i buduće

Najčešće citirana misao o klimatskoj katastrofi. Monbiota: “S obzirom na ono što je m katastrofa.”

Rudi Supek - čovjek i

Ako se još uvijek trudimo čitati tekstove duže od komentara na društvenim mrežama, svi imamo neke knjige koje su nam obilježile jedan dio života. Vrlo često se radi i o knjigama koje su utjecale i promijenile čitave generacije. To čak i ne moraju biti prve ni najbolje knjige o konkretnoj temi. Nekada se treba mnogo toga poklopiti da napisano dođe do „širokih narodnih masa“. Zato neka vrijedna djela ostanu nedovoljno doživljena i valorizirana.

**Intelektualna hrabrost
kritike neumjerenog rasta**

Ovih dana mnogi koji se brinu za naš planet, jedino poznato mjesto za život u svemiru, još uvijek razvlače dojmove o posljednjoj UN-ovoj Klimatskoj konferenciji u Parizu završenoj 12. prosinca prošle godine. I to je dobar trenutak da se posvetimo knjizi *Ova jedina zemlja*, autora Rudija Supeka, koja s obzirom na svoju iznimnost nije bila, po našem sudu, dovoljno doživljena i valorizirana u vrijeme kad je tiskana, pa čak ni dosta vremena nakon toga. Tako ćemo 2017. godine obilježiti i njezinu važnu obljetnicu, jer je prošlo 45 godina od prvog izdanja.

Ostajemo pomiješanih osjećaja kad se knjiga iščitava i sada, toliko godina nakon što je prvi put tiskana. Zanimljivo je što je razlog pomiješanih osjećaja isti. Nema nikakve sumnje da se Supek u knjizi posvećenoj našem

planetu pokazuje kao istinski vizionar, možemo otvoreno reći, čovjek ispred svog vremena. Teme koje obrađuje u knjizi nizajući konkretne primjere našeg odnosa prema *jedinoj Zemlji* i prirodi, siromašnima i ugroženima, bilo je u ono doba prepušteno malom broju mislećih ljudi koji su trebali imati hrabrosti dovesti u pitanje ekonomski rast i tehnološki razvoj iza kojih ostaje nered koji netko treba platiti i poistiti. I to prije prvih naftnih kriza kada su one koji su se usudili propitkivati postojeći diskurs neumjerene proizvodnje i potrošnje proglašavali pticama rugalicama.

**Manje tehnička,
a više socijalna rješenja**

S druge strane, upravo nas njegovo vizionarstvo može deprimirati s obzirom na činjenicu da o zaštiti tla i bioraznolikosti, ograničenosti resursa, borbi protiv siromaštva i drugim velikim svjetskim problemima čitamo još početkom 70-ih godina prošlog stoljeća, a danas su gotovo svi ti problemi multiplicirani i s još intenzivnijim utjecajem. Što smo radili svih tih gotovo pola stoljeća? Supek izgleda kao krijesnica u mraku koju se svi pravimo da je ne vidimo.

Moram priznati i da sam se iznenadio iz ove današnje perspektive koliko toga mi je promaklo dok sam čitao ovu knjigu kao student sociologije, grane znanosti za čiji je na-

Supek još 70-ih godina analizira i objašnjava fenomene i procese koji se tada još i nisu nazivali jasnim i poznatim imenom niti bili prepoznati kao teorijski koncept ili razrađena ideja, što je privilegija dostupna tek malenom broju mislećih ljudi koji imaju hrabrosti dovesti u pitanje prevladavajuće paradigme vlastitog vremena

stanak i razvoj kod nas Supek zaslužan kao malo tko.

Fascinantno je što početkom 70-ih godina prošlog stoljeća, kada je svijet živio iza ružičastih naočala, Supek analizira i objašnjava fenomene i procese koji se tada još i nisu nazivali nekim jasnim i poznatim imenom, odnosno nisu bili prepoznati kao teorijski koncept ili razrađena ideja. Tako

raskrinkava „američki san“ poentiravši kako nema toliko resursa na našem planetu da ih svi slijedimo kao svjetski potrošački uzor, što se tada, a na žalost i danas, promovira kao najpoželjniji životni stil. To je gotovo dva de-

setljeća prije nego se ekološki otisak, kao indikator našeg utjecaja na planet pa posredno i druge ljude na njemu, oblikovao kao jasan i definiran koncept. Već je tada svjestan da su nam manje potrebna „tehnička rješenja“, a više socijalna odnosno društvena rješenja, ističući kako se mora promijeniti način na koji razmišljamo i doživljavamo svijet te način na koji se generiraju i djeluju naša društva, a zapravo čitava civilizacija. Rudi Supek poentira

zu: PR-ova pobjeda

s većinom svjetskih medija širile su *happy end* atmosferu izjavama
nje zemaljske kugle”, “najvećem skoku za čovječanstvo” ili
e generacije”

konferenciji u Parizu je ona poznatog britanskog aktivista Georga
moglo biti, ovo je čudo. S obzirom na ono što je trebalo biti, ovo je

Prvo što je pokazatelj da se i da-
lje nastavlja po starom, a to znači
lošem za sve na planetu i buduće
generacije, jest usvojeni mehani-
zam na “nacionalnoj razini odre-
đenih doprinosa” (INDC). Onaj
tko je ovo smislio zaslužuje nagra-
du za *najbolje odugovlačenje kako
bi sve izgledalo novo, a da ostane
isto*. Prema toj smicalici, svaka
od država u svijetu trebala je sa-
mostalno, suvereno i nacionalno
predložiti svoj vlastiti tempo, cilje-
ve i određene doprinose u odnosu
na klimatske promjene. Toliko o
zajedničkoj strategiji. Sitna je ca-
ka da kad se zbroje svi namjera-
vani doprinosi 195 zemalja svije-
ta, temperatura raste između 2,7
i 3,7 Celzijevih stupnjeva, pa onda
onih spominjanih 1,5 stupnjeva
zaista zvuče kao proizvedeni hit
kako bi se zakamuflirao ostatak
albuma koji je neslušljiv.

Praćenje promjena svakih pet godina?

Nadalje, dogovoreno je kako će
se svakih pet godina pratiti napre-
dak (opušteno, zar ne?), no ovo je
vrh – početak otkada se prate pro-
mjene nije sljedeća konferencija
o klimi najavljena 2016. godine u
Maroku, nego 2020. godina. Kao,
odnija vrag prišu, ne žuri nam se?
Zaista, najveći skok za čovječan-
stvo.

Iz Sporazuma su izbačene emi-
sije od avionskog i brodskog pro-
meta, što je čak nazadak u odnosu
na dogovoreno u Kopenhagenu.
Onima koji su najugroženiji i naj-

siromašniji te su najveće žrtve
klimatskih promjena obećano
je 100 milijardi dolara pomoći,
što je daleko premalo, a i to nije
obavezno, nego *ako se nađe*, te
je dodatno “zagađeno” lažnim
rješenjima kao što su trgovine
emisijama ugljika, raznorazna
kreditiranja...

Zemlja – pacijent na aparatima

Sve nam to govori kako za-
padni svijet (o da, tu sad uklju-
čujemo i većinu građana, da se
ne lažemo) još uvijek nije u sta-
nju prihvatiti činjenicu kako su
nam potrebni drukčiji temelji
naših društava. Temelji koji bi
bili održiviji i pravedniji, jer jed-
nostavno, mi nemamo dovoljno
resursa na našem planetu kako
bi ukupno stanovništvo živjelo
prosječan životni stil stanovni-
ka SAD-a i većine zemalja EU-
a, gdje si tepaju kako su najra-
zvijeniji.

Nakon što je nastupilo otrje-
zjenje, najčešće citirana mi-
sao o klimatskoj konferenciji u
Parizu je ona poznatog britan-
skog aktivista Georga Monbio-
ta: “S obzirom na ono što je mo-
glo biti, ovo je čudo. S obzirom
na ono što je trebalo biti, ovo je
katastrofa.” Mi možemo dodati
poznatu izreku *Operacija uspjela,
pacijent mrtav*. Dobro, malo
pretjerujemo, pacijent je na apa-
ratima, sve slabijeg imunosnog
stanja, ali nema brige – njegovo
ćemo stanje pratiti svakih pet
godina, počevši od 2020. godine.

znad svog vremena

kako zato i ne trebamo govo-
riti o „ekološkoj krizi, kriza
se zapravo odnosi na samog
čovjeka“.

Duhovno zagađenje prethodi zagađenju okoliša

Zagovara pravednu raspo-
djelu prirodnih resursa i pre-
ispitivanje ljudskih potreba,
a to su teme oko kojih se na-
tezalo i na nedavno završe-
nom samitu o klimi u Pari-
zu, jer oni koji ne žele dijeliti
i ne žele preispitivati svoj ne-
održivi način života i odnos
prema klimatskim promje-
nama, prezentiraju to kao ne
toliko bitnu gnjavažu s ko-
jom se nekako moramo bavi-
ti. Supek već tada, pored oči-
tog zagađenja, materijalnog i
opipljivog, mjerljivog i otrov-
nog, vidi i duhovno zagađenje
koje će postati svima vidljivo
tek godinama kasnije. Dapa-
će, pametno zaključuje kako
duhovno zagađenje prethodi
zagađenju okoliša ili prirode.

Uspješno balansira izme-
đu faktografskih i gotovo en-
ciklopedijskih prikaza naj-
većih svjetskih problema i
„spuštanja na svakodnevni
nivo“ kada opisuje način ko-
jim se iz žitarica tokom proi-
zvodnje i prerade u kruh izba-
cuju i uništavaju svi vrijedni
sastojci čime postaje nakupi-
na za popuniti naš trbuh, ali
ne i ono što je bit hrane. U da-
našnje vrijeme opsjednuto-
sti svime vezanim za zdrav-
lje, takvi opisi i predavanja
na tu temu se obilato napla-
ćuju uplašenim potrošačima.
Gotovo tragikomično zvu-

će opisi iz vremena tiska knji-
ge, gdje se strane predstavi-
nika prehrambenih korpo-
racija, politike i zaklada koje
promoviraju proizvodnju
hrane pomoću korištenja ve-
like mehanizacije i kemijskih
preparata, objašnjava mo-
ralna pozicija tog pristupa
pomaganjem siromašnima,
smanjenjem gladi i omoguća-
vanjem svima na planetu da
žive kao stanovnici SAD-a.

Kao i mnogi od nas, Supek
oscilira u svojim osjećajima i
nadanjima. Prisutan je popri-
lični pesimizam pa donekle i
otvorena razočaranost ljud-
skom vrstom nazivajući nas
„vrstom koja uništava biosfe-
ru“, a drugdje čak i bacilom
koji osvaja Zemlju. Tom stavu
suprotstavlja ushit i nadu
zbog novog rastućeg pokreta
za zaštitu okoliša i održivi od-
nos prema prirodi.

Ekološki otisak potrošačkog ludila

Supek je vizionar, ali i čo-
vjek svog vremena. U izni-
mnom je strahu od popula-
cijske eksplozije i to naglašava
na nekoliko mjesta u knjizi
kroz katastrofična predviđa-
nja koja se ipak nisu obisti-
nila do našeg vremena, jer se
prirodni priraštaj u veli-
kom broju zemalja uravno-
težio. Dapaće, danas je vid-
ljivo kako su siromašni naj-
veća prijetnja samima sebi,
jer sami žive u nepovoljnim
i neljudskim uvjetima, dok
za stanje na našem planetu i
globalnu nestabilnost odgo-
vornost snose upravo bogati

Rudi Supek

i oni koji su dio potrošačkog
ludila i imaju preveliki eko-
loški otisak.

Rudi Supek nije samo bio
ispred svog vremena, nego je
i kroz knjigu *Ova jedina Ze-
mlja* i kroz cijeli svoj život po-
kazivao da je jedan od rijet-
kih za koje se može reći da
su iznad vremena i prostora
u kojima rade i stvaraju, jer
nam pružaju ideje i misli za
koje se uvijek možemo uhva-
titi. U svojoj mladosti je pro-
šao patnje nacističkih logora i
znao je odabrati stranu na ko-
joj se vrijedi boriti, a jednako
se nastavio ponašati i u svojoj

zreloj fazi oštro se suprotstav-
ljajući ratovima i patnjama ci-
vila u njegovo doba te korište-
nju nuklearne energije kao
produžene ruke utrke u nao-
ružanju. Na razini društvene
misli, zaziva onog Marxa koji
stavlja jednakost između na-
turalizma i humanizma, ali si
ostavlja i dovoljno prostora
za kritiku svakog sistema,
sistema koji je, bez obzira ka-
ko se etiketira, slijep kada pili
granu na kojoj sjedi, odnosno
kada uništava jedini prostor
za život u svemiru koji nam je
poznat, našu jedinu Zemlju.

DRAŽEN ŠIMLEŠA

SVEUČILIŠTE U SPLITU FAKULTET GRAĐEVINARSTVA, ARHITEKTURE I GEODEZIJE RASPISUJE

NATJEČAJ (m/ž)

- za izbor jednog suradnika na radno mjesto I. vrste u surad-
ničkom zvanju poslijedoktorand za znanstveno područje
Tehničke znanosti, znanstveno polje Arhitektura i urbanizam,
na određeno vrijeme u punom radnom vremenu
- za izbor jednog nastavnika u naslovno umjetničko-nastavno
zvanje docent za područje Umjetnosti, polje Likovne umjet-
nosti (vanjska suradnja)
Prijave se podnose tajništvu Fakulteta osobno ili poštom u
roku od 30 dana od dana objave natječaja u Narodnim novi-
nama, na adresu: Fakultet građevinarstva, arhitekture i geo-
dezije u Splitu, Matice hrvatske 15, s naznakom - za natječaj.
Pristupnici su dužni ispunjavati uvjete utvrđene Zakonom o
znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, a uz prijavu
na natječaj treba u 2 primjerka priložiti: životopis • presliku di-
plome • presliku domovnice • dokaz o stečenom akademskom
stupnju doktora znanosti (točka 1.) • opis nastavne i stručne
djelatnosti (točka 2.) • popis umjetničkih i stručnih radova
(točka 2.) • portfolio (točka 2.) Nepotpune i nepravodobne
prijave neće se razmatrati.

SVEUČILIŠTE U SPLITU SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE, RASPISUJE NATJEČAJ (m/ž)

I za izbore u zvanja (i na odgovarajuća radna mjesta)

1. jednog nastavnika u nastavno zvanje predavač i na odgo-
varajuće radno mjesto, u znanstvenom području tehničkih
znanosti, za polje elektrotehnika, za granu elektroenergetika
2. jednog nastavnika u nastavno zvanje viši predavač i na od-
govarajuće radno mjesto, u znanstvenom području tehničkih
znanosti, za polje elektrotehnika, za granu elektronika.

Točke 1 i 2.

Pristupnici trebaju ispunjavati uvjete propisane Zakonom
o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i Odlukom
o nužnim uvjetima Rektorskog zbora za ocjenu nastavne i
stručne djelatnosti u postupku izbora u nastavna zvanja.
Prijavi treba priložiti: životopis pristupnika, preslik diplome
o odgovarajućoj stručnoj spremi odnosno akademskom
stupnju, prikaz stručne i nastavne djelatnosti, popis radova i
radove relevantne za izbor (u elektronskom obliku).
Svu dokumentaciju predati u dva primjerka. Prijave s prilo-
zima podnose se Sveučilišnom odjelu za stručne studije Sve-
učilišta u Splitu, Split, Kopilica 5/II kat, u roku od 30 (trideset)
dana od dana objave natječaja u Narodnim novinama. Nepra-
vovremene i nepotpune prijave neće se razmatrati.

SVEUČILIŠTE U SPLITU UMJETNIČKA AKADEMIJA U SPLITU OBJAVLJUJE NATJEČAJ (m/ž)

za izbor u zvanje i na radno mjesto

-Docent u umjetničkom području, polje primijenjena umjet-
nost, grana restauracija i konzervacija.

Pristupnici na natječaj moraju ispunjavati uvjete Zakona o
znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Prijava na na-
tječaj mora sadržavati životopis, presliku dokaza o državljan-
stvu, diplomu o stečenoj stručnoj spremi i izvješće o umjetnič-
koj i nastavnoj aktivnosti. Prijave se dostavljaju u roku od 30
dana od objave natječaja na adresu: Umjetnička akademija u
Splitu, Zagrebačka 3, 21000 Split.

UMJETNIČKA AKADEMIJA U SPLITU OBJAVLJUJE NATJEČAJ (m/ž)

za izbor u zvanje i na radno mjesto

-Redoviti profesor (trajno zvanje) u području, umjetnosti, po-
lje glazbena umjetnost, grana reprodukcija glazbe – sviranje,
predmet Gitara.

Pristupnici na natječaj moraju ispunjavati uvjete Zakona o
znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Prijava na
natječaj mora sadržavati životopis, presliku dokaza o dr-
žavljanstvu, diplomu o stečenoj stručnoj spremi i izvješće o
umjetničkoj i nastavnoj aktivnosti. Prijave dostaviti u roku od
30 dana od objave Natječaja na adresu: Umjetnička akademi-
ja u Splitu, Zagrebačka 3, 21000 Split.

Svemirski svjetionik u Rakovoj maglici 'sjaji' najvećim energijama do sada

Uočene energije nisu predviđene ni jednim dosadašnjim teorijskim modelom emisije elektromagnetskog zračenja iz neutronske zvijezde i velik su izazov za teoretičare

Znanstvenici koji rade na opservatoriju MAGIC (Major Atmospheric Gamma-ray Imaging Cherenkov) izvijestili su o otkriću pulsno elektromagnetskog zračenja najvećih dosad opaženih energija koje emitira neutronska zvijezda u središtu supernove uočene 1054. godine, poznate kao Rakov pulsar. Znanstveni rad *Teraelectronvolt pulsed emission from the Crab Pulsar detected by MAGIC* objavljen je ovoga mjeseca u časopisu *Astronomy & Astrophysics*.

Zvijezda od 10 kilometara!

Rakov pulsar je ostatak zvijezde koja je u eksploziji supernove stvorila Rakovu maglicu. Taj je pulsar 50 posto masivniji od Sunca, ali je zbijen u kuglu promjera samo 10 km, koja na čini 30 okretaja oko svoje osi u sekundi! Okružen je kolosalnim magnetskim poljem, koje je deset tisuća milijardi puta jače od magnetskog polja Sunca. Ovo snažno magnetsko polje dominantno određuje gibanje nabijenih čestica te ih prisiljava na rotaciju istom brzinom kojom rotira i površina pulsara. To područje oko pulsara nazivamo magnetosferom. Rotirajuće magnetsko polje stvara intenzivno električno polje toliko snažno da čupa elektrone s površine pulsara. Ti elektroni koji se ubrzano gibaju s površine pulsara, kao i svaki naboj pri ubrzanom gibanju, emitiraju snop elektromagnetskog zračenja koji uočimo svaki put kad prolazi kroz naše vidno polje, slično kao što uočavamo svjetlosni snop koji emitira svjetionik.

Fotoni ogromnih energija

Opservatoriji MAGIC i VERITAS neočekivano su otkrili 2011. godine fotone ogromnih energija, kvante elektromagnetskog zračenja emitirane iz Rakovog pulsara, a nova su mjerenja otkrila elektromagnetsko zračenje energija nekoliko puta većih od najvećih energija iz prethodnih opažanja, iznad 1 TeV (1 TeV je energija koju bi imao elektron ubrzan naponom od tisuću milijardi volti). Te energije nisu predviđene ni jednim dosadašnjim teorijskim modelom emisije elektromagnetskog zračenja iz pulsara ili neutronske zvijezde.

Uočena su dva precizna snopa fotona takvih energija koja bi trebala nastajati izvan površine neutronske zvijezde, odnosno na samom rubu magnetosfere, ili čak izvan magnetosfere. Na taj bi način put na kojem elektron ubrzava bio dovoljno dugačak za nastanak elektromagnetskog zračenja tako ogromnih energija, a zračenje ne bi bilo apsorbirano u iznimno snažnom magnetskom polju unutar magnetosfere.

Na redu su teoretičari

Iznenadujuće je da snopovi elektromagnetskog zračenja na energijama TeV dolaze istovremeno sa snopovima elektromagnetskog zračenja manjih energija, kao što su X-zrake čije su energije milijune puta manje, a koji su najvjerojatnije nastali unutar same magnetosfere. Ova precizna sinkronizacija snopova elektromagnetskog zračenja na svim energijama, od radiovalova pa do gama-zraka, ukazuje da oni dolaze iz istog, relativno malog područja emisije.

Umjetnička impresija pulsara u centru Rakove maglice. U pozadini je fotografija Rakove maglice napravljena Hubble teleskopom (Ilustracija: David A. Aguilar (CfA)/NASA/ESA)

Rakov pulsar

Rakov pulsar stvoren je u eksploziji supernove 1054. godine, a nalazi se na udaljenosti od oko 6500 svjetlosnih godina, u središtu magnetizirane maglice vidljive u sazvežđu Bika. Najsnažniji je pulsar u našoj galaksiji te je jedan od samo nekoliko koji su otkriveni u svim područjima valnih duljina, od radiovalova do gama-zraka. U rotirajućem magnetskom polju elektroni i pozitroni se ubrzavaju do relativističkih energija i emitiraju elektromagnetsko zračenje koje dolazi do naših teleskopa u obliku pulseva, svake 33 milisekunde, svaki put kad se pri rotaciji neutronske zvijezde emisijsko područje poklopi sa smjerom opažanja teleskopa. Prije opažanja teleskopima MAGIC smatralo se da zračenje naglo prestaje na energijama koje su nekoliko milijardi puta veće od energije vidljive svjetlosti, a ova mjerenja su pokazala da se dostižu energije i tisuće milijardi puta veće od energije vidljive svjetlosti.

Kako ističe David Carreto Fidalgo sa Sveučilišta Complutense u Madridu, pitanje gdje je to malo područje i koji su fizički procesi odgovorni za taj učinak, predstavlja veliki izazov našem znanju fizike. Glasnogovornik kolaboracije MAGIC, Razmik Mirzoyan s Instituta za fiziku Max Planck u Münchenu, kaže: "Ovo je još jedan iznimno važan rezultat kolaboracije MAGIC o zagonetnom nebeskom tijelu koje je, usput rečeno, drugi najistraženiji objekt nakon Sunca u svim područjima energija elektromagnetskog zračenja. Otkrili smo značajna svojstva ovog objekta i tako podastrijeli bitne informacije našim kolegama teoretičarima kako bismo objasnili što se tamo događa".

Hrvatski znanstvenici sudionici istraživanja

Koautori ovog rada su i osmero hrvatskih znanstvenika: Ana Babić s FER-a (Sveučilište u Zagrebu), Dario Hrupec i Iva Šnidarić (Institut Ruđer Bošković), Nikola Godinović, Damir Lelas i Ivica Puljak s FESB-a (Sveučilište u Splitu), te Dijana Dominis Prester i Tomislav Terzić s Odjela za fiziku (Sveučilište u Rijeci). Hrvatska grupa uključila se u rad kolaboracije MAGIC 2008. godine.

Visokoenergijske gama-zrake (fotoni visokih energija) su, kako ističe Nikola Godinović, glasnici najsilovitijih procesa u svemiru te nam omogućavaju proučavanje fizičkih procesa koji se odvijaju u ekstremnim uvjetima ogromnih gustoća masa i energija koje je nemoguće realizirati u laboratorijima,

a koji vladaju u području neutronske zvijezde kao što je ovdje slučaj. Rakov pulsar je opažan kroz dulji vremenski period te je bilo potrebno pažljivo isplanirati i optimizirati vrijeme opažanja, vodeći računa i o transparentnosti atmosfere i dodijeljenom vremenu opažanja drugih izvora, navodi Dijana Dominis Prester, glavni planer opažanja teleskopima MAGIC. Ana Babić navodi da, kao zamjenik voditelja za rad i sigurnost teleskopa MAGIC, svakodnevno detaljno prati relevantne parametre ovih složenih instrumenata kako bi se održala visoka razina pouzdanosti i stabilnosti performanci teleskopa, a što je omogućilo da se prikupe kvalitetni podaci iz Rakovog pulsara zahvaljujući i softverskom alatu koji je razvila i održava hrvatska grupa.

Teleskopi MAGIC

MAGIC je zemaljski instrument za detekciju visokoenergijskih gama-zraka, nalazi se na kanarskom otoku La Palma, Španjolska, a čine ga dva teleskopa promjera 17 m. Trenutno je jedan od tri glavna svjetska sustava teleskopa za detekciju Čerenkovljeve svjetlosti u atmosferi izazvane upadnom gama-zrakom. Dizajniran je da detektira gama-zrake u području energija od nekoliko desetaka milijardi do nekoliko desetaka bilijuna puta većih od energija vidljive svjetlosti. MAGIC je izgrađen zajedničkim naporom uglavnom europske suradnje, a kolaboracija uključuje oko 160 znanstvenika iz Njemačke, Španjolske, Italije, Švicarske, Poljske, Finske, Bugarske, Indije, Japana i Hrvatske.

Damir Lelas

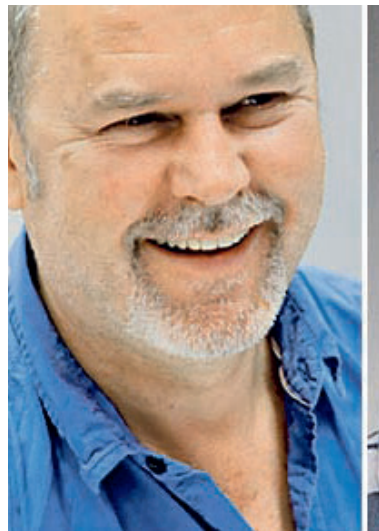
Ana Babić

Ivica Puljak

Iva Šnidarić

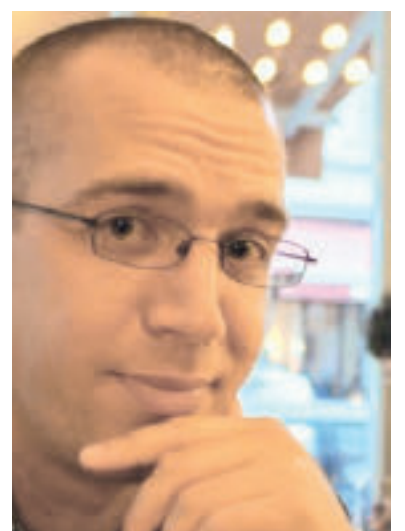
Nikola Godinović

Dario Hrupec

Dijana Dominis Prester

Tomislav Terzić